ORTADAKİ ADAM

MUSTAFA KUTLU

hikâyeler

Hareket Yayınları

İBRIKÇI

IBRIKÇI

TUTUN ki sıkıştınız. Aceleyle verilmiş bir üçotuzbeş randevusuna otobüs bekliyorsunuz, yağmur da ala bildiğine yağıyor. Yahut da bir öğle paydosunda sevgilinizle onüç dakikalığına buluşmuşsunuz. Ne yaparsınız? Tanımadığınız milyonluk bir şehirde sıkıştığınız zaman ne yaparsınız? Sıkışma dediksc yanlış anlamayın. Öyle alacaklılara yaka kaptırma, otobüste dolmuşta pestile dönmek değil. Benim dediğim basbayağı sıkışma. Def-i hacet. Açıkçası su dökmek.

Sıkışan bir adam dikkatinizi çeker mi sizin? Şöyle ıkına sıkına dolaşıp, çaktırmadan yol soracak münasip bir kişi arayan, fotörlü temiz giyinmiş biri. Çokları bir belediye zabıta memuru yahut polis falan arar. Burnunun önüne gelene diklemesine soranlar da vardır. Bana gelince, hiç düşünmeden en yakınımdaki binaya girer, herkesin anlıyabileceği bir dille «Arkadaş burda helâ var mı?» diye sorarım. Boşboğazlığımın neticesi türlü türlü cevaplarla karşılaşırım ama, mühim olan, kısa yoldan neticeye gitmek değil midir? Lâfı bu kadar dolaştırmamın sebebi var. Nasılsa incir çekirdeğini doldurmayan meseleler için sayfa sayfa yazılar yazılıyor. Günlük hayatın en önemli olayları arasına bir türlü alınmayan, sıkışmadan sıkışmaya hatırladığımız helâlardan neden söz etmeyelim...

Herşeyin naylonunun, otomatiğinin çıkmadığı zenaatkârlık devrinde «Ibrıkçılık» diye az geçerli bir meslek vardı. Bugün için belediye temizlik işleri âmirliğince yürütülen bu müessese o zamanlar özel teşebbüsün elinde idi. Hikâyemizin kahramanı Ibrıkçı Haşim de bu mesleğin bizim memlekette en eskisi ve en meşhurudur.

Bizim memleket bir tarihte korkunç bir zelzele geçirdi. Bunun üzerine bir on sene kadar ibadetlerine sıkı sıkıya sarılan halk, elbirliği ile derme çatma da olsa büyücek bir cami yaptılar. Esnaf muhitinin tam ortasında kurulan caminin hemen altında da ne zaman kurulduğunu bilmediğim, onsekiz bölmeli bir «umuma helâ» açıldı.

Ibrıkçı Haşim felâketten evvel memleketin en ünlü faytoncusu imiş. O zamanlar taksi olarak bir vilâyet makamının siyah Pleymud'u, bir de çocuk yaşımda hayâl meyâl hatırladığım «Köse'nin Taksisi»nden başka araba bulunmadığından faytonculuk şimdiki «Bosfor Turizm» gibi özellik arzeden fiyakalı bir meslekti. Haşim Ağa da en iyi at koşan, en cafcaflı fayton süren, kasketi geriye yıkık bir eski zaman hovardası imiş. Ama kader işte, içkili bir anında arabadan düşüverince, ayağından ve kaburgalarından sakatlanıvermiş.

Ben onu bir ayağı sakat, kambur, en aşağı bir haftalık sakalla dolaşan bir adam olarak tanıdım. Büyük caminin altındaki biricik umuma helâyı işletiyordu ve bütün memleketin tanıdığıydı..

İşi yolunda bir ıbrıkçının hayatını bilmem merak ettiniz mi? Haşim Ağa, hayatından memnun biridir. Onsekiz bölmelik helânın bir bölmesini kireçlemiş, pencere açmış, içine ufak bir peyke ile kış günleri için ufak bir mangal sığdırmıştır. Bütün çarşı esnafı gibi, sabahleyin çok erken kalkar, diğerleri ile birlikte Kelleci Emin'den yarım kellesini yer, geride kalan parçayı bir beze veya bir

gazete kâğıdına sararak özel bölmesine bırakır. İş için ayrı, cami için ayrı iki seko(palto)su vardır. Gazioğlu müezzini sabah selâsını vermeye beşlamadan çeşmeden ıbrıkları doldurur, tek tek bütün cemaatı savdıktan sonra, işi yardımcısı Mahmud'a teslim eder, ezanın ardısıra paltosunu değişip farza yetişir. Mahmud'u merak ettiniz tabiî. Onun hikâyesi başka. Muhacir olduğunu herkes bilirdi ya, işin karanlık tarafı evveliyatıydı. Bir avuç kınalı şekere kandırıldığından, sabahçı kahvelerinde has talık kaptığından bahsedilirdi hep. Yüzü yerde oluşu, olur olmaz yerde abuk sabuk konuşması, boşluğa baka maka sırıtması hep bu geçmişi yüzündendir herhalde. Haşim Ağa, camiden çıkar çıkmaz Mahmud'u arar «Mahmud oğlum, boşalan ıbrıkları doldur, temizliği yap. Gelince herşeyi kıl düzen isterim ha.» diye talimatını verip sabah çayı için Pala'nın kahveye girer.

Ibrıkçılık itina isteyen bir iştir. Haşim Ağa, senelerce bu meslcğc hizmet etmiş, zamanla memleketin tek ıbrıkçısı olmuştur. Mesleğin en önemli tarafı adam idare etmek, nabza göre şerbet verebilmektir. Bir ıbrıkçı, öncelikle insan psikolojisini iyi bilmelidir. Def-i hacet için gelen müşterilere yapılacak özel ve genel muameleleri bilecektir. Meselâ: Baktın ki tüccardan Selâmi Kol büken geliyor. Hemen sıçrayacaksın, su dolu ıbrığı -yeni doldurulmuş olsa bile- Selâmi Beyin gireceği bölme ye boşaltacaksın, gayet tabiî bir telâşla «Oğlum Mahmut, beyin sekosunu al» diye bağıracaksın, keklik gibi sekerek ıbrığı yeniden dolduracaksın. Bu kadar ikramı da Selâmi Bey karşılıksız bırakacak değil tabiî. Ama attar Emin Taşoğlu, yahut da leblebici Zakir geliyormuş, ku lakasmıyacaksın. Yalnız çıkarken ağzının ucu ile bir «Boş geçmiyelim efendiler» dersin tamam.

Haşim Ağa yaz günleri sayfiye saydığı karşıki kalay-

cı dükkânının gölgesine çekilirdi. Sineklerden korkudan kaçardı. Sadece uzaktan uzağa «Mahmut oğlum, suları tezele» diye arada bir bağırırdı o kadar. Gün boyu piyasa dedikodusu ile uğraşır, öğle yemeklerini hoşafçı Mevlüt Usta'dan üzüm hoşafı, elli gram peynirle savar, akşam üzerinde fırıncı Halis Usta'dan pidelerini alır, yolu tutardı. Ibrıkçılıkta gece işi yoktur zaten.

Vaktoldu, devir değişti; biz büyüdük, koca koca delikanlı olduk, yolumuz gurbete düştü. Memlekette herkesin yüzünü izini unuttuk. Dönüşümüzde karşılaştığımız bütün değişmeler arasına Ibrıkçı Haşim de karıştığı için bu hikâyeyi yazmak nasiboldu.

Sıkışmıştım.. Ama işin tuhafı tam belediyenin yanında. Bizim memleket şimdi oldukça modern. Artık helâlar umuma değil. Erkeklere WC. Kadınlara WC. İkisinin de kapısı ayrı ayrı. Mozaik merdivenlerle inilen bir yeraltı pasajı sanki. Tabelâyı görünce koştum tabiî. Fayanslı, lâvabolu, aynalı pırıl pırıl bir -helâ- diyemiye ceğim artık, "tuvalet". Ayakta su dökmek için eskilerin pek akıl erdiremiyecekleri su ile yıkanmış tertemiz par ke. Nerde o tahta kapılı, eğilerek girilen binbir kokulu ahşap helâlar, nerde bu modern tuvaletler.

Tam çıkıyordum ki kulağıma uzaktan uzağa tanıdık bir ses geldi. "Boş geçmiyelim efendiler". Aman dedim bizim Haşim Ağa. Döndüm, tamam o. Sakalı uzamış; çökmüş yüzünde ufacık gözleri ile mestli lâstikli Ibrık çı Haşim.

«Ne ettin Haşim Ağa, ıbrıkçılığı bıraktın mı?» dedim. Beni tanımıyordu ama, sıcak sesime, yarenliğe alışkın olduğundan cevap verdi:

«He ya oğul, Allah velediye reisinden razı olsun» dedi.

«Niye?» dedim.

«Niye olsun, biliysin eski şeheri yıktılar.»

«Desene senin emektar dükkân da gitti bu arada.» Güldü bu sözüme:

«Getsin oğul» dedi. «Ama şimdi memur olduk artık.» Ben şaşırmıştım. O da bunu, üstüne basa basa, gururla, sevinçle söylemişti.

«Yok yahu» dedim, «nasıl oldu?»

«Nasıl olacak. Bura velediyenin. Reis bakmış ki bu işin benden erbabı yok. Tain etti gitti. Şimdi ayda yüz yirmi lira mayişim var. Ey, müşteri de iyi. Bu ihtiyar vaktimde Allaha şükür.»

«Çok iyi olmuş Haşim Emmi» dedim. «Nasılsa buranın işi daha rahat.»

«Rahat ya. Yıkama desen, kendi kendine. Temizlik desen her taraf ayna gibi. Ama, dosttan, yârenden olduk işte.» Ben şaka yollu:

«Memurlukta yarenlik olmaz Haşim Emmi. Hadi bana eyvallah.»

Çıktım. Sevinmiştim. Kulağımda biteviye tekrarladığı "Boş geçmiyelim efendiler" sözü kalmıştı.

Dünya değişiyor dostlarım. Memlekette her gün dev dev binalar boy atıyor. Memurlar terfi ediyor, şefler müdür, müdürler umummüdür oluyorlar. Döner koltukların, makam arabalarının sayısı artıyor. İlerliyoruz şaka maka. İşte çağımızın bu hengâmesinde bir "ıbrıkçı"nın sessiz sedasız terfii de beni sevindirdi. Ibrıkçı Haşim yok artık.. Belediye temizlik işçisi Haşim Efendi var. D cetvelinden yüz yirmi lira aylıklı...

11.5.1969, Tunceli

DERNEK

DERNEK

ÖĞLE ajansı boykot haberlerini vermeye başlayınca emekli öğretmen Ali Cânip Yurtsever, oturduğu sandalyeden kalkarak radyonun bulunduğu masaya yaklaşıp oturdu. Fotörünü masaya bırakıp, kulağını hoparlöre yaklaştırdı. Safi dikkat kesildi.

Hacı Bekir Efendi geniş gövdesi ve muhteşem sakalına yakışan bir gürleyişle boğazını temizledi. Hafız Yaşar, Söğütlü Camiinin Kur'an Kursu hocalarından üçü, Kalaycı Hoca ve Hacı Recep'ten kurulu topluluğu üçüncü dereceden affedici bir istihza ile süzmeye durdu. Bu sırada kapı açıldı ve arkasından bir dolu soğuk yelle birlikte Bezaz Selim Gürler, yerleri süpüren sekosu ile içeri girdi. Doğruca üzerinde tarçın demliği kaynayan sobaya yaklaştı. Üşümüş bir gülümseme ile «cemaate rahmet» çekti. Diğerleri bir anlık duraklamalarla «merhaba» dediler. Selim Efendi, tarçın demliğini kontrol ederek selâmlarını aldı.

Kur'an Kursunun genç hocası bir an alışkanlıktan kaldığı yeri hatırlamaya çalıştı ve lâfının gerisini getirdi.

"Hacı Efendi, sen bu işin evveliyatını bilmezsen, zaten aldığımız dört ton odun. Aha yüzüm, aha yüzün. Yaktığımız da meydanda..." Hacı Efendi gözlerini devire devire derin bir "Eeeee..." çekti.

"Esi meydanda. Bu odunun yarısı sizin, yaniya caminin, yarısı bizim. Hemin daha zemheri demeden bizim odun yarıya yenmişken, sizinki nasıl bi tamam durur, gerisini sen getür." Hacı Bekir Efendi, tesbihinin altmışdokuzuncu tanesinde durdu.

"Ne dediysen yanı. Odunu cin mi götürdü, şeytan mı yitürdü. Ben lâfımı esirgemezem. Değil mi Yaşaı Efendi?" Yaşar Efendi, Hacı'nın sözünü bilmem kaçıncı bin kere "Helbet canım" diye doğruladı. Hacı Efendi içini boşalttı.

"Eleyse odunu biz götürdük annadın mı... doldurduk yaktık he..." Kurs Hocası genç hafız, saygıda kusur bırakmadı.

"Estağfurullah Hacefendi. O nasıl söz. Demekliğim şu ki; odunlar bodurumda. Yanıya Feyzullah Hoca şaşurdup da..." Hacı celâllendi.

"Peki ben neyim? Yani, ben neyim ki bunca işden haberim yok. Ula benden habersüz anadın mı gidersiz. Biçüt fonoğraf alursuz. Derneği heç yoktan bin ikibin panganot borca sokarsız. Sonra da efendime söyliyeyim, yok odun, yok alektirik... Ben bu caminin neyiyem ki haberim olmaz. He, neyiyem?..." Kalaycı Hoca tütün sarmadaydı, içinden içinde söylendi.

"Canım Hacefendi, derinnerini deşme. İlâzım olmuş ki almışlar." Hacı Efendi sobaya uzattığı mestli ayağını altına aldı.

"Nasıl almam, Galaycı nasıl? Madem ki ben bu derneğin başkanıyam. Karışacam helbet. Feyzullah Hocanın sesi anadın mı eflâke çıkarken sen dut anadın mı, bin ikibin borçlan fonoğraf al. Hemi de benim haberim olmadan. Ben neyem ki anadm mı burada?..." Bezaz Selim, sobada ıslak çoraplarını kurutmaktaydı. Gevrek gevrek konuştu:

"Celâllenme Hacefendi, gençler bi iş etmişler. Hem öbür camılar alalı iki seneyi geçti. Sabah ezeninde ta çarşu camısından Gazoğlu mezininin sesi gelürken, bizimki sinek kimin vızılasın mı?" Hacı Bekir Efendinin ablak yüzü kızarmaya, boyun damarları şişmeye başlamıştı.

"Kes ula... Bezazlığın bil otur. Böyle şeyler paraynan olur. Değil mi Yaşar Efendi?" Yaşar Efendi, bermutad "Helbet canum".. "Ben bu camıyı yapdurmaya başlayanda heçbiri yoktu. Para nasıl toplanur ne bilecekler. Paraya gelende Hacefendi para... Aletirik süpürgesine para... Keneflere aletirik alınacak para... Sudan topladuk sanki..." Genç hafız söyleyeceklerini hesaplamıştı. Oturta oturta konuştu:

"Herkes kendine göre çalışıyor, Hacefendi. Hakçası kimsenin hakkında ileri-geri konuşmak eyi değüldür." Hacı Bekir, gözlerini iri iri açmıştı.

"Ne, ne, ne... Ula bu camıya bunca sergü açılır. Ne zaman anadın mı çıkarıp bi ikibuçukluk attın? Hepizde cemaata yüklendiz. Bir güne bir gün çıkıp da; a bunu da ben veriyem diyeniz oldu mu? Ama ben ne yapdım? Misalim Böyük Camıya para toplayanda. Haldaki Çavuşun kahvesinde topladım cemaati. Çıktım sandaliyeye... Çıkardım bi elli pangonot, bastım masaya... Bi parmağımı gözlerine, bi parmağımı paraya tuttum. Dedim ki. "İşte Halep de burada arşun da, anadın mı, davranın müslümanlar Böyük Camıyı yapturacağız ki cümle âlem şaşacık." dedim. "Ya yavrum". Kur'an Kursu hocaları içerlemişlerdi besbelli, en genci dayanamadı:

"Her bayram yanımızdasın Hacefendi. Herhalım gözlerin fersüzleşti. Herkes kesesine göre verir. Bin de veren bir, bir de veren bir. Kur'an Kursuna para toplayanda; senin en aşşağı bin lira verecek hacıların elinin

ucuynan beş lira verürken alnı secdeye değmiyenler beş yüz pangonot çıkardı. Hem, hafız yetişmesin bakalım, camılar ne olacak".

"Yok canım. Ne olacak. Hepiniz hocasız anlaşılan, hangi biriniz vazifesine tikkat.. Sabahın ezeninde ben gelürem anadın mı, camıyı ben açaram, sobayı ben yakaram, bizim hafızların topunu ara ki bulasan. Söletmeyin beni."

Ajans bitmişti. Ali Cânip Bey, fotörü elinde yaklaştı. Elindeki Cumhuriyet gazetesini çarşaf gibi açarak Cihat Baban'ı okumaya başladı.

"Ben ki bu camının yaşatma derneği başkanıyam, sözüm hak sayılmalı. Nedür lan, soluğunuz genişe çıktı da bülbül kesildiniz... Bundan kellim haberim olmadan bir çöp alınmayacak". Ali Cânip Bey, gözlüklerinin üstünden baktı. Tane tane konuştu:

"Bekir Efendi, bütün camilerde mikrofon var, fetvası verilmiş bunun. Bırak gençleri de bildikleri gibi yapsınlar." Hacı Efendi, emekli öğretmene tiksinir gibi baktı.

"Sen sus, farmason gavuru. İptida alnın secdeye değsin. Zaten bu haltlar sizin gibi lâtince hocalarının başı gıltından çıkar. Ben onu bunu anlamam. Ben ki bu caminin banisiyem, buranın girdisi çıktısı iptida benden sorulur."

Masada tatsız bir hava gezindi. Hacı Bekir Efendi, eni konu sinirlenmişti. Bezaz Selim'in önüne bıraktığı tarçını bir müddet dalgın dalgın seyretti, sonra alelacele lâstiklerini giyinip kalktı. Tarçını içmeden söylene söylene çıkıp gitti.

Masadakiler ardından bir müddet sustular. Üzerlerinden ağır bir yük kalkmıştı. Kalaycı Hoca, içinden içinden konuştu:

"Bunadı gitti. Hey gidi Çakaralmaz Kopuk Bekir, başımıza fetvacı kesildi." Diğerleri aynı minval üzere başka sözler söylediler. O zamana kadar susup duran Hacı Recep, sıranın kendisine geldiğine hükmetmiş gibi ortaya yepyeni bir konu bıraktı.

"Yahu duyduz mu? Ganefendi camısında altı teyibinen hatim duası almışlar." Sözünün tesirini beklemeden ilâve etti. "Onca vaiz onca hoca durmuş da teyibin söylediği duvayı dinnemişler. Bu bizim millet gudurdu getti." Kalaycı Hoca esef dolu sesi ile atıldı:

"Biliyem, o gün vayız sırası bendeydi. Duvayı alacağım sıra. Fevzu Hoca sıçıradı kalktı. Minberin altındaki teyibin sesini açtı. Kurudum kaldım." Kur'an Kursu hocaları üçü birden atıldı:

"Bırakmayaydm. Heç aksisəda ile Ayet-i Kerime okunur mu?" Kalaycı Hoca devam etti:

"Bülmiyem ki fetvayı kimden almışlar. Koydular makineyi ortaya anadın mı; makine konuştu onlar âmin çekti. Ama ben büliyem edeceğimi. Üç dört güne imamlar toplantısı var. Hepisini boyuyacağım. Hemi vallah sümme billâh. Bizim dilimiz dönmiy mi yahu? Biz adam değül müyük..." Bezaz Selim, şahadet parmağı ile işaret ederek sır veriyormuş gibi:

"Herhalim bunnar fetvayı dışardan aldı. Burada bu işi görecek adam yok. Bu akılları veren dışarlı biri. Büliyem amma, amması var.Nerde var, nerde yok üç dört kişi gelür; ıramazan boyu camıları dolaşır, sankim bizim vayızımız, hocamız yokmuş gibi, vayız eder, sonuna bin ikibin koynuna koyar giderler. Dışarlı bunnar, dışarlı..."

Kalaycı Hoca, etine çuvaldız batırılmış gibi yopladı:

"He yahu.. Heriflerin işi iş. Bizim ramazan boyu nefesimiz tükendi; cebimize beş kuruş girmez, onnarın payı dünden hazır. Söliyecem müftülüğe, Biz neciyiz? Eğer

vayız isek vazifemizi yaptık. Dışarılı vayizler gelende, konuşacak cemaat bile bulamıyuh. Varsa Asker Vayız, yoksa Kelkitli Hoca bilmem ne."

Konuşma bu şekilde uzayıp gidiyordu. Dışarda kar sepelemeye başlamıştı. Bir tarçın daha içtim. Bu bayram ertesi günlerinin hüzünlü boşluğunda dışarı çıkıp nerc-ye gitmeliydim? Hava ılıktı, fayton atlarının fışkıların-dan, burun deliklerinden buharlar yükseliyordu. Dışarı çıktım. İkindi ezanı yakındı. Aşağıya, Yaşariye camiine inecektim. O mütevazı, küçük, bir kaç kişilik cemaati ile sakin ve alabildiğine huzur dolu camiye gidecek, rama-zan günlerinin miting meydanlarına çevirdiği büyük ca-mi havasından uzaklaşacaktım. Gönlüm bu kapalı gökle-rin karlı yalnızlığında, eski Selçuk tekkelerinden kalmış küçük, ama sanat imanı ile dinin yüce coşkunluğunu birleştirmiş, sessiz, ak sakall bir dervişin beklediği şip-şirin bir mescit arıyordu...

BİR SAATLİK TELÂKİ

BİR SAATLİK TELÂKİ

SERİN karanlıkta uzun zaman nefesimi tuttum, bekledim. Sessizlik vardı, derin koyu bir sessizlik. Yalnız arada iki üç yağmur damlası düşüyordu, o kadar. Sa çaklardan birinin altında, dizlerim karnıma çekili, pardesüme gömülmüş duruyordum...

Raylar sakin, çelik şeritlerini uzatmış, yağmurdan cilâlı pırıl pırıldılar. Işıklar elektrik direklerinin ucunda titrek kımıltılarla uzaklara kadar gidiyorlar. Arasıra bir düdük sesi ve alaca bir buhar görünüp kayboluyor. Uzaklardan gelen bir koku -belki de leylâk- ıslak ıslak yayılıyor.

Tren istasyona gelmiştir. Yolcular, uykulu gözleriyle inerler. Hava sakin ve serindir. Bavullariyle, çantala riyle giderler. Yalnız oldu mu bir otel odası düşünürler. Kış günleri trenler sıcak olur, çekilmez. Baharda serinleşir, tenhalaşır.

Karşı gelen birini kucaklamadım. Beni hiç yolcu etmediler, ama anlarım. Üç kişi olmalı fazla değil. Biri annem, öbürleri ortadan. Ellerini öpmeliyim, alnımdan öpmeliler. Bu arada bir tuzlu damla süzülmeli yanaklarımdan, çenemde durmalı, yahut burnumun ucunda durmalı, düşmemeli. Ama işte dedim ya, benim hiç karşılayanım olmadı.

Bir kişi olsaydı, karım olurdu. Elinde buruşuk bir

mendil, bir tek karanfil, aceleci ürkek beklerdi. Uzaktan görmesine bayılırım. Koşup gelmezdi, gösterişten hoşlanmazdı. Gözleriyle kucaklardı beni, kimse duymazdı. Omuzundan tutardım, çenesinden öperdim. Evimize doğru giderdik. Yağmur belki yağardı, belki yağmazdı. Yolda hiç konuşmazdık, bundan eminim. Yanımda, yapayakınımda giderdi, bir de elimi tutardı usulcana.

Eğer tren gidiyorsa benim için, o zaman geride durdum, ta geride. Şapkamı gözüme çekerdim, yine de tanırlardı. Bu kalabalık beni sıkardı, yalnızdım. Askerlere bakardım, tezkereci askerlere. Bir de gurbetçilere bakardım. Kalabalıkta bir çocuk bindirirdim pencereden, babası sağol derdi. Bir mahkûm getirirlerdi uzak dağ köylerinden. İpince, dal gibi bir oğlan. Jandarmalar ona acırdı, ben de acırdım...

Kimseyi uğurlamadım. Bir tek babam gitti, bir daha gelmedi. Çocuktum, farkında olamadım. Çok hasta imiş bilmiyorum. Aklıma sadece kolundan tuttukları geliyor...

İstasyonlarda dolaşmak, trenlerin gelip gitmelerine bakmak, bana neden iş oldu bilmem. Kalabalık desen, çarşı pazar dolu ama, yine istasyondaki kalabalık başka herhalde.

Bana öyle geliyor ki, istasyonda kucaklaşan insanlar daha bir yakın oluyor birbirine. El öpmeler, ağlamalar, nadiren sahte oluyor. İnsanlar birbirine yaklaşıp, birbirinden uzaklaşıyorlar. Birbirini anlamak orada mümkün, son söz orada söyleniyor. Boğazda düğümlenen şeyler tren kalksa da ardından bağrılıyor, yahut gözlere dolup usul usul boşalıyor. Yolcu artık gidiyor, bir daha görmemek doluyor insanın içine.

Beni ayrılıyorken, darağacına gidiyormuşcasma bir duygu kaplar. Her şeye derin bir bağlılık, hayret ve sev-

gi ile bakarım. Hiç bir şeyi kaçırmam. Taş duvarda delik açmış serçenin yuvasını o zaman görürüm. Tellere takılmış bir uçurtma kuyruğu o zaman gözüme ilişir. Güneşe, ağaçlara, insanlara bir daha, bir daha bakarım. Ama sonradan bunların hiç birini hatırlayamam. Bir sürü ipe sapa gelmez şeyler hatırlarım da bunları hatırlayamam. İnsan sevdiklerinin yüzünü hatırlayamıyor.....

Sığındığım yerden çıkıyorum. Su birikintileri arasından bir ay parlıyor, elektrik ışıkları ile birleşip sarayor.

Tren binbir homurtu ile gelip geçiyor. Vagon pencerelerinde bir asker yüzü arıyorum, el sallayacağım. Sadece yeni binenler kaybolan istasyona son bakışlarını yolluyorlar, kaybolan son parçayı iyice seçmeye çalışıyorlar. Sonra homurtu azalıyor. Tik-takların gürültüsünün bittiği yerde inceden bir düdük sesi kopuyor, kesik kesik yayılıyor. İstasyondan ayrılanlar bu düdük sesi ile irkilip gidenleri bir daha hatırlıyorlar.....

Tren gittikten sonra istasyonda hiç kalmadınız ise bir seferlik kalın. Vakit gece yarısını geçmiş olsun, herkes dağılsın. Satıcılar paketlerini toplayıp gitsinler. Herşey yerini bekçi düdüklerine bıraksın. Siz de sevdiğiniz birini uğurlamış olun, belki de ardından ağlamış olun. Yağmur yağmış, her yer ıslanmış olsa bile, yine oturacak bir yer bulun. Bir sigara yakın bekleyin.....

Karanlıkta bir gece kuşu öter, yahut bir cırcır böceği. Alır sizi uzaklara götürür. Birden çocukluğunuzu hatırlarsınız. Şerit gözünüzün önünden ağır aksak geçer. Her şeyi bir bir hatırlarsınız. Bir daha yaşarsınız yeni baştan. Başka zaman yıldırım hızı ile düşündükleriniz yavaş yavaş gelirler, sizi içlerine alırlar, sararlar. Vakit geçer farkında olmazsınız. Ta ki yaktığınız sigara parmaklarınıza değer, yahut bir yıldız kayar, tesadüfen

görürsünüz. O zaman her şey dağılır. Siz bu sahnenin bit tiğine şaşar kalırsınız. Bir daha görmek istersiniz, göremezsiniz....

İstasyonlar birer kapalı kutudur. İçlerinde çok şey vardır bilinmez. Orada herkes bir şeyler bırakır gider. Orada bir devir kapanır, bir devir açılır habersiz. Her tren hasretler, arzular yüklenir gider. Başka diyarlardan biraz sevinç, biraz aydınlık alır gelir. Yığın, yığın duygular sıralanır, birikir. Üzerinizden geçip giden zaman an cak istasyonlarda durur. Bir saatlik telâki yapar...

Bir saatlik telâki...

29.6.1968 Erzurum

BÜYÜK SERSERİLİK

BÜYÜK SERSERİLİK

HERŞEYE rağmen yaşıyordum ama, her nedense bu yaşamayı yaşama saymayıp intihara -aman ne soğuk, ne riyakâr bir kelime- karar verdiğim ve tek takım elbisem ile kendimi suya attığım gün, aklımda ne vardı kesin olarak bilmiyorum. Dibi görünmeyen bu koyu yeşil suyu seçmem de garip, çünkü yıkanmış gök mavisine bayılırdım.

Su soğuktu ama, ilk an elbiselerden olacak, içeri girmemişti. Vücudumun harareti yavaş yavaş, çekine çekine suya karışmıştı. Akar su idi ve beni ağır ağır sürüklüyordu. Sımsıkı kapalı gözlerimi açtım. Cesedimi bulunca -gözleri açık gitmiş- diyecekleri geldi aklıma. Ağzımın kenarı ile çarpık çarpık güldüm. Bu çok fena oldu. Hem ağzıma hem genzime su kaçmış, hem de elimde olmadan ciğerlerimde mahsur kalan havanın bir kısmını kaçırmıştım. Garip biraz ama, ağır ağır ölmeyi deniyordum. Bu, hayatta keyfini çıkaracağım tek şey olacaktı. Gönlümce yapabileceğim tek şey. Bir balık, ama öyle efsane gibi pırıl pırıl altın ışıklar saçan cinsinden değil, kirli yeşil üstü boza çalar pullarla örtülü, efendice geçti. Geçti ama işte olmadık şeyler getirdi aklıma. Bir tarihte İstanbul'daydım, köprüde balık yemek bir türlü nasip olmamıştı. Tutmuş sabahın köründe balık yemeye gitmiştim. Yetmiş beş kuruşluk balığı 175 kuruşa dayamışlardı,

döğüşmüştük. Burnum yamuk ya, işte ondan.. Bu balık hikâyesini yarıda bıraktım. Ölümümün tadını çıkarmama engel oluyordu. Sualtı filmlerinin çevrildiği sihirli ışıklar dolaşan bir yer arıyordum. Oturup ölecektim. Tül mavisi ışıklar içinde, gümüş parıltılı çakıllara kurulup, kucağıma yosunlardan toplanmış bir demet çiçek alıp ölmeliydim. Mercan dallarından bir çadır örtecekti üstümü. Eski çağlardan kalma bir fosil heybeti ile bakacaktım. Yüzyıllar sonra çıkarıp müze müze dolaştıracaklardı. Onun için işte, rahat öldüğüm suratımdan belli; dedirtmeye çalışıp suratıma yapıştırdığım iskelet sırıtışından vaz geçip ciddileştim. Kaşlarımı çatıp eski Frig ya kırallarına benzemeye çalıştım.

Nefesim daralıyordu ya, renk vermiyordum. Az mı yüzmüştük su altında? Ama yine de daralıyordum. Kasıklarıma doğru inen bir basınçla sidik torbası şişiyor, alttan savrulan kum taneleri gözlerime doluyordu. Bir türlü durgun bir yer bulamıyordum. Hayatımın ilk ve son kesin kararı da aceleye gelmişti. Alelacele bir yer bulamazsam, bu çamur kaplı pis çakıllar arasında gebe rip gidecektim. Bu kararla son kararıma bir parantez açıp ağır ağır yüzmeye başladım. Önümde koyu karanlık ağzını açmış, bir kemeraltı peyda oldu. İşte dedim, burayı geçtim mi ışıklar âleminin mavi kırallığına gireceğim. Deniz kızlarının prensesi çirkin yüzlü köpek balıklarından kaçıp, bu nehirler beldesine sayfiyeye gelmiştir. Beni, kurtarıcı yeryüzü prensini bekliyor. Onunla evlenip hanedanı ele geçireceğim derken, pis ve ağır bir koku ile irkildim. Ayaklarımın altında kalın ve yumuşak bir lâğım tabakası vıcık vıcık kaynadı. Seri kulaçlarla uzaklaştım. Hayallerim yıkılmış, küskün, ötmeyen kafes kuşlarına dönmüştüm.

Ciğerlerimdeki havaya tekabül eden hava gitgide

azalıyordu. Yine de emelime kavuşamamıştım. Yeryüzün deki hür çaresizliğim sualtında da yakama yapışmıştı. Gönlümce yapacağım tek işe karşılık hayatımı koymuş tum, oysa çaresizliğim bu fedakârlık şahikasına gözleri kapalı, prensiplerinden zerre kadar ayrılmıyordu. Belki de benliğimin yeryüzü mücadelesinden yenik çıkmaya alışkın mizacı, bu sualtı galibiyetini yadırgayacak, şima racaktı. Evet muhakkak ki böyle bir şımarmada ilk ve son dahi olsa çaresizliğimin mutlak hâkimiyetini zedeliyecekti. Ökseye tutulmuş bir küçük kuş kalbi heyecanı ile yaptığım yalvarış boşuna idi. Ne çamurlu çakıllarda bir parlaklık, ne de yosunlu sularda bir duruluk bulamıyordum.

Yapacak bir şey kalmamıştı. Finali kaybetmiş bir şampiyon edası takınarak kendi kendimi aldatmaya devam edecektim. Ta ki çaresizliğimin mutlak hâkimiyetini kabul edinceye kadar. Mânasız canlı olma gururunun taşların paha biçilmez asaletine nazaran beceriksiz bir dik başlılık, ukalâca bir isyan olduğunu kavraymcaya dek. Taşlar ufalıp ufalıp toprak oluyor, biz canlılar ise, doğup büyümeye evet, lâkin küçülüp toprak olmaya hayır diyorduk. Büyümenin limit noktasında, dizginlere sahip olduğumuzu zannederek, küçülmeye geçiş noktasında, bir kundak çocuğu edepsizliği ile ter ter tepinip karara itiraz ediyor, baştan yükselmeye kadar evet dediğimiz kararda usulsüzlük arıyorduk.

Başkaldırmaların neticesi, gayri meşru yolların başarıya ulaştıracağı fikri, zamanın gitgide kısalmasından doğan hınç, bizi bir ateş çenberine itiyor, bu çenber daraldıkça azgınlaşıyor, -sonuca hayır- diye kırmızı oy vermekte devam ediyorduk.. Taşların karara gösterdikleri o asil sükût bile bizi utandırmıyor, canlı olmakla tanınan hakkı bir kendinden olmuşluk haline çeviriyorduk. Haki-

kati bu kadarcık kısa bir ana sığdırmıştım ama, iş işten geçmişti!

Birden hiç beklemediğim bir baş dönmesi ile sendeledim. Kesik kesik düşünceler zihnimi allak bullak etmeye başladı. Kapıcının kızının başparmağının yarısına sürülmüş tırnak cilâsı, berber Selâhattin'in burnunun dibindeki et beni. Yok daha neler diyeceksiniz ama, son bindiğim dolmuşta şoförün ağzının içinde gevelediği 'oy mendili mendili, kız sever karanfili" türküsü geliyordu aklıma. Bilmem bir kahvede tavla oynuyoruz, savcı yardımcısı beni altı kapıya almış çıkamıyorum. Kâh bakıyorsun Mersin İdman Yurdu maçında frikik atıyorum, tribün ler ayağa fırlarken kaleci uzanıp topu kornere çıkarıyor.

Yüzüme kan hücum etmiş olacak, artık düşünemiyorum da. Tepetaklak dönüyorum. Külçeleşmişim, sinirler, organlar kendi bildiğini işliyorlar. Sidik torbası başıboş boşalmaya başlıyor. Gözlerime bir perde iniyor sanki. Kalbime takılan bir mengene sıkıyor, sıkıyor, sıkıyor... Ciğerlerim kompresörle şişirilen balona dönmüş, ya boşalacak, ya patlayacak. Öleceğim herhalde. Ama böyle değil, yahu neler düşünmüştüm be. Silkinip bir iki kulaçta temiz havaya kavuşmak istiyorum. Ama kollarım bir taş kadar hareketsiz. Artık gözkapaklarımda istiklâline kavuşup ebediyen kapanmak gibi adaletsiz bir karar verdiler. Muhayyilem soğumuş, katılaşmış bir kara sakız haline gelmişti. Lâkin vücudum emperyalist su dalgalarına karşı kahramanca bir savaş veriyor, yavaş yavaş ciğerlerin teş kil ettiği iç kaleye doğru sığmıyordu. Düşman bütün şeh ri alıp iç kaleye hücum edince şafak söktü.

Koyu sular ağır ağır açılmağa, çakıllar parlaklaşmağa başladı. Düşman koçbaşları ile kale kapısını zorluyor du. Tam kırıldı kırılacak derken, sırt adaleleri çakıl taşlarına çarpıp vücudun üst kısmı su yüzüne çıktı. İşte o an iç kale özlemini çektiği müttefik hava kuvvetlerine

kapılarını açtı. Ciğerlerden içeri serin bir rüzgâr dol muştu.

Gözlerimi açtığım an, nehrin ortasında bir ada parçasına sürüklenip, hikâyenin başlangıcına hiç de uygun düşmiyecek bir şekilde kurtulmuştum. Dişlerim birbirine vuruyor, iç organların bayram sevinci içinde sahibi bulunduğum vücut makinasını ısıtmaya, çalışır hale ge tirmeye savaştıklarını duyuyordum ..

Başlarken ki gibi o anda da ne düşündüğümü kesin olarak bilmiyorum...

7.10.1968. Tunceli

İYİ ŞEYLER YAZACAĞIM

İYİ ŞEYLER YAZACAĞIM

İNANIR MISINIZ insanlara bakmaktan usandım. Kötümser filozotlar gibi facialar anlatıyorum hep. Bilmem arkamdan korktu da kaçtı der misiniz? Bu seferlik iyi yazmayı kuruyorum, o kadar...

Çok ters bir şey yaptım. Okula giderken her zaman takip ettiğim, kış boyunca vıcık vıcık çamurlu, yazın tozlu dumanlı yolu değiştirdim. Kestirmeden boş arsalar üzerinden yürüdüm. Toprak sünger gibiydi. Bastıkça yaylanıyor, yaylandıkça keyifleniyordum. Üstelik canlı izi taşımıyan bakir bir toprak. Bu toprağa basmaya kıyamıyorum. Çimencikler yer yer başlarını çıkarmışlar, özene bezene güneşleniyorlar. Ben de onlara kanıp ceketimin önünü iyicene açtım. Güneş, vücudumda ılık ılık dolaşmaya başladı.O kadar yavaş yürüyorum ki üç yaşındaki çocuklar gibi dönüp dönüp ardımda bıraktığım izlerime bakıyorum. Karıncalar henüz görünürlerde yoklar. Aman Allahım, ne güzel bir gün. Kapalı bir odada dünyanın en faydalı işine değişebilirim onu. Bu fikir beni o kadar kuvvetle sarıyor ki, resmî dairelerin gübre kokan çatılarına doğru uçan bet suratlı kargalara lâf atarak, şimdi önüm sıra şırıldayan küçük mü küçük, duru mu duru, kimbilir nerelerden aşıp gelen bir dereciğin peşine düşüyorum. Kıvrıla kıvrıla giden bu şakrak tazeyi kovalıyorum. Bir sıra yeni dikilmiş kavak fidanının dibini sulayarak geçi-

yoruz. Kenar tarafındaki çimenler daha boylu, daha yeşil. Bu yeşili size nasıl söylemeli. İmbikten geçirilmiş, milyonlarca defa yıkanmış arı duru bir yeşil. Böylece, derecikle dünyanın en güzel melodisini dinleye dinleye bir patikaya takılıyoruz. Önümüze yüksek kavakların çizgi çizgi gölgelediği bir toprak ev çıkıyor. Derecik evin önünden iri beyaz bir taşın altından geçiyor. Evin önü sulanmış, süpürülmüş, mis gibi toprak kokuyor. Tam güneşin toplandığı köşede nuranî bir ihtiyar oturuyor, güneşleniyor. İçimi doldura doldura:

"Merhaba emi" diyorum, gülümseyerek:

"Uğur ola evlât" diyor.

Evin üst başındaki küçük bahçeye kara yağız bir adamla, ufak tefek, kırmızı yanaklı bir gelin fidan dikiyor. Bellenmiş buğu buğu tüten toprağın üzerine tombul bir oğlan çocuğu oturtmuşlar. Bebecik yumuşak yığının üzerinde, gözlerini kırpıştıra kırpıştıra gülücükler saçarak oynaşıyor. Yaza doğru vişneler kızaracak, taze gelin bu vişnelerden iki çift koparacak, akşam ezanının önü sıra bebeciğin kulaklarına asıp işten dönen kocasını bekleyecek. Bu düşünceden aldığım ele avuca sığmayan sevinci nereye koymalı. Derecik beni değirmene doğru götürüyor. Yarıbuçuk bildiğim bir iki türküyü bağıra bağıra söylüyorum. Etrafta ses seda yok. Tabiat biran aç bir tavuk gibi kabarıyor. Değirmene doğru patika kayalıkların üzerinde geçiyor. Bütün çalılıklar domur domur, Taşların arasından nevruzları parıldıyor. Eğilip bu ilâhî parıltıya dalıyorum. Toprağı yırtıp dikilmiş bu diri diri çiçekler ne kadar taze. Limonluklarda, kökü bahçelerinde binbir türlü itina ile yetiştirilen ağır kokulu aristokrat çiçeklerin yanında bu dağ çiçeği, bir çoban çocuğu kadar hafif ve özgür. Aşağıda değirmen arkına doğru salkım salkım sünbüller sıralanmış. Derecik değirmenin yaprak ko-

kulu, beyaz köpüklü çağıl çağıl suyuyla koklaşıp birleşiyor. Ben de yüzümü değirmene dönerek, bir kolumu kafamın altına koyup çayırın en güneşli yerine uzanıyorum. Değirmenin önünde sarsak uzun tüylü bir köpek kıvrılmış yatıyor. Duvardaki halkalara uzun yularlarla bağlanmış birkaç merkeple bir boz katır duruyor. Damın üzerine yayılmış ulu bir karaağacın üst dallarına bir çift karga yuva yapıyor. Tabiatın bu her kendini yenileyişinde defalarca tekrarlanan bu olayı bir defa daha seyrediyorum. Bu alelâde yuva yapma olayı bugün bana nasıl tesir ediyor bilseniz. Yakında damın üzeri, hayatlarının en sorumsuz devrini yaşayan çocuklarla dolacak. Heyhat o yuvayı bozacaklar. Doğrulup kargalara bir taş fırlatıyorum. Dişisi olacak hiç kıpırdamıyor, erkeği zannettiğimse bir iki ufak tur çizip yeniden ağaca konuyor. Vazgeçip bir sigara yakıyorum. Yüzümü tam güneşe döndürüp sırt üstü yatıyorum. Gözlerimi bir müddet güneşe karşı kırpıştırdıktan sonra kolumla kapatıyorum. Dalmış mıyım ne.. Birden yeni kartalmaya başlamış bir erkek sesi ile irkiliyorum:

"Ateşin var mı ağabey?"

Karşımda oniki-onüç yaşlarında, vaktinden evvel kartalmış bir çocuk duruyor. Karmakarışık duman gibi saçları var. Açık kahverengi gözleri, sarı sarı ayva tüyleri ile bu bir içim su çocuğu nasıl sevdim oracıkta. Çakmağımı çıkardım, yapmacık bir büyük görünme arzusu ile elindeki doğu paketini uzattı. Sigaralarımızı yaktık.

"Kaç yaşındasın?" dedim. Durakladı, yüzüme bakmadan:

"On sekiz," dedi.

"Ya!.."

"Bir sene sonra askere gidecem."

"Niye?" dedim.

"Ağabeyim de asker benim."

"Peki," dedim, "sonra ne olacaksın?"

"Hiç, Almanya'ya yazılacam."

"Senin baban ne iş yapar?" dedim. Gözlerini devire devire baktı. Başını eğerek:

"Babam yok" dedi. "Gurbette kalmış."

Ciğerimden vuruldum. Bu en zayıf anımda, bu duman saçlı çocuk beni parça parça etti. Kalktım, mağara ağzını açmış karakoncolos şehre doğru yürüdüm. Bütün servetimi kumarda yemiş gibi oldum. Bugün ne güzel bir gündü. Hava bulutlansın istiyorum.

Tunceli, 14.4.1969

ORTADAKİ ADAM

ORTADAKİ ADAM

KAPIYI açtı. Karşısında dışarı fırlamış gözleri ile Bayram duruyordu. Oğlan aralıksız; "Anam" dedi, "ölecek mi ne?" Ardısıra hıçkırdı. Beraber çıktılar. Ne yıldızlı bir bahar akşamıydı. Her taraf ışıl ışıl. Bir koku yayılıyor leylâklardan. Baygın mı baygın. Gençlik Caddesi Kırkağaç Sokak. İki taraf salkım salkım akasya. Dudaklarında bir ıslık. "Geceler güzel" diye geçirdi. "Baharda geceler hep güzel". Adımları dolanıyor. Oğlan ıslak ıslak burnunu çekiyor. Bu güzel gece ile ölüm acaba kaç yerde kucaklaşıyor şu anda? Hem bu oğlan o kakadar kişi arasından ne diye tutmuş onu seçmişti. Cana yakın bulmuştur belki. Sırıtmalı mı? Aklına, aynada bütün bütün acaipleştiği geldi. İster istemez sırıttı. Bayram'ların evine girdiler. Karanlık. Oğlan el yordamı ile bir yeri itti. Alacakaranlık bir oda. Ekşi ayran ve küf kokusu. Beş numara lâmba ışığına sığınmış kara kara duvarlar. Duvarda, tam karşıda, taneleri yer yer dökülmüş bir sıra üzerlik. Altında, arpa saplarından yapılmış bir tutam işleme. Odanın ortasında kakıldı kaldı. Köşedeki yer yatağında hasta var. Anası. Sünnet çocukları gibi gerile gerile geldi çöktü. "Bayram" dedi. Bayram dikildi. "Lâmbayı ver" dedi. Bayram lâmbayı verdi. Kadının yüzü kül. Elmacık kemikleri, şakak kemikleri, çene kemikleri hep fırlamış. İhtiyar da değil, genç de değil. Gözleri

kapanmış. Öldü mü ola. Nabzına bakmalı idi. Elini yorganın altına sokacak. Bir tiksinti geldi üzerine. Çıban çıban cerahatli bir şeye değer gibi. Etleri diken diken oldu. Bayram, omuz başında dikiliyordu. Kadın ölmüş besbelli. Donmuştu. Oysa ki bir çırpınması, birşeyler demesi gerekiyordu. Bayram sessiz. Çaresiz ikiyüzelli kiloluk bir çuvalı kaldırır gibi kolunu kaldırıp elini yorganın üzerine koydu. Dolaştırıp kolunu arıyordu. Üffff... Sanki bir yılanı okşuyordu. Sırtından soğuk bir ter boşandı. Yağmurlu fırtınalı bir gecede mezarlıkta dolaşmış gibi oldu. "Ölmüş" dedi. Sonra kalkıp Bayram'ı kolundan tutmak istedi. Bayram yoktu ortada. Korktu birden. Işığı karanlık köşeye döndürdü. Şaşakaldı. Bayram, bir kızın yanında duruyordu. Yaklaştı "Burdan gidelim, ölmüş" dedi. Ses yok. Taş gibi bakıyorlar. Telâşlandı.Kızı sarsmaya başladı. "Konuş, bir şey desene. Burdan gideceğiz." Gözlerini gördü. Munis, yenik, asil. Kızın gözleri sabit, ağlamaya başladı. Bu sefer iyice afalladı. Dağıttı kendini. Açık kapıdan fırladı. Boşlukta yüzer gibi koştu. Elli metre gidip oturdu. Bir sigara yaktı. Neden sonra Bayram'la kız geldiler. Eve kadar bir şey konuşmadan yürüdüler. Bacı, kardeşi yatağına yatırdı. Bir battaniye alıp balkona çıktı. Duvara yaslanıp dikildi. İyice düşünmemek lâzımdı. Bir zaman en parlak yıldıza baktı. Kalkıp içerden yarım şişe votka getirdi. Öğürünceye kadar dikti. Üst üste bir kaç defa kustu. Uzaklardan bir gece kuşunun kesik kesik sesi geliyordu. Yanının üstüne yığıldı. Göz alabildiğine uzanıp giden tarlalar. Büyük, çok büyük bir gök. Kilometreler boyu sessizlik. Tek tük çalılıklar. Su sesi, kuş sesi, bir de şu karşıdan geçen trenin sesi. Radyoda spikerin sesi 'Ufuklara yaslanmış yorgun dağlar sırayla'. Ve bu bilmem ne makamında şarkıyı, havasız bürolarda daktilo masalarında, isli bir gök altında, kalorifer kurumlarını içine çeke çeke zoraki bir hisli görün-

me çabasında dinleyen insanlar. Şimdi çok uzaklarda kalmış insanlar. Garson "yapmam ağabey" diyordu. "Anam avradım helâl süt emmiş birine bu kahpeliği yapmam. Zarife Hanım daha dün köyden gelmiş de, bugün kürk giyiniyormuş. Yok her gün, günlerde, çaylarda imiş.. Kız taklit dedim onlar. Vallaha billaha taklit. Hem herif celep. Yahu ağabey, bu nasıl iş. Beşyüzbin daleverası olan biriyle ben. Garson Kerim. Yok yok. Ben böyleleri ile sidik yarıştıramam. Neyse ki kaatil olmadık. Aldı başını gitti." Bütün kadınlardan yaka silkiliyordu. Bütün kadınlar, şehirleri yaşanılmaz hale getiriyorlardı. Mağazalar, berberler, butikler, diskotekler. Kendini en az bir kişiye, ah bir kişiye beğendirmek için. Tahtakuruları. Gaz döküp yakmalı hepsini. Dünyada her şey kadının eseriymiş. Hah hah ha... Bunların mı be. Zeki "bütün foto-roman okuyan kadınları yakmalı" diyordu. Bir gerçekten elesek şunları ha, ne kalırdı geriye. "Bırak yahu, buraya eğlenmeye mi geldik, yoksa felsefe yapmaya mı?" Zerrin güzel kızdı, iyi kızdı; ama desteksiz. İşte bir noktada sıkılıyordu. İpin ucunu kaçırıyordu ansızın. Burada, bu Allahın da, kullarının da unuttuğu küçük kasabada, ne aradığına bakmayın. Yine niyetlerinin arasında kilometrelerce uzaklık vardı. Halbuki ömür boyu fakülte kantinlerinde çiklet çiğnese, daha işe yarar bir davranış olurdu onunki. Uzaklarda unutulmuş insanlarla röportaj yapmak yaramazdı ona. Bütün çabaları, idare müdürüne hoş görünmek olmasa da dönüşü için hazırlanıyordu. Fifi'lerine, Şeri'lerine malzeme topluyordu kendi hesabına. Bambaşka bir yönü olanın, öbürleri arasında sivrilmesi olağandı. Filân galeride resimlerini sergileyen bayanın, ertesi gün bütün sanat dergilerini yırtarcasına karıştırdığı biliniyordu oysa. Başkalarının üç santim üstüne çıkıp da flâşlara hedef olmak için mi bütün gayret. Tren başını bir bayıra yaslamıştı. Aşağılarda gümüş gümüş kıvrılan dere, yılgın-

larm arasına yığılmış koyunlar, raylar boyu isli yaprakları ile akasyalar. Bölünmüş dakikalar. Zamanı tırnaklayan paydos zilleri. Siyah göğüslükler altında beşotuzbeş randevusu için çırpınan şuncacık yürekler. Mumyalaşmış odacılar, fosilleşmiş kirli beyaz patron yüzleri. Kremli kremli sekreter suratları. Aynalara fırlatılmış kaçamak bakışlar. Aşağıya aşağıya sarkıtılan incecik alt dudaklar. Gözlüklerin arkasına saklanmış korkak, çekingen, mahpus gözler. "Düşünün azizim, nerde ise intihar edecektim. Benim gibi bir iş adamı. Mümtaz bir sima. Nasıl oldu da bu işlere karıştım. Bu skandalda zerrece kabahatim yok. Komplo kardeşim, komplo. Bütün işi ortaklar düzenledi, biliyorum. Ah ah, taş kafa. Düşünmeliydim bunu." Yakasına yapışıp yüzüne tüküre tüküre nasıl bağırmamıştı. Karısının haftada bir dost değiştirdiğini. Oğlanın sekizinci, kızın onsekizinci flörtüne dolandığını, şoförün hizmetçi ile, aşçının çamaşırcı ile uğraştığını bir bir. Bir zamanlar -dünyayı değiştirdiğini zannedenler tarafından basit olarak kabul edilen- kişilere dikkat ediyordu. Kaşlar kaldırıla kaldırıla basitlik denirdi. Oysa yağmurda yürümeyi herkes beceremezdi. Kuşların tellerde ıslak ıslak duruşu 'lök' gibi çökmezdi herkesin yüreğine. Sırtını beton duvarlara dayayıp makatını beton kaldırımlara bırakıp güneşe karşı tütün saramazdı. Bir istakozu birer santimetrelik parçalara bölerek yutmak, yahut da bilmem kimin nonfigüratif desenlerinden çarpık çarpık neticeler çıkarmakla, aheste aheste tütün sarmak arasında ne açıdan basitlik — yücelik ayırımı vardı. Bütün yükseklerden söyleyenler, kürsülerini birbirinin sırtına basa basa, arada bir kendi sırtına bastıra bastıra yukarlara taşıyanlar. Hep yüceden bahsedenler. Size konu teşkil eden bu insanların sizden çok yukarlarda olduklarını biliyorsunuz. Bal gibi biliyorsunuz. Şuncacık

beyinlerinizle onların yaptıklarını yazıya geçirerek sizden aşağılarda birbirlerini yiyenlere sunmakla mı yükseleceksiniz? Birbirinize tasdik ettireceğiniz yüceliklerinize lânet olsun. "Zerrin kızım. Bak bu taşı yontan usta senin onunla yaptığın röportaja zerrece aldırmıyor. Üç sütunluk yazı ile bu garip adamın koskoca dünyasına nasıl girersin. Çalıştığı sürece ne düşündüğünü, onda kaç tutturabilirsin. Neden hep kendi hesabına çalıştığını maskelemek istiyorsun." Zerrin dalgındı. "Bırak" dedi. İstasyona bir marşandiz inmişti. Altıbindörtyüziki. Makasçı Selim, hattı değiştirdi. Yeşilbayrak 'geç'. Kaya dibinden derin bir rüzgâr geliyor. Sabahları birkaç köylü kadını merkepleriyle yoğurt, ayran getirir kasabaya. Uzaktan geçerler. Etraflarına bakmadan, ehramlarına bürünüp pazar yerine çökerler. Diken üstünde işlerini bitirirler. Kasaba bağlarını çıkıncaya dek rahat nefes alamazlar. Önlerinde, arkalarında kimse kalmaz. Bir altlarında uzayıp giden yollar, bir üstlerinde açıldıkça açılan gökyüzü ve kaya dibinden esen serin rüzgâr. İşte o zaman ehramlarını kaldırır, gürbüz yanaklarını şişire şişire inceden bir türkü tuttururlar. Türkünün hakkını verirler. İçlerinden gele gele, yüreklerinin en gizli köşesinden çıkardıklarını söylerler. Gar Gazinosunda gecede bin lira alan meşhur şantözün elektrikli bağırışları ile içine ettiği türküleri söylerler. Peki, bu türkünün günahı ne? Tekel odacılarından Müslim Sefil'in onbeş yıllık karısı Pembe Hanım meselâ. Ömründe ne pastahaneye gitmiş, ne de randevuya geç kalmıştır. Bütün işi, çoluk çocuk, bulaşık. Küçük bir istek fişi var. Doldurdu mu, tamam. Onu ne diye küçümsüyorsun, yahut ona ne diye acıyorsun? Bulaşıktan şikâyet eden kadınların yüzde doksandokuzu hayatında üç beş defa bulaşık yıkamışlardır. Öbürlerinin adına konuşmayı nereden çıkarıyorsu-

nuz? İçine asla giremediğiniz huzur dolu evlerin, çivit kokulu çamaşırların, türkülü bir yemek pişiremediğiniz için onlara duyduğunuz bu sahte merhamet neden? Bu mu sizi yüceltecek? Onlar bal gibi huzurlu. Basit olarak nitelenen halk, sınırlı küçük dünyaları içinde huzurlu. Huzursuz olanlar «Faize - Sevim»in son defilesini kaçıranlarla, bütün eczanelerde sabahtan akşama kadar «salatalık kremi» arayanlar. Bir kuş öttü, sonra Zerrin ansızın konuştu: "Size ne demeli ya. Onlar bütün bu... Yani, biz, affedersin, bütün bu şeyleri ne için yapıyoruz zannediyorsun? Kim teşvik veya tahrik ediyor kadınları? Erkekler değil mi, onların türlü alçalmaları, şahsiyetsizlikleri değil mi? Âdem'siz Havva ne yapardı, asıl orasını merak ediyorum". Kız haklıydı. Bu billûr gözlü kız haklıydı, ne demeli. Çok çeşitli erkekler dinlemişti. Arkadaşının parasızlık sızlanmalarını, âmirin aldatıldığını, memurun hakkının yendiğini, işçinin ezildiğini, bakkalın doymadığını, kasabın geçinemediğini. Oysa biliyordu kendi cebinden son on lirasını verirken arkadaşının cebinde yüz lira olduğunu. Âmirin kumarda kaybettiğini, memurun her gece kafayı çekip karısını döğdüğünü, işçinin her gece cüzdanına ters orantı teşkil eden bir pavyona dadandığını. Kasabın etini, bakkalın sütünü, bile bile dinlemişti. Bütün huzursuzluklar şehirlerin geniş dünyasına açılıyordu. Hayatını değiştirmesi gerekliyse, önce değerler sistemini değiştirmeli idi. Şehirlerin her yeniliği yeni bir istemeye yol açıyor, tatminsizlikler gerisi de bildiğiniz gibi... Gülümser. Hani şu Bayram'ın ablası. İkisi de hem yetim, hem öksüz. Ona taparcasına bağlıydı. Böylece hayranlığın ne demek olduğunu öğrendi. Ne sergilerde, ne filmlerde, ne konserlerde üç beş dakikayı dolduran bir hayranlık değildi bu. Düşünün, biri karşınıza geçiyor, sağa sola yıkılan boynu

ile cezbeye tutulmuş gibi, sizi saatlerce seyrediyor, seyrediyor.. Oyuncaklarına dalan bir çocuk gibi dünyayı unutuyor. Tek gördüğü, tek duyduğu siz oluyorsunuz. Karşılıksız ona bu kadar sevgi çok geliyordu. Beceriksizce birşeyler kuruyordu, o kadar. Sözde halka yaklaşıyor, eski değerlerini bir bir silip yerine yenilerini kazıyordu. Toprak Mahsullerinde silo bekçisi idi. Silolarda çok buğday vardı ama, o bu işi bir türlü mühimsiyememişti. İlk hatayı burada işledi, çünkü halktan hiç kimse işini hafife almaz. Yani ki senelerce aynı işi yapan biri, diğer işlerle kendi işini göreli bir ölçmeye götüremediğinden işini işlerin en iyisi zanneder. Kız elindeki küçük çakıl taşlarını birer birer durgun göle atıyor, dağılan dalgalara bakarak düşünüyordu. Uzaklardan çift süren köylülerin sesleri geliyordu. Mühim olan, geldiğinin üzerinden o kadar sene geçmesine rağmen halkın hâlâ ona yaban gözü ile bakmasmdaydı. Oysa kahveden yemeğe, yemekten düğüne, düğünden camiye kadar onlarla beraberdi. İşten dönerken Bayram'ı boya sandığı ile kucaklamak, kaldırıp ensesine oturtmak, onunla oynayıp kargalara taş atmak. Zerrin'e: "Gidelim" dedi. "Hava kararıyor". "Kararsın" dedi kız. "Ama, serin çıktı, üşüyeceksin". Döndü, sırıttı. "Üşürüm n'olur". Ufff... Şehirli şehirli gülüyordu. Konuştu: "Bunca senelik şehirliliğimden madem ki nefret ediyorsun. At onu. Hadi atsana. Neden beni: Kaymakam Dilâver Bey'in Gazetecilik Enstitüsü mezunu, Zerrin Küçüksu'yu dolaştırıyorsun. Gülümser'i benden asil buluyorsun. Sırf saflığı yüzünden. Tutalım ki öyle. Benim ne suçum var? Burda doğup burda yetişmem elimde değil ki". Patlamalı. Sinirleri geriliyordu. Öyle ya, Arabacı Cafer, yahut Semerci İshak bu Zerrin denilen kızla gezmiyorlardı. Ne iyi. Bütün bu suallere cevap vermekten o kadar uzaktılar ki. Sadece belli şeyleri düşünüyorlardı. Hep zorlamasız. Atın arpası, seme-

rin ön kaşı, yahut yatsı ezanına bir çeyrek var gibi. Sonucu, sebebi, başarısı, neticesi belli hareketler. Rahat hareketler. Huzur... Huzur... Bir şeyi hem yapıp, hem ne diye yapıyorum diye düşünülür mü? Saçmalık. "Ah sevgilim, şu köylüler ne mesut insanlar. Tarlalar, kırlar, koyunlar arasında bir çoban çocuğu olmayı o kadar isterdim ki". Yalan. Hepsi kuyruklu yalan. Aslında istedikleri zaman çoban olmaya yönelirlerdi. Ama hallerinden memnundular. Çoban olmadıklarından da, bu durumlarına iç ten içe seviniyorlardı. Pis riyakârlar. Göbekli göbekli konuşuyor, işte yağlı yağlı lâflar ediyordu. Gözleri Zerrin'i aradı elinde olmadan, röportajına iyi bir başlık aramaya koyuldu. Bu milletvekilleri hep terler mi böyle? O indi. Bir başkası çıktı.. Hey be, boy bir, en bir. Sanki aynı makastan çıkmışlar. Zerrin'in makinası «çıt», bir de yandan «çıt». Uzak yerlerden gelmiş köylüler karşıya karşıya bakıyorlar. Ağızları birkaç karış açık. Gözlerde, fikirlerde, yüzlerde hiç kıpırdama yok. Arada bir kaşlarına konan sinekleri kovmak için derilerini titretiyorlar. Güneş konuşmacının tam tepesinde. Tepelerde bir de tam daireler çizen kuşlar var. Leş kargaları. Konuşmanın en can alıcı yerinde parti başkanı geğiriyor. Ekşi ekşi lâhmacun kokusu yayılıyor. Konuşmacı ters ters bakıyor. Uzaktan bir yere işaret çakıyor. Üç kişi alkışlıyor. Daha sonra köylüler birbirlerinin yüzüne kocaman kocaman bakarak alkışlıyorlar. O üç kişi bağırıyor, köylüler bağırıyorlar. İçinden eşşekçe bir gülümseme ile düşünüyor. Doya doya bir «Yuuu» çekmeyi arzuluyor. Tutsun linç etsinler hemencecik. Böylece Zerrin'e enteresan fotoğraflar hediye etmiş olur. Bayram elini çekiştiriyor, oğlan sıkıldı. Değirmene doğru yürüyüp caddeyi geçiyorlar. Bayram, boya sandığını akasyanın gölgesine yerleştiriyor. O da eski bir gazeteyi açıyor. Başbakanın gezileri ile üç dört cinayet haberi. Varlıktan - yokluktan işlenen

suçlar. Filân artistin nasıl güzel olunur öğütleri, kapatıyor. Kasketini gözüne yıkıyor. Duvara yaslanıp uyumalı. Meksika usulü. Bu sıcakta uyunur. Kuruluşundan bu yana yeryüzünde değişen hiç bir şey yok. Her akşam mesainin bitişi ile silolardan ayrılıyor, istasyonun üstündeki tepeye kadar ıslık çalarak geliyordu. Kasabaya bütün bütün arkasını verip, bindörtyüziki no.lu posta trenini seyrediyordu. İçinden "Tertiiip" diye bağırarak tezkereci erlere el sallıyordu. Sonra güneş batıyor, o da karşı tepelerden dönen sürü ile kasabaya giriyordu. Semerci İshak'ın orda bir çay. Bayram'ın orada iki.. Bütün babayani tavırlarına rağmen onu hoşnutsuz gözlerle süzüyorlardı. Efendim, başında çoluk çocuk derdi, evinde odun, kapıda kira borcu, bakkal çakkal yakasına yapışmıyormuş. Oysa kıskanacak sadece başının üstünde sıralanan kitapları idi. Akşamları bomboş odada, simsiyah duvarlara çakılan bakışları ile bafra paketini yarılarken, -uykusunu arayan bir meczup hali ile yarılarken- hepsi çocuklarına. karılarına sarılıyor, onlardan sızan saadete dudaklarını yapıştırıp emiyorlardı. Daima yorgun bir gün. Hiç bir şey yapmamanın inancı ile duyulan umutsuz bir yorgunluk. Günlerce kimse ile tek kelime konuşmadan kendini dinlemeler. Okumadan, düşünmemeye çalışarak, hiçten bir şeytanlık ile içten içe kendini alaya alarak bir hayata alışmaya çalışmak. Bütün yemeklerini yalnız yiyordu. Konuşarak, gülüşüp eğlenerek bir yemek yemekten daima mahrum olarak lokantaya çöküyordu. Bir küçük çocuk gülümseyişinin saadetini duymadan, bir yastığı uzun saçlı bir başla bölüşmenin mutluluğuna ermeden, radyoda kaybolmuş bir şarkı ile daima tazeliğini muhafaza eden maziyi satır satır hatırlayarak hayat geçmiyordu. Geceler bitmiyordu. O başka sahillerden, başka iklimlerden kopup gelmiş biriydi. Burada, şu göbekli herifleri bir işaret ile alkışlayan halka dönmek, onlardan bi-

ri olmak için gelmişti güya. Kafasını kesip yerine, meselâ, orman kolcusu Hüsnü'nün başını takarak hallolabilirdi bu iş. Gülümser'le Bayram'ı içine alan bir ev tasarlasaydı olmaz mıydı? Hayatı pahasına kazanılmış bir zaferin sarhoşluğu ile hiç ayılmadan ölüp gitseydi olmaz mıydı? Ne vardı denizin dalgalarını dinleye dinleye, geniş salonlarına tablolarını asacağı bir eski zaman evi tasarlayarak kasıklarını patlatırcasına zorlamanın. Ne vardı bu Zerrin denen kızın avutmalarından kurtulmayacak. Lâcivert gözlerini bilmem ne devri heykellerine benzetecek. Onun da istediği, bir şarkı güftesine yaslanıp yüzünü gözünü boyamak değil miydi? Alnını gecenin tam ortasında cama dayayıp karşı kaldırımda yavrularını emziren bir köpeğe bakarak ağlamanın sonucu ne idi? Aranmış bir ömrü şimdiye kadar düşünülmüş, denenmiş bir çok meseleyi yeni baştan kurmanın sonucu. Artık istese de koca şehrin kalabalığında kaybolamazdı. Müzeler üst üste gezilemezdi. Gazete kupürleri ile uğraşılmaz, muhallebicilerde parfüm kokusu ile oturulamazdı. İçin için büyüyen-genişleyen, yahut küçülen-daralan bir açmaza giriyordu. Şimdi sekizyüzbin yolu olan bir kavşakta idi ve bütün yollara şans tanıyordu. "Çakmak terekte" dedi. Sonra pişman olup sustu. Ayaklarını tuzlu suya sokmuş, dirseklerini dizine dayamış, elleri ile yüzünü avuçlamıştı. Kız aranıyordu. Neden sonra dönerek adama baktı. Adam yine "Çakmak terekte" dedi. Kız yine bakınıyordu. Aklı birden değirmene gitti. İki gündür değirmen arkının kenarındaki, sarılı pembeli, açık mavili çiçeklerle uğraşıyordu. Küçücük yapraklarında su damlacıkları vardı. Kız dikiliyordu, sinirlendi. "Anlamıyor musun sen?" diye bağırdı. Kalktı kızı omuzlarından tuttu. Yüzü bulutlanmıştı, ayakları titriyordu. "Niye bakıyorsun, söyledim işte". Kız birden boşandı. Yalvararak adama bakıyor, sessizce ağlıyordu. Bu defa adam iyicene şaşırdı, bağırarak; "Ne

var bunda ağlıyacak? Ben kötü bir şey söylemedim." dedi. Kız pelte gibi olmuştu. Dişleri kenetlenmişti. Ses çıkarmamak için direniyordu. Bir ara Bayram, bomba gibi içeriye girdi. "Adamlar gelmiş. Hep kurban kestiler" dedi aralıksız. Kızı görünce odanın ortasında kalakalmıştı. Adam o hızla Bayram'a saldırdı. "Söylesene niye ağlıyor, ona bir şey yapmadım ki". Bayram başını eğdi. Yavaşça "o" dedi "lal. Konuşamıyor". Bu sefer adamın aklı değirmendeki çiçeklere iyice gitti. Küçücük çiçekler. Küçücük damlalar. Ceketini kapıp fırladı. Son sürat değirmene koştu. Soluk soluğa suyun kıyısına oturdu.Hemence bir açık mavi çiçek kopardı. Üstünde, tam düşündüğü gibi, küçük bir su damlacığı vardı. "Allah Allah. Demek ki Gülümser dilsiz" diye geçirdi. Damlacığa baka baka. Üç kişiye bir dünya. Yaşamanın tadına doyum olmadığını, bu değirmenin önünde serazat otlayan merkeplere bakarak düşünüyordu ancak. Yoksa hiçbir memur, patronuna boş veremiyordu. Porselen demliklerdeki çaylar, ıtır kokulu sabahlar hep başlangıçta kalıyordu. Birgün kaçırılmış bir otobüs. Bazen bir onbirkırkbeş ajansı, belki de bir düdüklü tencere reklâmı ansızın bu üç kişilik dünyaya giriveriyordu. Canı ceresi çekilmiş iskelet suratlı bayan doktor Fahrünisa bile dostlar partisinde ciyak ciyak bağıran çocuklardan bahsederken kısırlığına perde çekiyordu. Üç kişilik bir dünya, koca şehirlere sığmazdı. Şüphesiz bütün kadınlar çocuk doğurmak için yaratılmışlardı. Oysa o bir firarî gibi kopuk jartiyerlerden, aşınmış topuklardan, otobüs biletçilerinden, ikide bir trafik polisi gibi önünü kesen insanlardan kaçmıştı. Bütün bu alışılmışlıkların ortasına bile bile Zerrin'i oturtamazdı. Onu hiç bir zaman çamaşır teknesinin başında, omuzları dirseklerine kadar sıvalı oturmuş olarak hayâl edememişti. Bu olsa olsa berbat bir Van Gogh kopyası olurdu. Altıotuz matinesine iki bilet diyemiyecekti. Kaymakam Dilâver Bey takımını bi-

le bile silemiyeceğini anlamıştı. Durum böyleyken bu üç perdelik komediyi başlatamazdı. Bahçesinde kuzucukların otladığı küçük bağ evlerinde olsa olsa resim yapılırdı ancak. Yoksa peş peşe gelen çocuklara para yetiştirmeyi, kapana kısılmış bir tilki gibi kuyruğu titretmeyi öğrenemezdi. Bigudilerden, tırnak cilâlarından örülmüş bir Elizabeth Arden dünyasında fotoğraf makinası ancak aksesuar olarak kalırdı. Zerrin eliyle saçaklara tünemiş bir çift ak güvercin gösterdi. "Bak" dedi. Herkes sıcaktan bunalıyordu. Yerden bir taş alıp güvercinlere fırlattı. Taş çok beriye düştü. Adam "yetiştiremedin" dedi. Bozkır tarafından çetenlerle saman geliyordu. Toza batmış kadınlar vardı. Kucaklarında, yırtık mintanlarından göbekleri fırlamış çocuklar. Zerrin'e döndü "çeksene" dedi. Kız çayırda dört yapraklı yonca arıyordu. Bakmadan "Neyi?" dedi. Adam eliyle arabaları işaret etti. "Hem konuşursun da" dedi. Kız başını döndürdü. Gülümsiyerek: "Çok güzel" Zarif adımlarla arabalara doğru uzaklaştı. Bu taşlardan atlayan alâimisemâlarla dolu suyun yanında şu an ne iyi idi. Asla uzatılamıyacak altın dakikalardı bunlar. Kadınlar gözlerini devire devire sıkılıyorlardı. Zerrin'e söyliyecek hiç bir samimi itirafları yoktu. Kuru kuru atıyorlardı. Ne kötü. Şeytan bir defa daha şişine şişine hayata «lâdes» diyordu. Zerrin tezkereci erlere vesikalık fotoğraf çeker gibi çalışıyordu. Bunu nasıl bağışlamalı. Nasılsa beraberce bir olumsuz cenneti kucaklıyorlardı. Yine bomboş, yine çınnn çın öten dünyada idiler. O, bu dünyanın tam ortasında elleri yanma sarkmış sipsivri dikilmişti. Bütün insanlar Sezeryanla alınmış çocuklar gibi pıhtı pıhtı kanları ile çırpınıyorlardı. Çocuklar her şeyden habersiz bilye oynuyorlardı. Analar beş numara lâmbalara habire gaz koyuyorlardı. Genç kızlar koltuk altlarını kokluyorlardı. Babalara gelince onlar da «Sak üstünde damdağan». Kıza baktı. Ta uzaklarda

koşuyordu. Nefes nefese istasyona inecekti. Üçotuzbeş trenini sorup bir çeyrek dakika bekleyecekti. Üst üste üç Bafra içecekti. Üçüncüsünü yarılamadan atacaktı. Haydarpaşa'ya bir bilet diyecekti. Adamın kaşları çatılıyordu. Tam önünde bir sıra karınca arpa taşıyordu. Kız trene binmişti. Adam bir sineğin önce kanatlarını, sonra üç ayağını birden koparıp bırakacaktı. Tren dumanlı köprüsünden geçiyor olacaktı. Kız dalgalı uzun saçlarını pencereden sarkıtacak, birden makinasını olanca hızı ile, burula burula akan ırmağa fırlatacaktı. «CUP...»

Tunceli, 19.3.1969

ARDINDAN

ARDINDAN

ZERRİN gitti... Buna memnun muyum bilmiyorum. Ama yine de bu Allahın belâsı istasyonda demiryolu kalasları üstünde, ellerimi çeneme dayayıp kukumav kuşu gibi düşünmekteyim. Makasçı Selim önümden geçiyor. Yine bir marşandiz gelecek. İçinde ya üç ya beş insan bulunan bu vagon yığınını, bu beş para etmez sığır taşıyıcısını nerden sevdim ben. Bir istasyonda büyüdüm belki ondan. Bu meret katarlar o zamanlar asker taşırdı. İstasyona girmesi ile birlikte bilmem kaça kaç tertip bir tabur asker zincirden kurtulmuş gibi tarlalara hücum eder, palaskasını çözen su dökmeye otururdu. Hicabımdan yerlere geçerdim. Büyük bağırtılarla vagonlara sal kım salkım asılır giderlerdi. Ağır ağır perona iner, raylar arasından izmarit toplardım.

Yağmur mevsimi başladı. Barut renkli pis mi pis göklere ağzımı yaya yaya, zevkten onbeş köşe olmuş bir halde bakınıyordum. Zerrin gitti demiştim. Bunca insan arasında tutmuş yarı maceraperest bir kızla ilgilenmiştim. Oysa onunla ortak bir yanımız da yoktu. Belki müzmin estetik hastalığım nüksetmişti gene. Bir ara mektup yazmayı denedim. Ama tam mektubun ortasında gülmeye başlayınca yazdıklarımı da yırttım.

Kasabalılar nihayet beni aralarına aldılar. Bir korkuluk kadar senli benli konuşuyorlardı. İşte artık halk gibi gülüyor, halk gibi konuşuyordum. Semerci İshak çekinmeden bana: "Ulan adam olamadın gitti hergele. Everek

dedik naza çektin. Şunun şurasında boş sayılırsın, ortaklaşa bir bağ tutalım, bir tarla ekelim dedik encamın fos çıktı. Bundan geri seni teneşir temizler" diyebiliyor diye sevinecek miydim? Doktor Abdi Bey'e böyle diyemezlerdi. İşin buraya kadarı iyi idi ama bu dürzüler hâlâ benimle demirci İdris Usta arasında bir umum müdür ile hademesi kadar fark görüyorlardı. Ben de her hareketimi kontrol ediyor; «Şurada gayette tabiî idim ama öbür tarafta pot kırdım galiba» diye düşünüyordum. Hâlâ rol yapıyordum anlıyacağımz. Peki bu serserice düşüncenin sonu ne olacaktı. Bir işim, bir muhitim, yahu şu dünyada bir yerim yok muydu benim?..

Kalktım... Artık marşandizi bekleyemem. Yanımda kendi kendine gelin güvey olan, kuyruk sallamadan başka bir iş beceremiyen uyuz mu uyuz bu köpeğe, Merih'ten gelmiş bir yaratık gibi bakarken, yolumdaki su gölcüklerinin ortasına basarak giderken, tutup da bu kafa ile bu yaştan sonra hayatıma nasıl yön vereceğimi düşünmem saflık olur.

Bir ara gar müdürünün bet suratı görünüyor. Yanından geçerken kasketimi çıkarıp, bir İngiliz asılzadesi kibarlığı ile "Akşamlar hayrolsun beyefendi" diyorum. Beni umursamıyor. Ne düşündüğünü ölümüne merak ediyorum. Biraz yürüdükten sonra arkamı dönüp bakıyorum. Lâmbaların ölgün ışığı altında hayalet gibi bir an görünüp kayboluyor. Yıllar yılı küçük istasyonlarda, dağ başlarında artık pörsümeye yüz tutmuş karısının dırdırlarını dinlemeye mecbur, kulakları otomatik saatler gibi lokomotif gürültülerine ayarlı, kendini içkiye bile verememiş bu herif günün birinde birdenbire ölüverecek. Üç haftalık bir İstanbul seyahatinden başka özelliği bulunmayan hayatı bitecek, ve bir daha saatine bakamayacak. İstasyon binaları gibi gamlı ve dumanlı cenazesinde belki de kimseler bulunmayacak.

Gözlerim yaşarıyor. Bu sevimsiz hattâ tiksinilecek kadar pısırık geçirilmiş ömrün acınacak ne özelliği var. Meydâne düşen her hangi biri gibi yaşadı ve öldü işte. Hiç bir emekli memur, ömrünün son üç senesini çılgınca eğlenerek geçiremez. "Acaba iyi mi yaşadım?" sorusu da zaten alabildiğine saçmadır. Kasabaya girerken sermürettip Hayati'nin sözlerini hatırlıyorum: "Şu kargacık burgacık harflerden usandım" diyordu. "Bu havasız daracık odada ne yaptığını, neye yarayacağını bilmeden kaç senedir çalışıyorum. Ev kirası, bakkal borcu ödemekten, ay sonlarında elime sıkıştırılan kesintili ücretime şaşakalmaktan bıktım. Bir gün nasibolursa Köprü'de oturup sabahtan akşama kadar balık ekmek yiyecek, sabahtan akşama kadar denizi vapurları seyredeceğim", diyordu. "Göreceksin bak bir gün yapacağım bunu." Zavallı Hayati bunları söylerken tüberküloz zirvedeydi ve bir şunca senelik İstanbul'luydu. Köprü'de doyasıya oturamamış, doyasına bir deniz, bir vapur, bir martı seyredememişti.

Kasabanın ışıkları yanmıştı. Canım hiç birşey çekmiyordu. Yanımdaki köpekten, yağmurdan, hatta ıslak serçelerden bile sıkılıyordum. Sinemanın hoperlöründen canavar bir kadın sesi dökülüyor. Sekizinci vizyon filmlerin basmakalıp afişlerine bakıyorum. İçim kabarıyor.

Ansızın Zerrin'i arıyorum. Aksaray pastahaneleri bu saatte tenhalaşmıştır. Patron kadın, gömüldüğü koltuğunda uyuklamaktadır. Garsonlar içeride yemeklerini yiyecekler. Zerrin kararan günle, kalabalıklaşan caddelere bakacaktır. Yanındaki genç bahriyeli, kızın bunalan bakışlarını göremiyecek, sessizlikten canı sıkılacak. "Bari bir sinemaya gitsek" diyecektir. Kendilerini Beyoğlu'na dar atacaklardır. Ortadan bir İtayan komedisini benim bildiğim Zerrin seyretmez. Oğlanı kazık gibi sinemanın önünde bırakacak, ardına bakmadan eve koşacaktır. Yağmur hep yağacaktır. Zerrin yeni çektiği bütün fotoğrafları yır-

tacak, gazeteye göndereceği yazıyı, usul usul buruşturarak çöp sepetine atacaktır. O gece günlüğüne bir kelime, adım gibi bildiğim bir tek kelime yazacaktır. «OLMADI».

İki kişinin yaşamasına yirmiiki milyon üçyüzikibin kişinin karışması neyi gösterir? Ben gerçi arada sırada idare âmirine söylediğim «peki efendim» lerle yetiniyorsam, sen de ikide bir tutturduğun «Yaşamalıyız Nerminciğim, yaşamalıyız» sözüne dayanarak çektiğin bütün resimleri yırtıyorsan bunda kimin suçu var? Âlemin gidişatını biz çizemeyiz. Ben bana söz geçiremiyorsam, senede bir defacık olsun "Bugün gidip istifayı basacağım". Yahut "öğle paydosunda muhakkak yoğurtlu ıspanak yiyeceğim" diyemiyorsam; şuna buna kafa tutmaya hakkımız yok. Durum vaziyet böyle iken, Beyoğlu sinemalarından kaçamazsın...

Lokantada iğrene iğrene bir porsiyon karışık ızgara yedim. Gelir müdürü bir yandan bonfilesini ısırırken, bir yandan mutadı veçhile ısmarladığı kokakolalı votkasını yudumluyordu. Vaktini geçiremediğinden yakındı durdu. Artık kumardan da, içkiden de zevk almıyordu. Ömrünün gelin-damat sahibi olacak çağına gelmişti. Müzmin bekârlığına söz söyletmeyen bu adamın, çıtı-pıtı iyi yemek pişiren bir kadınla yirmibeş yıllık üç dört çocuklu bir evliliğini düşündüm durdum.

Dışarda yağmur dinmişti. Tertemiz havayı kokladım. Islak toprak, at fışkısı, biraz da lavanta kokuyordu. Yok yok, bu lavantayı ben ekledim. Kafam yerinde değil. Kambur Hafız yatsı ezanına başladı. Kahveden emekli ihtiyarlar, çarşı esnafı, birkaç gayrimenkul yiyicisi hacı sökün ettiler.

Gidip iri cevizin altındaki çeşmenin önünde durdum. Ezan, tasalı bir inleyişle sanki bu uyuşuk insanara değil de yabanın kurduna kuşuna sesleniyordu. Cevizin müşfik kanatları altına sığınmış bu Selçuk kalıntısı,

bana yeni gelini tarafından kapı dışarı edilmiş bir kayınbaba hüznü verdi. Gidip içerdeki buhurdan kokulu yalnızlığa sığınabilirdim. Petrol lâmbalarının loş karanlığına saklanabilirdim. Ama insansız bir dünyada yaşanmaz. Üstelik ben dervişliği de beceremezdim. Elimden tutacak nuranî yüzlü bir şeyh, beni bu halimle bağrına basacak bir dergâh bulamazdım artık.

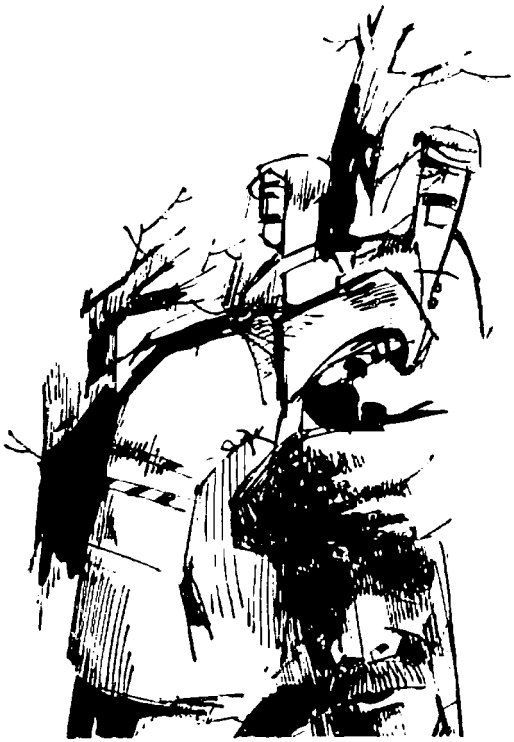
Çaresiz, yolumu eskici Bekir Kalfanın kulübesine çevirdim. Kahveye girip radyo dinlesem, yahut Memurlar Kulübünde gazete okuyarak uykumun gelmesine çalışsam ne olacaktı? Bekir Kalfa'nın penceresinde ışık vardı. Bu İttihad-ı Terakki artığı herifle aramızda ne geçmişti. Kapıyı açtım. İçerisi sigara dumanından zifir gibi idi. Sedirin üzerine bağdaş kurmuştu. Gözlüklerinin altından şöyle bir baktı, sonra yine bir esrarkeş alışkanlığı ile kucağında tuttuğu Nâima Tarihi'ne eğildi.

Ayakkaparımı çıkardım. Elbiselerimle yatağa sırt üstü uzandım. Gözlerimi tavana kaldırdım. Ellerimi enseme kilitledim. Kalfa halden anlıyordu, pes perdeden okumaya başladı. O da, ben de birbirine tutunmaya çalışan, boşlukta asılı kişilerdik. Şu farkla ki Kalfa, uzun süren bir mücadeleden sonra kendini bu kösele yığını, çiriş kokusu arasına alıştırmış, iyi kötü zamanını doldurmayı başarmıştı. Bu başarıya inanıyor, onu kabul ediyordu. Ben kendimi buna zorlayamıyordum. Tuttuğum her kapı açılmadan elimde kalıyordu. Kapı koluna şaşarak bakmaktansa, bu yapışkan, irin kokulu nesne parçasını fırlatıp atıyordum.

Bekir Kalfa, sesini yükseltiyor. Tuğlar, mehtarâneler, Sefer-i Kebirler bütün haşmeti ile üzerime üzerime geliyorlar. Gecenin kimbilir hangi saatinde uyanıp kapıdan sessizce karanlığa süzülmek kaydı ile başıbozuk bir uykuya dalıyorum.

Yarın bütün günlerimin tıpkısı, eciş bücüş bir gün olacak. Bunu bütün katiyeti ile şimdiden biliyorum. Ne korkunç...

Kasım 1970, Tunceli

TAPU MÜDÜRÜ FAHRETTİN BEY ve BİR KASA PORTAKAL

TAPU MÜDÜRÜ FAHRETTİN BEY
ve
BİR KASA PORTAKAL

FAHRETTİN BEY'i nasıl severim bilemezsiniz. Şişman değildir ama, tonton bir görünüşü vardır. Daima gülen gözleri, doğuştan tebessüm eden ağzı ile Fahrettin Bey, sevilmeye âmadedir. Tapu'ya girdiği ilk seneler kâtip olarak çalıştı. Biz bu 17. sokak sakinleri Bakkal Ömer Efendi, Kitapçı Necip, Halk Bankası memurları, diğerleri, bir de ben onun işe girişini, yükselişini ve nihayet tapu müdürü oluşunu, günü gününe biliriz. Ben Cihan Otel ve Kıraathanesinin bir köşesinde istidacılık ediyordum. Küçük bir masa, elden düşme bir Remington, otelin karşısındaki Tapu Dairesi sayesinde geçiniyordum. 17. Sokak sakinleri birbirlerini yatak odalarına kadar bildikleri için, yerliyi yabancıyı tanır, birinin yerleşmesi ile birinin gitmesi, uzun uzun bahsedilen önemli olaylardan sayılırdı.

İşte Fahrettin Bey'in altında eski bir bisikletle tapuya gidip gelmesi bizim için, yeni bir olay olmuş, zamanla o da aramıza karışmış, mesire yerlerinden pırafa partilerine kadar ayrılmaz bir 17. Sokak sakini olmuştu. Zayıftı, zamanla çoluğa karışınca küçük bir göbek yaptı.

Fahrettin Bey'den böyle içli dışlı bahsetmeme bugünkü hâdise sebep oldu. Yine hergünkü gibi mesaiyi bitirmiş, bisikletine -eskisini satmış yeşil bir YALE almıştı- biniyordu ama, terkisinde bir kasa portakalla. O sırada yanma uzun paltosu içinde kaybolmuş vücudu ile Halk Bankası veznedarlarından Tahir Efendi yaklaştı.

"Merhaba Fahrettin Bey. Ne o yahu, nerdeyse Hal'i yükleyip eve götüreceksin."

"Vaşington Tahir Beyciğim. Yiyince bunu yiyeceksin, gerisi fasarya. Al bak..."

Kasadan iyice seçip bir tane uzattı. Tahir Efendi müzmin bir nazlı idi. Almamak için direniyordu. Fahrettin Bey zorluyordu, camdan görüyordum. Sonunda portakalı Tahir Efendi'nin geniş ceplerinden birine bıraktı. Tahir Efendi söylene söylene uzaklaştı. Daha on metre gitmemişti, dairenin şoförü Paşa Hüsnü pikaptan kafasını çıkarıp:

"Vay Müdür Bey, değirmenin suyu nereden? Anlıyalım.'

"Üzümünü ye de bağını sorma," diyen Fahrettin Bey yüzündeki mutad tebessümü ile bir portakal da ona attı. Hüsnü tutamadı portakalı. Caddenin ortasında durdu, arabadan inip portakallı aldı, okkalı bir "Eyvallah" çekip tekrar pikaba bindi.

Fahrettin Bey didonu bizim kahveye kırmıştı. Ara sıra lâflardık da, yine öyle olacak diyordum. Benim o konuşmaktan, eğlenmekten çekinen mizacımı kırıp, yerine girişken bir huy oturtmayı düşünen Fahrettin Bey bu bakımdan takılırdı bana. Ama günün meselelerini, gazete kupürlerini tatlı tatlı incelemek, toto sonuçlarını sormak için başkasına hiç yaklaşmazdı. İllâ bana gelecek. Tezli-antitezli bir münakaşayı, tadını çıkara çıkara sürdürecekti.

"Selâmün aleyküm Abdülkadir Efendi."

"Aleyküm selâm Fahriciğim"dedim. Benim Erzincan şivesi ile konuşmaya bayıldığımı bildiği için:

"Ula gardaş, ne var, ne yok" diye başladı. Ben:

"Neydek" dedim, "gel-git dünyası."

"Yahu" dedi, "C.H.P. de garışmış haberin var mı? Paşa da neydeceğini şaşırdı."

Beni konuya sokmaya uğraşıyordu, anlıyordum bunu.

"He, he" dedim, üsteledi; büyük bir heyecanla konuşmaya başladı. O anda benimle istediği konu hakkında konuşup tatmin olması lâzımdı. Onun için gelmişti zaten. İşin kötüsü, benim bunu bilmemdeydi.

"Sen dememiş miydin" dedi, "bu parti bir daha sağlama çıkmaz diye. Bak, dediklerin bir bir çıkıyor, öyle değil mi? Ben birbirlerini idare edenlerin yoluna saptım:

"Evet, evet", dedim.

İdarecilikti bu. Farkında olamadığımız egoizmin gizli bir sızma sonucu elde ettiği vesikalar ile gerçekleşen şey. Fahrettin Bey, bunun en güzel örneği idi. Çoğu arkadaşlıkların, en fazla samimiyetin ne olduğunu bilmeyen arkadaşların tatbik ettiği en tesirli metod. Şöyle ki:

Karşındaki şoför diyelim, hemen diferansiyelden, şaseden bahsedeceksin, karşındaki Doç kullanıyorsa Doç'u göklere çıkaracak, diğer bütün arabaları berbat edeceksin. Futbolcu ile konuşurken maçlardan, transferden; kasapla konuşurken etten, kuyruktan tutturacaksın. Fahrettin Bey iyi bir idareci idi. Bu ona sözü sohbeti dinlenir ünvanım vermekle kalmıyor, aşırı bir sevimlilik muskası, mütenasip bir arkadaş örneği olarak yapışıyordu. İnsanları idare etmesini biliyor, onlar da onu,

gönül hoşluğu ile omuzları üzerine alıp yükseltiyordu. Tapu Müdürünün bisiklete binmesi bile, mütevazilikten faydalanmak içindi. Biliyordu ki mütevazi kişiler sevilirdi, hele bir de toplumun yüksek kademelerinde olunca.

Çok şeytan bir yoldu bu idarecilik -kelimenin bu anlamda kullanılmasından hoşlanıyordum-. Hani birbirinin sözlerine 'Evet, evet' diyen tasdikçi anlaşmış insanlar vardır. Çoğu kez örnek olarak gösterilirler. Fahrettin Bey bunların üstünde bir ustalığa sahipti. Zulm ile değil tatlı dil ile yükseliyordu. Yaptığı bayağı bir pohpohçuluk, âdi bir yağcılık da değildi. Bu nezaket denilen danışıklı döğüşün gerçek arkadaşlıktan uzaklaşarak görünmesiydi. Bir yandan konuşurken, bir yandan bunları düşünüyordum.

Sonunda tatmin oldu, bunun karşılığı zannettiğim portakalı büyük bir nezaketle uzattı. -Aldım-. Almamak mümkün değildi.

Fahrettin Bey daha sonra bisikletini belki on defa durdurup rastladığı tanıdıklara portakallardan birer tane verdi. Asla kötü niyetli değildi. Bu yüzden hayatı boyunca idarecilik edip, asla iyi bir idareci olamıyanlara nazaran çok dostu vardı.

Şu anda yazacaklarımı Fahrettin Bey düşündü mü, düşünmedi mi bilmiyorum ama, bizim hikâyeci kafası onun eve gireceği anda düşündüklerini şöyle sıraladı:

Portakal kasası yarıya inmişti. Her portakal idare edilmesi gereken bir arkadaşı temsil ediyordu. Bunlar Fahrettin Beyin kendilerine göstermiş olduğu muamelenin hiç değişmiyeceğine inanmış insanlardı. Bu yüzden Fahrettin Bey, onların hatırı için her gün kendinden birşeyler verecekti. Vermese düzen bozulur, ayrı muamele gören şahıslar derhal cephe alırlardı. Bunca yıllık idarecilikleri yapan adama karşı. Evet, Fahrettin Beyin bun-

ca arkadaşına rağmen, gerçek bir dostu yoktu. Şöyle dertleşecek, icabında kızıp bağıracak, küfredecek bir arkadaş. Bir gerçek sevgi gösteren.

Samimiyet ile usta bir İDARECİLİK arasındaki ince çizgi 'tak' diye oturmuştu kafasına. Gerçeğe bağlı ince bir çizgi idi.

Gerçekle karşılaşmak bir dönemdi, bunu biliyordu. Bundan sonraki davranışlarındaki başkalarına kapalı kendine açık sahteliklerin bir bir farkına varacağını da biliyordu. Bu durumda rolünü devam ettirmesi de, ettirmemesi de aynı derecede korkunçtu. Şunca yıllık kurulu düzenin yıkılıp, «Değerlerin yeniden değerlendirilmesi» lâzımdı. Birden gözü korktu, sanki demir âsâ demir çarık giymiş, yeryüzünde -ARKADAŞ- aramaya çıkmış bir seyyah oluyordu.

Ona bu işi belki biz, belki de bir kasa portakal etmişti. Bisikletinin terkisinden kasayı indirirken "yazık oluyor portakallara" diye söylendi.

Tunceli, 20 Kasım 1968

BİR MEKTUP

BİR MEKTUP

NE OLDU bu şehire birdenbire? Yerden biter gibi vahşi binalarla doldu. O güzelim asmalı kahvenin yerinde şimdi yeller esiyor. Hergün sulanıp süprülen, akşam serinliğinde bir ıslak toprak kokusu ile karışık, zümrüt gibi salatalık, tere, maydanoz; icabı halinde kavun, karpuz, sırık domatesi lüks lâmbası ışıkları altında efsanevî görünüşleri ile pırıl pırıl manavlar. Faytoncu durakları, seyyar esnaf tablacılar. Silindi. Hem de farkında olamadan. Arsalar borsalar yüzbinlere fırladı. Her köşe başında, gözlerinde siyah bant taşıyan bir emlâkçi peyda oldu. Her sokaktan, pardon, her mahalleden bir milyoner fışkırır oldu...

Bu şehri inşaatlar istilâ etti. Kuzeyin barbar kavimleri gibi, putrelleri, tuğlaları, beş pençeli vinçleri ile geldiler, ardlarında dağlardan ovalardan türlü vaadlerle toplanmış bir amele ordusu ile şehrin göbeğinde çadır kurdular. Millet saraçlığı, saatçiliği, berberliği bıraktı, inşaatçı oldu. İnşaat malzemecileri rekor üstüne rekor kırıp, görülmemiş bir maç hasılatı ile keselerini, kasalarını doldurdular. Her kapının, her yapının önüne bir Mercedes çekildi. Hüsamettin Efendi ile Hacı Kerim Bey lâhavleler arasında inip binsinler diye...

Bir şeyler oldu bu şehire. Daha dün körüğünün başına:

«Dükkân kapısı hak kapısıdır, hakka yalvar
Çeşmim gibidir, akmasa da damlar.»

ibaresini asıp, her akşam koltuğunun altında bir karpuz, bir kırmızı mendile düğümlenmiş iki tane taze ikinci ekmeği ile selâmlar-aleykümler arasında çarşıdan çıkıp akşam namazına mescide gelen bakırcı Abbas Usta neden bıraktı o gül gibi işi de yetmişinden sonra inşaatçılığa başladı? Yahu bırakın şu para hikâyelerini. Yok «Güzel» inşaat şirketi sahibi Turan Güzelişler beş senede milyoner olur da biz olamaz mıyız deyip kasap Kör Behçet ile eski demirci kalfalarından Haşim Usta, elele verip inşaat şirketi kuracaklar, bu dev elleri içine düşmüş şehirde iş döndürecekler. Elinizde avucunuzdaki üç beş kuruşu hebâ etmeyin diyenler nerde? Yok. Herkes gözünü ondört açmış, camiden helâya kadar iş konuşuyor. Bono ödeyip bono alıyor...

Öğle namazından beraber çıkıp sabahleyin metresi 250 kuruşa satılan su borusunun, öğleden sonra 350 kuruşa satıldığını, satanın bu yol ile Mercedes sahibi olduğunu bilen leblebici Zakir Efendi, dükkân komşusuna neden birşeyler söylemek yerine aynı şeye hevesleniyor? Yok yok, bu şehri eksiksiz değiştirmezler. Yapamazlar bunu...

Binalar yükseliyor. Demirciler, çimento tüccarları, tuğlacılar, illâ müteahhitler, mühendisler habire kazanıyor. Para oluk gibi şehre akıyor. Dağlardan, ovalardan, coşkun sulardan, ormanlardan, dikenden dumandan, yokluktan açlıktan kaçıp gelenler çalışıyor. Dişini tırnağına takanlar çalışıyor... Evet, çalışıyorlar da ne oluyor? Söyliyelim, bir amele en fazla 29 gün çalışır, 30 desen yok. Kesilir. En az bir hafta istirahate ihtiyaç duyar. Zaten çalışan zümre de bu amelelerden ibarettir. Ama şu var ki, çalıştığı yerde bir hemşeri usta buldu mu, üç ayda usta olur.

Usta oldu mu tamam. Usta kalfanın, kalfa müteahhidin, müteahhit resmî dairenin, resmî daire bakanın adamıdır. Ah bu «ADAMI OLMAK» ikilisinin «ADAMI» kelimesinin sonundaki «ı» harfi olmasaydı. Evet, olmasaydı her şey hallolmuştu. Bütün iş, bütün sır bu «ı» harfini kaldırabilmekte. Kaldırmakta diyorum, bu benim hayalciliğim. Oysa millet kılcal damarlarına kadar bu «ı»ya sarılmış. Karılarım bırakan, dinini, imanını, namusunu, şerefini, insanlığını, aklınıza daha ne gelirse bırakıp bu «ı»ya sarılıyor.

Nerde kalmıştık, ha bu amele para kazanmaya gelmiştir. Çalışır terler, aç kalır üşür, sıcaktan bunalır çalışır. Ama amele olarak kaldığı müddetçe çalışır. Hele bir usta olsun, tanış bir kalfanın yanında üç yıl, hoop o da kalfa. Kalfa ne demek? Kalfa «disiplin» namı altında «insaf» kelimesini lûgatinden en iyi bir şekilde silmesini becerebilen kimse. En iyi bir şekilde müteahhide kuyruk sallayıp işçileri fazladan ne kadar çalıştırdığını en güzel şekilde anlatmak demektir. Üçyüz alıp beşyüz göstermek, beşyüz harcadığından binbeşyüz almaktır. En insafsız, en merhametsiz, en ..... çocuğu kalfa, en iyi kalfadır. Ve en iyi kalfa da üç seneye kalmaz müteahhit olur. Artık gelsin Mercedes, gelsin uçakla İstanbul'a akşam yemeği...

Bu şehrin kanını emiyorlar. Bu şehri şehra şehra tırnaklayıp son damlayı içmeye, son ümidi söndürmeye yarışıyorlar. Bir ortaçağ taassubundan kopmuş, bayağılığın ne olduğundan bihaber, adına en yaldızlı kartvizitleri bastıranlar soyuyor. Soyuyor, çalıyor, zimmetine geçiriyor, sonra da göğsünü gere gere bir abdestle üç vakit namaz yetiştiriyorlar. Yetiştirsin, yetiştirsin. ALLAH bunların kalblerine -eğer varsa- merhamet yetiştirsin, insaf yetiştirsin..

İşte böyle sevgilim. Bu şehri soyuyorlar, bunu yazmak da bize düşmüş gibi, tutup kaleme sarılıyoruz, bü-

yük bir marifet yapmışcasına yazıyoruz, yazıyoruz. Yazıyoruz da ne oluyor? Başlıklarına bile göz atılmadan çürüyor, toprak oluyor. Haksızlıkları görenler bir bir azalıyor, bir bir köşelerine, hücrelerine çekiliyor, bütün olanlara kulakları tıkalı, gözleri bağlı kalıp, bunun verdiği saadete inanmaya çalışarak çile dolduruyorlar. Bizim de sıramız gelecek, çile en sonunda belki de en yakınında bizi de bulacak. Ama şimdi yaşanmayan baharımızı bütün hasretlerin inadına başlatmaya çalışalım. Elimizde kalan son tuğu gücümüz yettiğince yüceltmeye çalışalım. Karanlıklar ne kadar koyu olursa olsun, tuğumuz o kadar beyaz ki, kutuplar ona bütün karlarını verdiler. O bunları eritip bütün beyazlıklarını ılık göğsünde topladı. Bu göğüste herkesi, her şeyi ısınmaya çağırıyoruz. İsmi «SEVGİ»dir. Tuğumuzu tanıyanlar, tanımayanlar, unutanlar, lûgatten çıkaranlar, hiç görmeyenler var. Kaldıralım, yüceltelim, bütün ışıklar üstüne aksın, onu bütün rüzgârlar dalgalandırsın, görsünler, duysunlar, anlasınlar...

Anlasınlar ki sevmek insafı, insaf merhameti, merhamet insanlığı getirir. Merhamet, adam olmayı öğretir. Adam olmak da hakkı vazife, vazifeyi hak yapar. Gerekirse kılı kırk yararak bunları birbirinden ayırır.

Ben bu insanlara onların bana baktıkları gibi bakmadığım müddetçe tuğu kaldıracağım. Seni seviyorum, bu tuğa gücüm yetmezse, kolumu kanadımı kırıp, yolumu keserlerse, işte o zaman sen, belki de berrak sular maviliğinde mavi gözlü çocuklarımız omuz omuza tuğu kaldıracaksınız. Onu bütün tuğların üstünde tutacaksınız. Eminim, yalnız kalmazsınız. Bahçeleri büsbütün kaplayan ayrık otlarının arasından ince bir filiz, güneşe ılıklığa, suya ihtiyaç duyarak fışkırabilir. Beyaz mermer sebillerden su içen güvercinler görebilirsiniz, dağlardan savrulan kekik kokulu bir rüzgâr size de kavuşabilir...

Bu bir mektup, belki de bir hikâye, her neyse bir yazı. Böyle de bitebilir, başka türlü de bitebilir. Yazmak uzatmaktan başka bir şeye yaramıyor.

Bitirdiğimizi kabul edelim bitsin... ...

Erzincan, 9 Eylül 1968

BAKICI

BAKICI

YAĞMUR yağıyor. Yüreğimin ucunda bir kuş üşüyor. Karşıda bir dilenci görüyorum, sakallı. Niyetleniyorum, bir yirmibeşlik uzatacağım, derken gözlerini görüyorum. "Yapma ağabey" diyor biri. "Yazık etme yirmibeşe. Bilsen ne deyyustur o. İki, üç ev kiraya verir. Bakma sen yüzündeki yalvarışa. Alışmış itoğluit. Zenaat bu. Herifin aylığı binbeşyüz belki." Vazgeçtim.

Saçak suları başıma damlıyor. Bir dairede çalışsam ne iyi. Sıcak kalorifer, parfüm kokulu çıtkırıldım bir sekreter. Öğleleri evde hazır sofra, terliklerimi getiren karım, kedimiz, radyo, kanarya. Vazgeç, karı sana iki gün dayanamaz. Ağzın kokuyor, horluyorsun der, ayrı yatar. Annesiyle bir olur yüzünü gözünü yolar. Sekreter şoförle işi pişirip kaçar, arkasından iflâs, alacaklılar. Geç...

Önümden biri gidiyor, ceketin yakaları kalkık, omuzlar kalkık, saçlar yağlı, pis. İliklerine kadar ıslanmış. Hamal galiba. Çevirsem, bir kahveye, arkasından bir de lokantaya götürsem. O bana, ben ona anlatsam, cebi para görse. Yanaşıyorum, yukarıdan bakıyor. Gururlu, ölse de kuyruğunu dik tutan cinsinden. Şimdi aklımdakileri desem tersler, "sen kendinden utan oğlum" der. "Benden neren eksik." Kızarırım...

Tutar bir pastahaneye girerim. Gazoz söylerim. Acı gelir içemem. Mide ülseri, yok bilmem ne. Doktorlar haltetmiş, oğlum Kemal kendine bak derim. Tereyağlı ekmek, sucuk tava, üstüne bi de okkalı kahve. Derken bir geğirti, bir bunaltı, patlıyacağım. Dışarı çıkarım.

Biri yakalar "yahu, nerelerdesin kaç gündür?.. Görenler hacı, bu ne vaziyet, yüzün gözün şişmiş. Hasta mısın yoksa?" deyip girer. Mevzuyu, son çayda ayarladığı kıza getirince kızarım, yüzüne dik dik bakarım; bozulur, yahut bir yerde habersiz bırakır savuşurum.

Elim iş tutmaz. Gözümde bir lokma, bir hırka cennet. Velâkin devir o devir değil. Adamın gözünü oyuyor sefalet. Ezan okunuyor. Hoparlörden bir boğuk ses yayılıyor. Nerde eski yanık sesli hafızlar? Çeşmeye dönüyorum, bir kolum sıvalı. Köşedeki yorgancı bakıyor. Aklından geçenleri söylüyor. "Kimi kandırıyorsun lan? Sabahlara kadar iç iç, sonra gel mescide el aç. Yağma yok." diyor. Altında kalır mıyım? Aklımdan ben de ona söylüyorum: "Aslını astarını bilmez değiliz, Yaşar Efendi, sen tut dört yetim anasıyla evlen. Karının malını tüm zaptet, dört yetimi birer birer dışarı at. Sonra da hafız, hoca muhitine girip evliya geçin. Yağma yok Yaşar Efendi... Öyle kazınmış kafaylan, bereylen olmaz bu iş. Yürek ister, yürek."

Döndüm. Heriften oldum olası hoşlanmam. "Yahu, şunun şurası içimiz biraz hafiflesin, alnımız secdeye değsin" dedik. Onu bile bırakmadılar.

Sinemaya giremem, ter kokar. Hadi onu geçtik, filim yerli, seyirci yerli. Islık ıslık üstüne, filim kopar, ışıklar söner, hırıltının bini bir para.

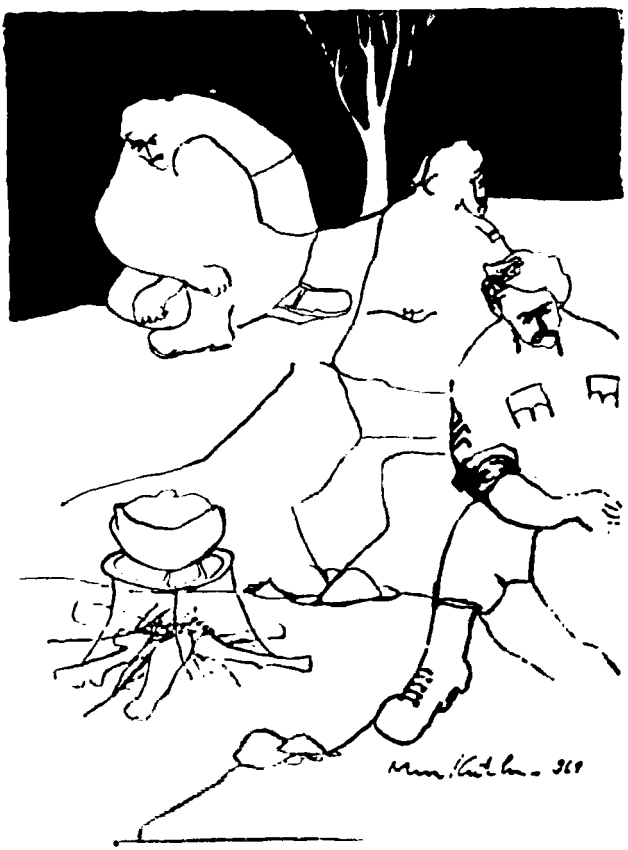
Yürüyorum, gün bitmek üzere. Islak ıslak kitapçının birine giriyorum. Raflara göz gezdirip bir Balzac çıkarıyorum. Daha kapağına bakmadan, biri dikiliyor.. Selâmi.

"Vay, sen misin Kemal? Nasılsın, o elindeki ne, Balzac mı? Bırak şunları yahu. Eskidi, çürüdü o devir. Al Sartre'ı, Russel'i eline gözün dünya görsün" diyor. "Gözümün dünyayı gördüğü yok" desem, güler inanmaz. "Boş ver Selâmi" diyorum, "biz eski kafalıyız, ayak uyduramadık bu yeni melodilere. Ne yapalım, birini yarılamadan bir yenisini besteliyorlar" diyorum. Suratı asılıyor. Biliyorum, "Bulantı'yı okudum, şaheser" desem, Russel'i göklere çıkarsam, ağzı kulaklarına varacak. Kendi kanaatının başkasınca da doğrulanmasından gururlanacak. Ama diyemem. Nasıl ki dilenciye para veremedim. Bunu da diyemem. Ama ikisinin arasında ne bağ var derseniz. Ben bu bağlara boş veririm de Selâmi'ye cevap veremem.

Dışarı çıkarım. Yağmur dinmiş, hava açmıştır. Bir karga kafama pisler, keyiflenirim. Yeniden bir sigara yakar, onu düşünürüm. O da kim dersiniz. Sevgilim. Yanına gidemem, elini tutamam, yalnız arkasından bakarım. Sokaktan penceresine bakarım. İşte bana yapılacak iş bakmak... Hakkından geliyorum bu işin. Afişlere bak, kedilere bak, kaldırım taşlarına, vitrinlere, bak, bak oğlu bak...

Zararsız, yüzde binbeşyüz kârlı, hoşa gider, herkes yapar; ben yapamam mı? Yaparım, hem de özene bezene. Sağda solda işimi sorarlar, "b a k ı c ı" derim.

7 Mayıs 1968, Erzurum

ÖLDÜRMEK

ÖLDÜRMEK

GÜNEŞİN ilk ışınları karşı yamaçlara mor gölgeler düşürmeğe başladığı an, adam kıpırdandı, yattığı yerden şöyle bir doğrulup etrafına baktı. Bir an, -göz açıp kapayıncaya dek- şaşırdı, sonra rahatladı. Bu tenha yerde uyuyup kalmış olduğu geldi aklına, neden orada bulunduğunu anladı.

Yolun tam kıvrıldığı yerde, otların alabildiğine uzayıp serpildiği ufak bir çukur içine kıvrılıp kalmıştı. Bulunduğu yerde otlar ezilmiş, toprak yer yer eşelenmişti. Besbelli adam çoktandır orada idi.

Kalkıp küçük bir tümseğin arkasına sindi. Bir müddet sonra, önünü ilikliyerek aşağıya, dereye doğru inmeye başladı. Suyun kenarına varınca çömeldi. Yüzüne bir defa su çarptı. Çarpmasıyla irkildi. Olduğu yerde titredi. Yola, yıldırım hızıyla bir bakış fırlatıp ters yüz etti. Delicesine koşmaya başladı. Tepeyi hızla çıkıp kendini çukura fırlattı. Otlar arasından acele ile bir mavzer çıkarıp yapıştı. Gözleri şaşmaz bir saplantı ile yola gömüldü, kaldı...

Her an gelebilirdi. Onu ilk anda görmemek korkunç bir gaflet olurdu. Yolu gözleriyle kaç kere ölçmesine rağmen kanmadı. Bir daha inceden inceye ölçtü. İlk an yapraklar hışırdardı, bu kesin. Sonra bir karaltı peyda olur, yola uzanmış dalı eliyle kaldırması lâzım, bunu muhak-

kak görürdü. Bir omuz, peşine öbür omuzu, iki adım daha attı mıydı tetik düşmeli. Yoksa vuramazdı. O ilk an geçti miydi yaklaşacak... YAKLAŞACAK... YAKLAŞACAK... Yedinci adımda her şey bitmiş olurdu.

Uzakta bir keklik sürüsü pırladı, acı acı öterek uzaklaştılar. Tüm dikkat kesildiği an, sırtında, tam belkemiğinin ortasında bir kaşınma oldu, silkindi. Yakında bir taş düşmüş gibi geldi, kulak kabarttı. Sırtındaki kaşıntı -karınca olmalı- boynuna doğru çıkıyordu. Elini uzatamıyordu. Bir takım ayak sesleri duydu, dişlerini sıktı. Bir ter damlası kaşının üzerinde bir müddet eğlendi, sonra hızla gözpınarma doldu. Tuzlu su gözünü yakmağa başladı. Nihayet gözleri sulandı, adımlar yaklaşıyordu, gözlerini silemiyordu, etrafı kararıyordu. Acele ile iki gözünü birden kırptı, yere bir damla düştü. Bir melcme duyuldu. Yaprakların arasından bir keçi çıktı, tedirgin. Kulaklarını oynatıp etrafı dinledi, sonra ağır aksak aşağıya, dereye doğru inmeye başladı.

... Adam ciğerlerini patlatırcasına bir nefes verdi. Eliyle anlını silip gerisin geriye yaslandı. Bir müddet tabakasını aradı. Bütün ceplerini aradı, bulamadı. Sonra ilk baktığı cebine bir daha baktı, oradaydı. Çıkardı, doğrulup yola baktı, etrafı dinledi, sonra alelacele bir sigara sardı, yakıp yola bakmağa başladı.

.....

Ne zamandan beri orada olduğunu bilmiyordu. Açıkta yatmaktan her tarafı tutulmuş ağrıyordu, ama o bütün bunlara boş veriyordu. Cebinden birşeyler çıkarıp gevelemeğe başladı. Saatler geçiyor, adam şaşmaz bir dikkatle yola bakıyordu.

Güneş yükselmişti, tepelerde kuşlar dolanıyordu, uyanan böceklerin birbirine karışan vızırtısı garip bir u-

ğultu yaratıyordu. Bu sesi ilk dcfa duydu, başka zaman farkında olunamıyacak bir şeydi.

Gelecekti... Vurması için, gelmesi lâzımdı. Gelmiyeceğini, yahut bir başka yerden geleceğini hiç düşünmek istemiyordu. Bu zihnine hücum edince hemen öteye geçiyordu. Vurduktan sonraki kıvranışını düşünüyordu. Başına gidip bakacağını, yüzüne tüküreceğini düşünüyordu. Ölmemiş ise, bir zaman zevkle seyredip sonra iki gözünün ortasına bir kurşun sıkmayı düşünüyordu. Bütün bunları düşünmek, ona sonsuz bir zevk veriyordu. Ölümü uzadıkça uzayacaktı. Ama onun istediği son nefesinin hırıltılarını işitmek, ağzından boşalacak kanlı köpükleri seyretmekti. Sonra cesedi yüklenip kimsenin bulamıyacağı bir yere götürüp çürümeye terk edecekti. Yeter ki parçalanıp didip didik olup erisin, dikili bir taşı olmasın. İşte bunları düşünmeye başlayınca, bütün kötü ihtimaller birer birer siliniyor, ne yakalanacağı, ne de vuramıyacağı aklına geliyordu.

.....

Güneş şimdi tam tepesindeydi. Yanıyordu, ter tırnağından çıkıyordu. Kuşlar kanatlarını kısmış, bir gölgeye serilmişlerdi. Unuttuğu karınca birden baldırında kıpırdadı. Elini paçasından sokup yakaladı. İri pembe bir at karıncası idi. Kıvranıp açılan ağzıyla ısırmaya çalışıyordu. Bir an baktı, sonra parmakları arasında ezip elini çayıra sildi.

Gelmiyeceği fikri hücuma geçmişti. Güneş alabildiğine yakıyordu. Aşağıda dere, beyaz köpükleriyle uzanmıştı. Gölgeler serindi, davetkârdı.

Adam şimdi, düşünceden düşünceye atlıyordu. Zihninde muazzam bir karışıklık vardı. Yüz metreden vurduğu şişeleri düşünüyordu. Onu öldürmesini gerektiren çıldırtıcı sebebi düşünüyordu. Adam zihnini öldürmekten

ayırmamağa savaşıyordu. Bir yandan aklına çocukları geliyordu, birer birer. Ardından yakalanışı geliyordu. Uzun mahkûmluk yılları geliyordu. Zihnine hâkim olamıyordu. Beklemek onu bıktırmağa başlamıştı. BIKMAK. Bu en korktuğu şeydi. Hemen ilk günlere atlıyordu. Aldığı kesin kararları bir bir hatırlıyordu. Yakalanmıyacağını, sağ salim hududu geçeceğini, tetiği, titremeden çekeceğini düşünüyordu...

.....

Derken güneş yıkıldı gitti. Gök bir taraftan altın sarısıyla yıkanırken, öbür uçta lâciverde doğru ağır, ağır koyulaşıyordu. Kuşlar, gittikleri yerden yorgun dönüyorlardı. Sular köpükleniyor, pembeler maviler altında pırıl pırıl oynaşıyorlardı...

Adam biten güne doğru baktı. Bir usanç çökmeye başladı yavaştan. Bunu hissedince irkildi. Cebinden birşeyler çıkarıp yemeye başladı. Akşamın serinliği onu, ürpertiler içinde bıraktı. Oturuşunu değiştirdi. Yaprak kımıldamıyordu. Ancak çok geçmedi, cırcır böcekleri ötmeye başladı. Bir hüzündür ufaktan adama yapıştı. Aklına, eskiden söylenen bir dertli türkü geldi. Dayanılmaz bir türkü söylemek isteği doldu yüreğine. İlk defa öldürülmesini hatırlamadan karısını düşündü. Çenesi titremeye başladı. Gözlerine bir yaş doldu habersiz. Yola falan boş verdi, inceden bir türkü tutturdu...

Gezi bağlarında bir top gülüm var
Hey Allahtan korkmaz bu dünyada sana bana ölüm var.

5 Ağustos 1968, Erzurum

UYUMSUZ

UYUMSUZ

ONU orada, pencerenin önünde gördüm. Sıkıntılı gözlerle bakıyordu. "Ne olur beni üzme" diyecek sandım, demedi. Mor ışıklı bir yağmur şakaklarımdan aşağıya doğru iniyordu. Yağmur sularını yaladım, tuzluydular. Bundan evvel bir yerlerde ağlamışım galiba...

Boynumu eğdim, gözlerimi indirdim. İçerde ona verecek bir şeyleri ccplerimde aradım. Dörde katlı bir gazete parçası çıkardım. Arasından bir yirmibeşlik kaydı, düştü. Yirmibeşi aldım, gazete parçasını uzattım.

"İstemcz" dedi.

Utandım, arkamı döndüm. Döner dönmez gülmeye başladı. Kızdım baktım, tavana çıkmış oradan göz kırpıyor.

"Yapma" diyorum. "Beni öldürmek mi istiyorsun?"

Gülmesi kesiliyor. Artık bakmasam iyi olacak. Onu dışarı çıkaramam. Zaten son kozunu oynadı. Güldü, zıpladı, üstelik göz kırptı. En iyisi burayı boyamak. Maviye, gök mavisine boyamalı. Tavandan bir pencere açmalı. Yıldızları görsün. Aklımdakileri duymuş.

"Bak" diyor, "beni kendi halime bıraksan iyi olur." Ben dayatıyorum:

"Seni böyle bırakamam" diyorum.

Ağzını gözlerini oynatarak garip işaretler yapıyor. Sakinleşmesini bekliyorum. Bu arada bir kedi yavrusu

ayaklarının ucuna basa basa içeri süzülüyor. Açık bıraktığı aralıktan bir ışık demeti koşup, karşı köşeye yapışıyor. Kedi, kirli rengiyle bu güzelim ışık gölünde yıkanıyor. Tembelce bıyıklarını oynatıp mırıltılar arasında uyukluyor. Kediyi gördüğüne sevindi diyorum. Bu aklımdan geçenleri duyması uyumsuzluk yaratıyor.

"Ben kedilerden korkarım." diyor. "Biliyor musun?"

"Ama kediler sevimli hayvanlardır, hem ne diye!"

"Bana tırnaklarını gösterdi", diyor. "Herkes bana tırnaklarını gösteriyor."

Farkında olmadan ellerimi yokluyorum. Tırnaklarım yerinde yok. Kuyruk sokumumdan yukarlara doğru bir ürperti yükseliyor. Dizlerimin bağı çözülüyor.

"Korkma" diyor. "Onları sakladım. Tırnak sana hiç yakışmıyor." Kekeliyorum:

"Ama... Ellerim... Tırnaksız."

"Alışırsın" diyor. "Bak ben nasıl alıştım."

Dışarı çıkmak istiyorum. Tırnaklarıma bir de güneş ışığında bakmalıyım.

"Acıktın, sana yemek getireyim" diyorum. Dışarı çıkıyorum. Çıkarken bir sinek burnumun ucunu yalıyarak içeri giriyor. Hemen ellerime bakıyorum. Tırnaklarım yerinde. Yalnız biraz terlemiş, pembeleşmişler. Ben ellerime bakarken biri yanaşıyor.

"Tırnaklarını neden kesmiyorsun?" diyor.

"Sana ne?" diyorum. Kendininkileri gösteriyor, yarıdan kesilmiş.

"Hiç orijinal değil, ortasından bir delik açsan daha iyi olur" diyorum. Kızarmasını, bozulmasını beklerken:

"Sağol" diyor. "Bu hiç aklıma gelmemişti." Şaşırıyorum.

Ekmek soğan, bir şişe de su alıp dönüyorum. İçeri girdiğimde bakıyorum sineğin kanatlarını okşuyor.

"At o pisi elinden" diyorum. Kızıp bağırıyorum: "Sinekler pistir, bunu öğren."

"Bilmiyorum" diyor. Sakin, biraz korkarak "Peki neden pis?"

"Çünkü pisliklere konarlar" diyorum. O dargın, sadece:

"Sinekler küçük mahlûklardır" diyor. "Benim gibi, oysa pislik alışmaya bağlı değil mi?"

"Beni şaşırtıyorsun" diyorum. Susuyor.

Artık konuşmuyoruz. Güneşin çizgisi bu odamsı yerin girişinde çıkmak üzere.

"Bak güneş gidiyor, karanlık olacak" diyorum.

"Evet karanlık olacak.»

«Bana Zeki'yi çağır" diyor. "Hem sonra içmek istiyorum." Kedi güneşin ardısıra odadan çıkıyor.

"Sen eskiden içmezdin, neden bu?" diyorum.

"Bir iş yapmalı" diyor.

Çıkarıp bir şişe içki veriyorum. Pencereden Zeki'ye sesleniyorum. Kapıdan el yardımıyla giriyor.

"Ne var?"

"O çağırdı" diyorum. Zeki ona dönerek,

"Seni hiç böyle görmemiştim, çok değişmişsin" diyor. O, fosforlu gözlerinin yeşil ışığında soğuyan madeni sesiyle:

"Ben istemedim" diyor. Zeki:

"Öyle ya isteme herşeyi halletmiyor." diyor. Ben sevinerek:

"Halletmiyor" diyorum. Zeki pis bir istihza ile soruyor:

"Ama sen böyle nasıl yaşıyorsun" diyor. O, derinden içlenmiş:

"Herkes yaşıyor" diyor. "Görmüyor musun?"

Karanlık bastırıyor. Ben kederleniyorum. Zeki on-

dan tiksiniyor besbelli. O ise sineğe sokulmuş, bezgin. Güneşin kaybolması üşütüyor bizi o bunun farkında olarak:

"Bir şeye ihtiyaç duymamak yeterlilik mi? Ben üşümüyorsam bu halimden dolayı." Sonra yalvarırcasına:

"Ne olur beni kıskanmayın. Böyle olmayı ben istemedim." diyor. Zeki tiksinerek:

"O bir kaçık" diyor. "Deli ve de yaşaması lüzumsuz." Korkarak;

"Neden?" diyorum.

"Çünkü sabahleyin güneş doğacak" diyor. O kendi halinde,

"Herşeyi güneşin doğmasına bağlamışsın" diyor. "Onsuz bir hiçsiniz." Zeki, tedirgin kızarak:

"Kaçık" diyor. Ben korkarak:

"Ama sineği okşarken gördüm" diyorum. "Sineğin okşanması biraz mânalanıyor şimdi." Zeki şuursuz:

"Öldürmeli" diyor. İçimde bir sızı peydah oluyor. Kederli:

"Ama o küçücük. Hem kendi istemedi ki" diyorum. Zeki coşku ile ürpererek:

"Sabah olup güneş doğarsa herşey biter, öldürmeli" diyor.

Ellerimi iki yana açıyorum. Parmaklarım bir takım anlamsız işaret yapıyor, sonunda külçeleşiyorum. Bir el beni olduğum yerde çökmeye, uyuşmaya zorluyor. Zeki ile aramızda saydam bir duvar var şimdi. İkisi orada kalıyorlar. Zeki'nin yüzü korkunç, gözlerinde bir kırmızımtıraklık, ağzı zevkten yayılmış. Cebinden bir kibrit çıkarıp çakıyor. Karanlıkta korkunç heyulalar yaratan bir kavun içi alev yükseliyor. Ona bakıyorum, kayıtsız... Olacakları ta evvelden biliyormuş gibi.

Zeki kibriti yaklaştırıyor...

18 Mayıs 1968, Erzurum

KENDİ KENDİME

KENDİ KENDİME

BU nasıl kar yağıyordu. Ben seni nasıl düşünüyordum. Ben herşeyi düşünüyordum. Yahutta o şeyler kendi kendilerini düşündürüyorlardı. Berber Selâhattin bile kendini bana düşündürüyordu. Beni bir düşünce komisyoncusu yapacaklarından korkuyordum. Benim bu mesleğe girmemden, merkez sebze hali komisyoncularından Zekerriya Yurtsever korkuyordu. Belediyecilere yedirdiğini emniyete bildireceğimden değil — komisyoncular birbirini ispiyonlamaz — o, asıl kendine yeni bir rakip çıkacağından korkuyordu. Şoförün biri Diyarbakır — Silvan yolunda seksen ile viraj alıyordu da ondan korkmuyordu. Portakalların arasındaki esrar paketlerinden de korkmuyordu. Şoför, birdenbire önüne çıkacak taş yığınlarından, taş yığınlarının ardından çıkacak eşkiya taklitlerinden korkuyordu. Dağlarda tipi vardı. Tipide zincir iş görmezdi. Şanzuman, radyatör, cam silecekleri de iş görmezdi. Tipide kurtlar bile iş görmezdi. Ama yine de Elâzığlı 2 no.lu komisyoncu Mersindeki 1 no.lu komisyoncudan ehven fiatla gelecek portakalları bekliyordu. Ufak mangalının başında, ellerini apışarasına sokmuş habire bekliyordu.

Bir onbeş sene evvelisi karakışta limon kabuklarını rozet diye yakalarına asan dağlılara portakal götürmekten mi, alacağı komisyonun fazlalığını duyacaklarından mı, yoksa portakalların kazaya uğrayacağından mı korkuyordu. Korkupda ellerini uğuşturuyordu.

Ajanslar habire sellerden, tipilerden, kapanan yollardan, depremlerden, deprem bölgesine yapılan konut yardımlarından bahsediyorlardı. Yürekler habire büyüyordu. Ölü sayısı saat başı artıyordu. Bu yüzde yüzelli kâr bırakan portakalların yanında ölümden bahsetmek en büyük densizlikti.

Ölümü hatırlatan her şey densizlikti.* Portakal fiatları kamyon tekerinin her dönüşünde bir santim artıyordu. Doğuya doğru fiatlar hababam artıyordu. Komisyoncular ellerini uğuşturuyordu: III no.lu Tunceli komisyoncusu IV no.lu Nazimiye komisyoncusunu telefonla arıyordu. Hatlar kesikti. Çünkü tipi vardı. Tipinin anasına avradına sövsen ne ki. Tarsusta yirmibeş kuruşa satılan portakalı ayda bir kere ikiyüzyctmişbeş kuruşa yiyen, nüfus dairesi onsekiz senelik memuru İlyas Kuru da senin sülâlene söğüyordu. Can kurtaran yol vermiyordu. Kar makinaları stop etmişdi. Bütün beyinler stop etmişti. Bütün iş yerlerinde grev vardı. Çünkü tipi vardı.

Tipiyi dinlemeyen bir tek ajans haberleri vardı. Uzak dağ yollarında göz gözü görmüyordu. Karakol komutanı uzatmalı çavuş Recep Demir bu sene kim bilir kaçıncı defa sobaya konulan bulgur tenceresine bakıyordu. Değişmeyen yemek listesini düşünmüyordu. Tipiyi de düşünmüyordu. O böyle dalıp dalıp kazara bir mahkûm götürdüğü Antalya plâjlarını düşünüyordu. Turistlerin bacaklarındaki güneşten seksenbeş misli sararmış kısacık tüyleri düşünüyordu. Kar bu nasıl yağıyordu. Kahvedeki bu tıklım tıklım kalabalık maça kızını bırakıp ,altı kol iskambile nasıl başlıyordu. Berber Selâhattin ayda üçyüzelli lira yetmişbeş kuruş kazandığı

(*) Densizlik = Boşboğazlık.

SAYFA EKSİKTİR

SAYFA EKSİKTİR

SAYFA EKSİKTİR

SAYFA EKSİKTİR

O...

O...

UZANDI, soğuktan pus tutmuş camından zor seçilen termometreye baktı. —19 derece "şimdilik iyi" dedi, "daha soğuklar gerilerde". Kavşaktaki ışıklara baktı yanmıyor. Yerde tozak, kuru, ince bir kar tabakası var. Yapışmadan, ıslatmadan hafif rüzgârla asfaltta sağa sola yalpa vuruyor. Hava bulutlu ve karanlık. Henüz saat oniki olmasına rağmen bu küçük şehirde hayat durmuş. Sokaklarda aç köpeklerden gayri in cin top oynamakta.

Altın Tepe lokantasını geçti, sinema afişlerinin olduğu sokağa saptı. Elleri ceplerinde bir zaman yürüdü. Asfaltın ortasından yürüyor hiçbir şey düşünmüyordu.

Şehir Kulübünün altındaki kitapçının önünde durakladı. Alışkanlık. İsteksiz gözlerle vitrine baktı. Bütün kitapların yeri ezberindeydi. Yalnız değişen mecmuaların kapak resimlerine baktı. Tam dönüyordu ki gözüne birşey ilişti. Bir daha baktı "Yirmiyedi Mayıs ve Sonrası". "Yeni gelmiş olacak, dün yoktu" diye düşündü.

Fazla eğlenmedi yürüdü. Lâkin kafasına Dokuzyüzotuzbeş Harbiyesi ve Harbiyeliliği geldi kendiliğinden oturdu...

Bu küçük şehirde çıka çıka iki kişi çıkmıştı okuyabilen. Okuyan dedikse o zamanın okuması. Biri Telgrafçı Behçet Efendinin oğlu, birde kendi...

Telgrafçı Behçet Efendinin oğluna gelince düşünceleri duraksadı. Yorumlanamıyacak bir tebessüm peyda oldu dudaklarında. "Kurmay Albay olmuştur garanti"

diye düşündü. "Çoluk çocuğa karışmış belki de emekli olmuştur."

Ya kendisi. Milyon kere düşündüğü bu mesele yıldırım hızıyla bir daha geçti zihninden. Mektebin en iyi talebesiydi. Ne olmuşsa olmuş bir gün sınıf subayının kaybolan eşyaları kendi dolabından çıkınca şaşırmış, meseleyi çözmek için fazla düşündüğünden olacak kafayı oynatmıştı. "Güldü". Bu seferki bulduğu sebebe gülüyordu. Her neyse.

O olaydan sonra mektepten kovulmuş, o da başkalarından ayrı bir yaşayışa başlamıştı. Bu yaşayış şeklinin nedenini fikriyatının eksikliğinde bulan millet "Deli" yaftasını asmıştı boynuna. Otuzbeş senedcn beri.

Bir daha güldü, bu gülüşü onu tedavi etmek istemelerineydi. Nasılda zorlamışlardı. Zaten doktorlar herkese hasta nazarıyla bakarlar, — onları geç — halk: Halka ne dersen ona inanır. Akraba-ı taallukat ve arkadaşları bir dereceye kadar ilgilenmişlerdi. Haklılardı. Bu haliyle hiç bir işe yaramazdı. — Arkadaşlık ve akrabalık yüzde binbeşyüz menfaata dayanır — Bu fikre ne zamandan beri sahipti. Neyse. Mühim olan fikrin doğru olduğunu kabul etmesiydi.

Geride birkaç kişi kalmıştı. Rahmetli Merkez Kumandanı Seyfi Bey. Onun yeri ayrıydı. Aynı kafaya hizmet ettikleri İbrahim Efendi. Bir de Deli Ethem...

Ordu Evini geçip, iki yanı kepenklerini indirmiş dükkânlarla sıralı sokağa girdi. İlân levhaları tabelâlara bakarak giderdi. Alışkanlık. Arada yenileri varsa gözüne çarpardı. "Hüsamettin Özsever ve Ortakları, Cam ve İnşaat Malzemesi".

Hüsamettin Bey onun devre ve mahalle arkadaşıydı. Şimdi karşılaşınca dudaklarında görünüşte aynı, mânada ayrı tebessümleri ile selâmlaşıyorlardı, o kadar. Okulda

adı "Gevşek Hüsam" dı. Ticarette tahsilin yeri yok deyip iş hayatına girmiş, Hüsamettin Bey olmuştu. Sayılıyordu. Vitrindeki "Tasarruf Bonosu Alınır" levhasının kapıdaki at nalına göz kırptığını gördü. Gülümsedi.

Uzaktan iki yana sallanarak ölçülü adımlarla bekçi yaklaştı. Geldi, dikkatlice adeta tanımak ister gibi baktı. Geçti. Tanıyordu oysa. Beşyüz metreden de olsa tanırdı. Neden diyeceksiniz. Söyliyelim:

Sahip olduğu bütün giyeceklerini giymişti. Halâ dikliğini muhafaza eden vücudu böylece genişlemiş yusyuvarlak bir hale girmişti. Kafasına bir asker kaputu geçirmiş üstüne ihtiyaten bir naylon bağlamıştı. Yağmurluk.

Üç beş adım sonra "dikkat geliyor" — düdüğe bu anlamı o vermişti— diyen düdüğüne asıldı. O da karşılığında içinden mutat küfürlerinden birini savurdu. En kızdıklarından biri de bu düdüklerdi. Otuzbeş senelik adamı hâlâ tanımamakta ısrar eden düdükler. Kaç kez düşünmüştü, aniden bir dönüp yakasına yapışmalıydı. Bu şüphenin — gülünç — nedenlerini bir bir söylettirmeliydi. Bir de kendi anlatmalıydı meseleyi. "Nasibi kıt herifler". İnsanlara zararı hâlâ kendi astıkları "Deli" yaftasından bekliyorlardı. Defalarca muayene etmişler, zararsızlığını — bu kelimeye de güldü — ölçmeye çalışmışlardı. "Aptallar, siz kendi kuş beyinlerinizi tartın". Ama bekçi, vazifesini yapıyor. Evet ne diye suçlamalı onu.

Çalışmıyordu, — bu kendi fikri —, zaten çalıştırmazlardı bir deliyi? Ama kimseye de el açmıyordu. Babadan kalma mallarına göz-kulak olan bir bacısı vardı, bir kaç kuruş o gönderiyordu. Otuzbeş senedir bu halindeyken yine o bilgiç, o hafiye gözler üzerine dikili, şöhretlerini üç santim arttıracak bir ip ucu arıyorlardı. Otuzbeş se-

nedir bu gözlere küsmüştü. Düdükler çalındıkça da barışmıyacaktı...

Ama o hiç birşeye böyle bakmıyordu. Berber Tevfik'in çiçeklerine, istasyonda kömür toplayan çocuklara, baharda karların erimesiyle topraktan yükselen buharlara onun gibi bakabilen kimse yoktur.

Kendi yiyeceği ile, Deli Ethem'i doyurur, Defineci İbrahim Efendiyi saatlerce dinler. Âmâ Muharrem Ağa'ya kahvede gazete okur, bir yandan dilenen beş yaşındaki bir kız çocuğunun burnunu eliyle silerdi. Varsın mendili zaten kirli diyenler olsun. O böyleydi işte...

Ve o böyle iken on senedir yattığı istasyonda camdan hissettirmeden bakıp kontrol eden bekçi gözlere nasıl ısınırdı.

Otobüs durağında durdu. Bir sigara yaktı. Ellerini oğuşturdu. İş olsun diye karşı kaldırıma geçti. Çöp bidonuna tükürdü, sonra arkasına sinip bir dizini yere koydu uzun uzun işedi.

Eşref'in Mustafa'nın sabahçı kahvesinde ölü bir ışık hayal meyal seçiliyordu. Yürüdü, kapıyı araladı girdi. Sağda solda uyuyanlar vardı. Zayıf, soluk çehreli, ekseriya sakalları uzamış, nereden alındıkları meçhul asker ceketli insanlar. İlerledi uyanık kimse yoktu. Bir kesik horultu, insan sıcağına karışık tütün, ayak kokusu. Döndü çıkarken ayağı bir şeye takıldı, sallandı duvara tutundu. Baktı, yerde eski püskü bir boyacı sandığı duruyordu. Tam eşeğin yanında. "Sefer'in sandığı. Tam koyacak yeri bulmuş kelek" dedi. Sırıttı.

Sefer'i severdi. O da istasyoncularandı. Uzak dağ köylerinden düşmüş — lâkin yaman düşmüş — bir garibandı. Yetim, üstelik daha çocuktu Sefer.

Bir gün; Sefer'i tanımadan evveldi. Kahvede oturuyordu. Birden gözleri Sefer'in gözleri ile karşılaştı. Keh-

ribar parlaklığında, simsiyah gözlere biraz fazlaca baktı herhalde. Ona dalan Sefer ayakkabısını boyadığı adamın çoraplarını da boyamış berbat etmişti.

Kravatını her gün aynı titizlikle bağlayan zat-ı muhterem affetmedi bu hatayı tabii. "Seni boyacı yapanın..." deyip sille tokat girdi Sefer'e. Müşterilerin çaya vereceği parayı boyacıya verdiğini zanneden garson, ve oyunlarını en iyi bir şekilde oynamaya çalışan müşteriler bu ufacık olayı görmemezlikten geldiler.

Sefer'in ağzından burnundan kan akıyordu.

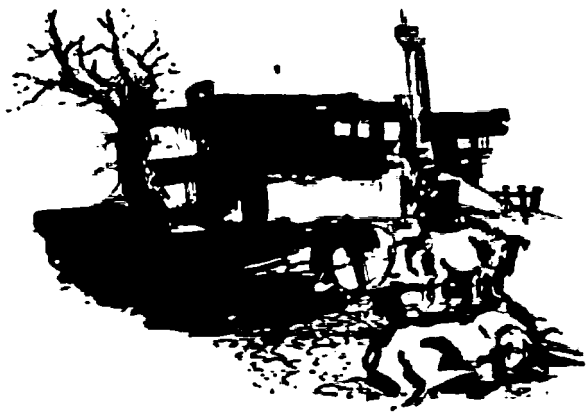
Masadan nasıl kalkıp adamın karşısına nasıl dikildiğini bilmiyordu. Hayır, vurmamıştı. Sadece adamın tokatıyla Sefer'in arasında olmak istemişti o kadar. Ama karakolda ona vurdular, hem de nasıl. Müdahaleye sinirlenen zat-ı muhterem onu şikâyet etmiş, bu şikâyet en iyi bir şekilde neticelendirilerek herifin çorap lekesinden meydana gelen üzüntüsü giderilmişti. İşte Sefer'le arkadaşlığı ordan başlıyordu. Dört sene evveli idi.

Gübre kokan nalbantlar, eski semerci dükkânları arasından geçti. D.D.Y. Ambarının önüne çıktı. Karşıda istasyon binasının ışıkları parlıyordu. Yürüdü.

Uzaklardan bir düdük sesi geldi. Döndü dolaştı oldu bir bekçi düdüğü. Bekçi düdüğü ile Sefer'in gözleri karşılaştı. Sefer'in gözleri nemli idi. Yalvarıyordu bekçi düdüğüne. Ama bekçi düdüğü farkında değildi bunun. Aç aç bağırıyordu. Bir zaman bekçi düdüğü ile Sefer'in gözlerini seyretti. Sonra kapanan Sefer'in gözlerine baktı. Sırayla milyonlarca bekçi düdüğü üşüştü Sefer'in gözlerine — bir filimde görmüştü beyaz karınca mıydı neydi onun gibi — hepsi birden ötüyordu. O bu seslere nefretle baktı. Sesler bu nefreti iplemediler "öyle olsun" dedi.

Bekleme Salonunun önünde bir daha tükürdü.

4 Mart 1967, Erzurum

KAMYONCU

KAMYONCU

AY meşelerin arkasından doğruldu. Şoför Resul üçüncü def'a sönen sigarasını yarılamadan attı:

"Lan Mecid yak bi sigara" dedi. Çivisi çıkmış benzinli Austin'in üstüne çekilmiş BMC hırıldıyordu. Mecit seslenmedi. Şoför Resul bir an için kafasını farların sarı ışığında parıldayan yoldan çevirip muavine baktı. Şoför mahallindeki soluk ışıkta ince boynu hafifçe yana yıkılmış, karmakarışık tozlu simsiyah saçlı çocuk uyumuştu. Hafifçe kapalı uzun kirpikleri, incecik dudakları ayva tüylü yüzü ile yeni ölmüş bir serçe kadar yumuşak ve merhamete muhtaçtı. Şoför Resul içini geçirdi. Dudaklarında şefkatli bir gülücük peyda oldu. "Sefil oldu fıkara" dedi. "Bizimkisi itlik be!.." Çıkarıp bir sigara yaktı.

Tam rampanın ortasında babasını hatırladı. "Kumaşı ucuza kapattık. Herif sevinecek. Zaten geçim varsa bu Antep tarafında. Bi takım elbise ikiyüz elli kâğıt. Üff, be... Amma kâr... Paran olacak bu işin ticaretini... geçelim, bizim işimiz değil. Gerçi tahsilin ticaretde yeri yok ama, hesapdar olamadık gitti."

Karşıdan bir dörtyüzaltı Dodge çıktı. Virajı dönünce farları gözüne batırırcasına dikti. Resul sellektöre asılıyordu ama Dodge'nin umurunda değildi. "Yuh ulan köpoğlu, size ehliyet verenlerin sülbünü."

Yolda ondüle vardı. Austin korkunç derecede sallanıyor, karisördeki sığırlar bir o yana, bir bu yana kayı-

yorlardı. Sigaradan ağzı zehir gibi olmuştu. Arabayı yolun kenarına çekip durdu. Sarsıntı durunca Mecit uyanmıştı. Takıldı:

"Ne o lan karaoğlan, uyudun mu?" Mecid gözlerini oğuşturuyordu.

"Yok be usta! Hiç uyur muyum. Düşünüyordum."

"Ehliyet imtihanını mı?"

"He ya! Usta be, gelecek bahara alırım değil mi?" Resul çeşmeye giderken içinden bir "hastir" çekti. Yüzünü gözünü yıkadı. Gece yarısı idi. Meşelikler ıpıssız uzayıp gidiyordu. Ay ışığında derelere Aladağdan kılıç gibi gölgeler inmişti. Hava epeyce serindi. Ürperdi... Ağzına bir avuç su alıp, kafasına dikti. İyicene bir gargara yapıp boğazını temizledi. Daha sonra karisöre asılıp sığırlara baktı. Sersemlemişlerdi, yatanları kaldırıp Mecid'e "atla" dedi.

"Ulan şu bizim eve bir oda daha" derken arabanın taksidini hatırladı. Yüzü ekşidi. Ayın yirmisekizinde bono ödemeliydi. "Ne kadar sürecekti şu bonolar be! Neyse onu verdimiydi, eve bir de oda ekledimiydi. Ha, şöyle güzün ortasına kadar sıkı çalışıp, parça kırmadan... Yaa, parça kırmadan. Ateş pahası be! Biz çalışıyoruz parçacılar kazanıyor. Herif açmış dükkânı, al gülüm ver gülüm. İşin bu tarafına gelince... Uzatmayalım biz bize bakalım. Eve bir oda daha eklendi mi!" Bonolar ödenince arabanın yarısı onundu — gözleri parladı — arabanın yarısı. Keyiflendi. Mecid'in ensesine usulcana bir şaplak çekti.

"Lan Mecid, sekiz kere sekiz kaç!" Mecid şıppadak:

"Altmışdört, usta" dedi. Zaten hep bu çeşitten sorardı. Bilsin de keyiflensin diye. Beş kere beş yirmibeş, altı kere altı otuz altı.

"Aferin lan, hesabın kuvvetli." Mecit yılıştı:

"Usta be; ben birisinden duydum. Amerikalılar bu

yaz aya gideceklermiş essah mı?" Resul'ün alnı kırıştı. Bir eli ile ensesini kaşıdı.

"Onlar gavur oğlum. Giderde gelirde. Bizim gibi sabahtan akşama geviş getirmiyorlar ki." Mecid dayattı:

"Ama usta, bu ay sade ışık be. Nasıl gidecekler." Resul yine sırıttı. Yine içinden bir "Hastir lan" çekti.

"Gülserenle tek odaya geçince. İzzeti de mektebe verince." İzzeti hatırlayınca dirseği ile koyun cebini yokladı. Bir horozlu düdük almıştı. Kapıdan girmesi ile düşe kalka gelecekti. "Babam geldi, babam geldi" diye koşacaktı. O da şöyle koltuk altlarından tutup havaya atacak, burnunu çenesinin altına sokup gıdıklayacak, yüzünü gözünü gülücüklere öpücüklere boğacaktı. Gülseren mutfakta gazocağını yakıp yumurtalı domates yapacaktı. O da babasına Antep'ten getirdiği elbiseyi gösterecek, piyasadan, geçimden, yolculuktan konuşacaklardı. Gece yine Gülseren'le yapacakları odadan, İzzet'i okutup yüksek memur yapacaklarından konuşacaklardı.

Bir araba sollayıp geçmeye çalışıyordu yol verdi. Vitesler geçmiyordu. Yağları azalmış olacaktı. Arasıra frenler de tutmuyordu. Toza bulanmış iki Wolksvagen geçti. İçlerinde uzun saçlı turistler vardı. "Bu herifleri bizim memlekete sokanında" dedi. "Onlar bizden ürker, biz onları görünce cin çarpmış gibi oluruz. Bu nasıl alış veriş annamadım." Bir ara İstanbul girdi araya. Sirkeci ambarından aldığı son havaleli yük. Beyoğlu. Heybeler. Kelkitli Kâhya Sırrı. Uzun kirli saçlar, açık saçık kızlar. Bulanık bulanık daha bir sürü şeyler Wolksvagenlerin arkasından geldi geçti.

Yolun en dik yerine gelmişlerdi. Motor teklemeye başladı. Sığırlar geri kayınca arabanın dengesi bozuluyordu. Resul "Mecid lan. Al takozu atla." dedi. Muavin uykulu uykulu atladı. Araba tekledi mi takoz atıyor,

sonra koşarak biniyordu. Söğe - saya rampayı çıktılar. Resul rahatlamıştı, bundan gerisi sen sağ ben selâmet.

"İzzet okudu mu! Yüksek memur çıktı mı. Meselâ, meselâ ne? Karayollarmdaki Şadi Bey gibi meselâ. Makina şefi. Hemide mühendis." O sene istediği gibi bir Man çekerdi. Allah be kına gibi olacaktı vesselâm. Kapısına "Man dizeli, dünya güzeli" yazdıracaktı. Gülseren de mavi boncuktan bir nazarlık örecektir. "Her gün yıkarım artık. Saat gibi... Attım mı on ton taa İstanbul'a. Heyy be... Yollar desen, yağ gibi. Oralarda her şey öyle zaten. Memleket dersen Sivas'ı geçeceksin."

Bir ara burnuna bir yanık kokusu gelir gibi oldu. Pirelendi ama aldırmadı. Mecid ağzının içinde tek mısralık bir türkü mırıldanıyordu. Koku ile birlikte sürat de artmıştı. Rampanın ortasında balatalar geldi aklına. Vücudunun bütün kılları iğne olup battı. Gözleri büyüdü. Elleri direksiyonu kuvvetle kavradı. Mecid'e belli etmiyordu ama oğlan süratten anlamıştı. "Usta..." demeden susturdu. Şimdi süratleri iyicene artmıştı. Tek kurtuluş rampanın virajına raslamadan yavaş yavaş düzlemesi idi. Balatalar yanıyordu. Tam bu sırada yol düzeldi, hafif bir yokuş başladı. Arabanın sürati azalmıştı. Resul bir an için "Şükür yarabbi" deyip, derin bir nefes aldı. Durmak için, küçük yokuşun başında takoz atmalıydılar. Bu iş en geç onbeş saniyede olmalıydı. Mecid'e sertçe bağırdı:

"Yokuşun başında atlayıp takoz atacaksın, annadın mı, takoz." Mecid dişlerinin arasından "Peki usta, tamam" dedi. Yokuşun başında atladı. Kaderin ince kırmızı çizgisi titredi belki. Mecid şarampola yuvarlanmıştı. Bir iki takla atıp doğruldu. Araba yokuşu inmişti. Aşağı doğru süratle kayıyordu. Bir defa "Ustaaa..." dedi.

Sesi düğümlendi. Yokuş aşağı kendini bilmeden koşmaya başladı. Araba gözden kaybolmuştu.

Mecid rampanın dibine kadar o hızla koştu. Araba derenin tam ortasına indi. Karisör ortadan ikiye bölünmüştü. Mecid uçurumun başında bir an durdu. Korku ve dehşetten sıklaşan yüreğini tuttu. Sonra yavaşça aşağıya, dereye doğru inmeye başladı. Arabanın yanma çekinerek yaklaştı. Ezilen, sıkışan sığırlar inliyorlardı. Karanlıkta pek bir şey seçilemiyordu. Şoför tarafının kapısı sağlamdı. Asılıp açtı. Açılması ile Resul'ün saçları dökülmüş sarışın başı koltuktan kayıp düştü. Gözleri açıktı, ağzından hafifçe kan sızıyordu. Mecid'i görünce gözlerinde bir gülümseme dalgalandı. Usulcana.

"Lan Mecid... Takozu... Tako... Ta..." diyebildi. Gözleri kapandı.

Mecid, yapayalnız, dağların, uzayan yolların, korkunç gölgeli derclerin ortasında yapayalnız kaldı. Ağlıyamadı bir türlü. Belki biraz fazlaca korktu. Torpido gözünden fosforlu tehlike işaretlerini çıkarıp yukarıya, yola çıktı. Bir kere dolunaydan tarafa, bir kere de derede hafif motoru tüten ezilmiş BMC ye baktı. Tozlu yolun tam ortasına çöktü.

1 Ağustos 1969, İstanbul

ANLAYACAĞINIZ TRAŞ OLUYORUM

ANLAYACAĞINIZ TIRAŞ OLUYORUM

HAVALAR soğuklamıştı. Sırtı pek karnı tok kişilerin ceplerinde fındık içi, çakır keyf gezecekleri bir gün.

Berberde sakal tıraşı olmayı çoktandır boşlamışım ama bu günlerde başım havalarda. Sebebini sonra söylerim. Sümer kumaşından bir kat elbise kestirdim, kıyamadım bu yağmurda giymeğe. Onun da sebebi evvelki gibi. Otuzbir dişim tıkırdıyor. İçerinin tatlı ılıklığını düşünüyorum. İnsan kokusunu, lavanta sabun kokusunu düşünüyorum. Berber koltuğu da olsa, bir koltukta yarım saat oturmanın keyfini düşünüyorum. Berberde bir, boyacıda iki; kendimi bayağı adam sayarım. Yalnız üzerimi bir başkası fırçalarken içim eziliyor. Utanıyorum biraz.

«Berber Tevfik - Tesis tarihi 939» Kırmızı tahtaya siyah boya ile eğri büğrü bir yazı. Harf inkılâbından sonra mumla aranan okumuşlardan kimbilir hangi tahrirat memuru bu tabelâyı özene bezene yazmış, altında işlek bir memur yazısı ile -Celil- diye de ilâve etmişti. Kapıdan içeri girdiğimde içerde, biri tıraş olmakta olan üç müşteri vardı. Lâfa dalmışlardı, selâmımı neden sonra aldılar. Usta sinirli, asık suratlı, berber değil de genel idare müdürü olacak biriydi. Kalfası, alabildiğine dalgalı kabarık hovarda saçlı, gözü dışarda bir delikanlı. İkisi birbirinin varlığından habersizcesine kendi havalarında idiler.

Müşterilerinin ilkinin tıraşı bitmişti, kalktı, tam bu sırada elinde sefer tası, ıslanmış sarı saçları, iri mavi göz-

leriyle saf mı saf, pantolonundan sarkmış gömleği ile sallapati çırak çocuk girdi. Tıraşı biten düzgün kılıklı müşteri ustanın dokuzyüzkırksekiz modası taradığı saçları beğenmedi. Kendi tarağı ile saçlarını alnına düşüre düşüre sağdan soldan aynada poz alarak tarandı. Üzerini fırçalayan çırağı bir eli ile kibarca iterek ustanın eline bir ikibuçukluk bıraktı, -kasılmamıştı, oysa ben bekliyordum- çıktı. Öbürleri herhalde yarenliğe gelmişlerdi. Usta gözleri ile buyur etti. Kalfa köşede arkası bize dönük, biraz kamburlaşmış sırtı ile yemek yiyordu. Kalktım ağırdan alarak koltuğa oturdum. Sıcaktı, losyon kokuyordu. Gevşedim, kendimi bırakırken "Yalnız sakal" dedim.

"Sülüman Abi, bildiğin gibi değil. Yediyüzelli kâat ne etsin sekiz baş nüfusa. Etme patron, ezme bu kadar Sefil Ali'yi dedim. Borçluyum, kabul. Ama millet bine, binikiyüze çalışırken, bu insafın kıt çağında yediyüzelli kâada direksiyon dönmez dedim. Döner mi be Hacı Baba sen de!" Şoförün gözleri aynada iyice mahzunlaştı. Diyarbakır işi kasketi, basık ökçe ayakkabıları, otuzüçlük oltu taşı tesbihi, palabıyıkları ile bu efe tipli adamın sızlanması, üstelik 'Sefil' lâkabına "He" demesi dokundu bana. Hani bazı insanlar vardır, insan azmanı gibi, görenler korkar. Ama aslında tavuk kesemiyecek kadar yufka yürekli temiz kalbli olurlar. Oysa kalıbından beklenileni vermiyen kişiye bu bizim millet en azından «Yuf» çekip, yol ortasında yüzüne tükürür. Hacı Baba, nur yüzlü ak sakallı idi. Ellerini göbeğinin üzerine kavuşturmuştu. "Sık dişini oğlum" dedi. "Helâl kazanmaya bak. Sabrın sonu selâmet." Hacı Babanın başını her ay bu ters herife gelip usturaya vurdurduğunu, belli bir alışkanlıkla ertesi gün hamama gidip döne döne keselendiğini adım gibi bildim sanki.

"O top perçemli kız var ya! Hani Yıldıztabya'da ge-

cekonduda! Yahu şu beli sıkmalı baygın bakışlı. Tamam işte o. İlk görüşümüz neredeydi? Mısır Çarşısı mı? I, ıh. Gülhane! Değil. Tamam Eminönü - Yıldıztabya otobüsünde oturuyordu. Tepesine dikilmiştim. Höst! Tesadüfen bulunmaktaydım. Kafasını kaldırınca. Amanın.."

Hacı Baba eski bir İttihat gazetesi almış gözlüklerini takmıştı. Şoför yediyüzelli lira geliri olan sekiz nüfuslu bir ailenin geçim derdine dalmıştı. Hacı Baba'ya aldırdığı yoktu. Ortadan birine dert yanıyordu. O da zaten arada bir başını çevirip "Ha, hı, Allah Allah" makamında tasdik ediyordu. Suratımın sabunlanması bitmiş, tatlı bir rehavet basmıştı.

"Gözlerini hiç ayırmamıştı. Utandık mı? Yok canım. Hadi hadi, ulan bizede mi lololo? Bunca yaşadın kaç vakit bir namahrem bu kadar zaman yüzüne baktı? Neyse. Otobüsten inmemle oda inmez mi? Etme kulun kölen olayım elimiz ayağımız kesildi az biraz. Üstelik benim öylecenc kuş gibi konup kaldığım yeri doğrulayıp gelmez mi? Yüreğimin gümbürtüsünü mü desem, yüzüme vuran alavı mı? Bittim annıyacağınız." Ustura kör olmalı. Herif sanki derimizi yüzecek. Arada bir tek gözümü açıyorum ustanın aksi suratı ile çipil gözlerini görmemle kapatmam bir oluyor. Bir zaman ustura kayışını arandı bulamayınca kanı tepesine sıçrayıp cırlak cırlak bağırdı. "Yaşar! Yaşar" dedi, "dürzü nerde palaska?" Çırak pus tutmuş camda küçük parmağı ile imza deniyordu. Ne dediğini anlamamıştı. Sessizce korkarak dikiliyordu. Ustura kayışı aynanın arkasında idi. Ucu görünüyordu içimden söylemek geçmiyordu. Çırak büzülmüştü, üstelik kayışın olduğu konsolun yanındaydı. Biraz kıpırdayınca eli kayışa değdi. Otuziki dişini gösterip ferahladı. Kayışı ustaya uzattı. Usta sivri sivri söylendi. "Aklın nerde teres." Bence bu herifin gün boyu konuştuğu kelimeler hep aynı idi.

"Ne yaptı kınalı keklik seke seke gelip? Bülbül gibi şakıdı — Kınalı çeşme sokağına nereden gidilir acaba? — Allahım ne soru ne kelime! Ulan ne yapmalı. Ağzımızda dil kalmamış. Dosdoğru bizim sokağa gidiyor."

"Bende o sokakta oturuyorum bayan buyurun gidelim" dedimdi değil mi? Deyiş o deyiş. Yol boyu ayıldım bayıldım o da gayet sakin sessiz sekiyip durdu. Sokağın başında altı yedi yaşlarında bir kız çocuğu fırlayıp; "Ziynet abla, Ziynet abla" diye bağıra bağıra kızın eteklerine sarılmaz mı? Köşedeki evin önündeyiz zaten. Kapı açılıp ak saçlı bir kadınla iki kız daha çıktı. Biz ne yaptık o zaman. Elimiz ayağımız titremekte. Değil söz söylemek nerdeyse düşeceğim. Birde tutup "teşekkür ederim beyefendi, zahmet oldu" demez mi? Taş mısın mübarek öt biraz. Kesik! Kızı içeri aldılar. Bize olanlar olmuş. Susuz rakı içmiş acemi içiciler gibi perişan dikilmekteyiz. Neden sonra aklımızı toplayıp, — Aman usta, kesme gözünü seveyim mezbahadan çıkmışa döndük —, kuyruğu kısıp viran haneye sığındık. O gün bugün kâh kapı önünde, kâh çeşmede bakışmaktayız. Yüreğim yarıla yazıyor ya, ne fayda. Üstümüzü düzemedik, fabrika tulumu ile yere geçiyorum.

"On beşte değil, ayda bir et yiyemiyoruz" diyor pala şöför. "Etin tadını unuttuk herifler tutturmuş at eti helâldır diye. Yemiye yemiye iyicene kibarlaşan midemiz kuzu etini kabul etmiyor. Dede be adaletine tükürdüğümün dünyasında var mı böyle dalga, ha var mı?" Hacı Baba gözlüklerinin üstünden bakıyor tane tane. "Atın sağ tarafı helâldır oğul. Ama seferî zamanda." "Bırak sefer'yi baba." diye karşılıyor pala şöför. "Hazerî zamanda halis eşek eti dişliyoruz güpe gündüz biz." Usta bu söze bir kat daha sinirleniyor.

Duvardaki çerçeveli manzara resimleri arasında

—Mobil 69— takviminden koparılmış telli duvaklı bir gelin resmi var. Altında yeni harflerle "Müşteri velinimetimizdir" yanında eski harflerle "El rızk-ı Alellah" asılı. Camın önünde ıtır, küpe çiçeği, begonya saksıları solgun solgun duruyor. Bütün berberlere bu çiçek merakı nereden gelmiş acaba? Bu herife kalsa siddin sene dükkâna saksı değil yeşil soğan bile sokmaz, görenek olmalı.

Tıraşımı oluyorum. Elbiseleri de terziden aldım mı! Usta lavanta çekiyor yüzüme, tatlı kokulu bir serinlik yayılıyor. Suratımı ovmaya başlıyor mübarek hamur yoğuruyor sanki. Kulak ardından bastıra bastıra omuz adalelerini demir gibi pençeleri ile ezmeye başlıyor. Canım yanmış kan tepeme çıkmış. Yahu bu ne iş. "Ağır ol usta" diyorum, çekine çekine. "Masajdır bu bey" diyor. "Ferahlatır insanı." Senin masajına da tıraşına da. Dışarda yağmur hızlanıyor. İçeriye pardüsülü şemsiyeli bir memur eskisi giriyor girmesi ile patlaması bir oluyor. "Yetti ve birader yetti yahu. Otobüse girilmez çiğnerler, trene binilmez ezerler, sokakta çamur, evde göl. Ölelim temiz gidelim." diyor. Şoför pala bu söze tatlı tatlı sırıtıyor. "Bu yağmura değme gecekondu üç gün dayanır bey amca. Dördüncü gün sen say elek." Kalfa dükkânın damlayan yerine bir leğen oturtuyor. Damlalar belli aralıklarla tıkırdıyor. Kalkıyorum.

İçimden bahşiş vermek geçiyor. Çırak dalgın dalgın üzerimi fırçalıyor. Bu oğlan ölse para tutmaz şekere dayanamaz ön dişleri çürük içinde. Elimi cebime atıyorum. Biri delinmiş bir kaç bozukluk çıkarıp veriyorum. Usta alışılmış bir şekilde suratını asıyor. "Ulan halimiz belli işimiz yelli. On kâğıt verecek değiliz ya" diye geçiriyorum. Ay başına on iki gün var. Cebimde elli kâğıt kapı gibi duruyor. Elimle okşuyorum birden top perçemli kız geliyor aklıma, ardından bizim virane hane, ardından yağ-

mur. Takvimdeki gelin resmine dargın dargın bakıp çıkıyorum.

Su çeken ayakkabılarımla sapı silik dolaşıyorum. Saçak altlarında eğleniyorum. Ip ıslak çirkin suratlı sokak itleri geçiyor. Taksilerin silecekleri habire çalışıyor. Tekerleklerinden çamur saçıyor. Üşüyorum. Ellerim cebimde yumruk yapıyorum. Vitrinlerdeki görüntüme gözüm ilişince ikidebir ürküyorum. Omuzlarım çıkmış, tulum sırtıma yapışmış, kafam kasketimin altında omuzlarımın arasında kaybolmuş. Dertleniyorum: "Tıraş oldum. Elbisem terzide hazır obiçim. Cebimde dağ gibi elli kâğıt. Yarın pazar..." Sökmüyor sevinemiyorum bir türlü. Bu pis havanın sülalesini. Yarın güneş açar. Ayakkabılarımı boyattım, saçları ıslayıp ıslayıp taradım. Aklımın bir ucu da top perçemli kızda. Olmuyor bir türlü kendimi kandıramıyorum. İş olsun diye BİRİNCİ sınıf bir lokantaya giriyorum...

HÜSEYİN

HÜSEYİN

HERŞEY o menhus kazadan sonra başlamıştı. Nasıl olduğunu bir türlü anlayamamıştı. Zaten kazaların nasıl olduğu bir türlü anlaşılamaz. Galiba Köprüde bir dolmuşta idi. Birden bir gürültü kopmuş vasıtalar birbirine girmişti. Öne doğru fırlamış, kırılan camlarla beraber kafası dışarı fırlamıştı. Vapur düdükleri, korna sesleri, çığlıklar pıhtılaşan dimağına hücum etmiş, sanki milyonlarca kilovat elektrik akımı bir anda kafatasından geçmiş, beyni dev bir mengenede sıkılırcasına harabolmuştu.

Ancak hastahanede kendine gelebildi. Yavaş yavaş açılan göz kapaklarının arasından önce tavanı, daha sonra silik şekilleri ile odadaki diğer eşyaları gördü. Akabinde nerde olduğunu anlayamadığından birdenbire sıçrayıp kalkmaya çalıştı. Bu çok kötü olmuştu. Çünkü eklemleri yarı yarıya parçalanmış, feci derecede kuvvetsiz kalmıştı. Bu yüzden sendeledi, tekrar gerisin geriye yatağa uzandı. Olanları bir bir hatırlayarak sıraya dizmeye çalıştı. Nihayet dolmuşla köprüden geçtiği ana kadar getirebildi, ondan sonrası tuhaf bir karanlığa bürünmüştü. En sonra da buradaydı işte.

O sırada kapı açıldı içeriye bir sürü doktor ve hemşire girdi. Önde giren ak saçlı güleç yüzlü doktor konuştu:

"Nasılsın evlâdım." Doktorun yüzüne bir süre baktıktan sonra:

"Hamdolsun doktor bey," dedi. Güleç yüzlü doktor aynı tebessümü ile:

"Yaran ağır değil, inşallah çabuk iyileşirsin," dedi. İşte o zaman elleri dahil her yerini saran sargılar içinde olduğunu dehşetle gördü. Tam bu sırada hayatının en aksi tesadüfü oldu. İlâçlarını getiren hemşire, yüksekçe bir dolabın üstüne onları koymaya çalışırken, büyük bir cam sürahiyi düşürdü. Sürahinin parçalanması ile bize göre normalden biraz fazla, Hüseyin'e göre ise korkunç bir gürültü olmuştu. Yeniden kendini Köprüdeki dolmuşta zannetmeye başlamıştı. Ama işin tuhafı aynı hadiseleri yaşamıyordu. Sadece zihnine milyonlarca çeşit ses hücum ediyor, beyni fırtınalı bir denizde çalkalanan küçük bir kayık gibi sallanıyordu.

İçinde tarifi imkânsız bir sıkıntı duymaya başladı. Öyleki bütün yüz hatları değişmiş, dişlerini sıkmaktan çene kemikleri dışarı fırlamışlardı. Sıkıntı gitgide fazlalaşıyor yavaş yavaş bütün vücudunu kaplıyordu. Öyle bir an geldi ki gırtlağına kadar sıkıntıya gömülmüştü. O anda dışarıya fırlamış gözleri sabit bir noktaya takılarak ağzının içinde mânasız bir takım kelimeler mırıldanmaya başladı. Sesi gittikçe yükseliyor, buna paralel olarak, nefes alıp vermesi sıklaşıyordu. Nihayet söylediği şeyler anlaşılır oldu. Bilinmiyen birine, yahut bilinmiyen bir nesneye karşı sert sert mütemadiyen söğüyordu.

Hüseyin'in bu ilk nöbeti doktorların şaşkın bakışları arasında gitgide yavaşlayıp sakinleşerek bir saat sürdü. İçindeki cerehati boşaltmış atmış bir rahatlıkla uykuya daldı...

Genellikle sakindi. Lâkin bir kapı "şırrak" diye kapanınca, bir tabak gürültü ile düşüp parçalanınca, çileden çıkıyordu. Yine o mahut sıkıntı içinde bilmediği bir yerden doğarak, bütün vücudunu kaplıyor, hırsından ne ede-

ceğini şaşırıyor, bulunduğu yerde gezinmeye, bilinmeyen şeylere karşı bağırmaya küfretmeye başlıyordu. Hüseyin'in üstünde stajyer doktorlardan ün sahibi olamamış eski prof.'lara kadar çok kişi çalıştı. Sonunda bütün çabalar bir sonuç vermeyince, — çaresizdir — gerekçesi ile hastahaneden taburcu edildi.

İstanbulda ağabeyleri vardı, öz ağabeyleri. Yılar yılı aynı kabdan yedikleri, beraber yatıp kalktıkları, ağabeyleri. Şimdiye dek birbirlerinin elinden tutmuşlardı, bundan sonra da tutacaklardı tabii. Sâkin Hüseyin'i hastahaneden alıp bir hafta istirahattan sonra fabrikadaki eski işine yerleştirdiler. Hüseyin'in vücudundaki yaralar geçmiş, hastahanedeki bir aylık tedavi ona istirahat gibi geldiğinden, gücü kuvveti artmıştı. Tekrar şevkle işe koyuldu. Hiç çekinmeden yüz kiloluk çimento torbasının altına giriyor, en zor dedikleri işe en önce atılıyordu. Fakat, düzen bozulmuştu bir kerre. Bütün gayretine rağmen, kendine hakim olamıyor, düşen bir demir putral, kulağının dibinde patlayan bir korna sesi onu deli ediyor, söylenmeye başlıyordu..

Tabii ki çalıştığı yerde bunun hemence farkına vardılar. Önce işaret edip gülüşmeler, karşıdan karşıya "seninki yine programa başladı" yollu takılmalar, daha sonra ileri giderek laf atmağa başlamaları, Hüseyin'in büzülüp kabuğuna çekilmesine yol açtı. Öyle ki artık sadece kendini düşünüyor, içine düştüğü bu zor durumdan kurtulması için ne yapacağını tasarlıyordu. Oysa eski Hüseyin girdiği meclisi kıran geçiren ateşli mizacı, keskin espri gücü ile sohbetine doyum olmaz biri idi. Takılanların sayısı gittikçe artıyordu. Öyle ki iş yerinde onun durumunu öğrenmeyen kalmamıştı. Ona takılanlar işi o kerteye getirdiler ki artık adı "Deli" ye çıkmıştı. Durumunda bir sakatlık veya genel olarak acıma uyandıran bir

eksiklik yoktu. Aksine gürbüz ve sıhhatli idi. Bunun için üzüleceği hesaba katılmıyor sadece kızdığı zannediliyordu. Kendi zevkleri için, birisini kızdırmaktan hoşlananlar Hüseyin'in kendi kendine söylenmesindeki esrarı anlayamazdılar. Aradabir kendini hamiyetli satmaya çalışan çıkmıyor değildi. Ona lâf atmanın günah olduğundan, çocuğu kendi haline bırakılması gerektiğinden söz açan — bu sözler orada bulunanların kendisini o anda da olsa merhametli sayacakları için söylenirdi — oluyordu. Ama yeri geldiğinde takılanlar arasında belki de en ön safta bulunuyorlardı. Üstünlüğü ama küçücük minnacık bir üstünlüğü, benliğimizin başkalarının ezilmesine yok olmasına zerer kadar aldırmadan elde etmek için yapmıyacağı yoktur. İşte ona takılanlarda kendilerinin görünen bir kusuru — bu kusur kelimesi onların değerlendirmesi idi tabii — olmamasının ardına gizlenerek, bunun verdiği rahatlıkla tatmin olmaya çalışıyorlardı.

Hüseyin hepsine katlanmıştı. Genel olarak basit yaradılışlı değildi. Büyük bir asalet, engin bir gurur sahibi idi. Affetmesini bildiği gibi suçlamasında kılı kırk yarardı. Ama bu "deli" kelimesinin bir dayanılmaz acılığı vardı onun için. Bir anda bütün değerleri yok eden normal insanı kusurların en ötesine götürüp bırakan bir anlamı vardı. Diğer kişilerle çeşit muamele bir yana varlığı ile alay ediliyor, normal insan toplumundan anormal bir azınlığa itiliveriyordu. Üstelik bu kelime ile uzak yakın bir alâkası yoktu. Sadece hasta idi o. Büyük bir haksızlığa uğramıştı. Gerek kader gerekse toplum tarafından..

Bu haksız mahkûmiyet onu işten soğutmakla kalmamış, işveren tarafından zamanında en fazla randıman kaydedilen Hüseyin fabrikadan da — işe yaramaz — gerekçesi ile kovulmuştu. Halbuki işin aslı öyle değildi. Hüseyin eski durumunun aksine takılanlardan kurtul-

mak için kendini tamamen işine vermiş, herkesin yaptığının belki de iki üç misli fazlasını yapıyordu. İşverenin tutumu sadece onu anormal saymasından doğuyordu. İşe yaramadığından değil. Böylece işten soğuyan Hüseyin artık girdiği her işte en fazla bir hafta çalışabiliyor, akabinde ya kovuluyor yahut kendi ayrılıyor, ayrılmaya mecbur ediliyordu. Değiştirdiği her iş benliğinde onulmaz yaralar açıyor, arkasından söylenen o yıkıcı kelime her seferinde benliğinden birşeyler koparıp alıyordu. Sonunda, bütün dayanma gücünü yitirdi. Haklıydı çünkü karşısında bütün insanlık vardı. Kendisini kendisi tarafından normal diye adlandıran insanlık. Artık çalışmıyordu. Eve kapanıp kendi dünyasına dalmak gibi masum bir karar almıştı.

Ortak gelirin — öz kardeşler arasında bile olsa — ortak yenmesine alışmış kardeşleri, onun bu çaresiz muhtaçlığını, beleşçilik olarak vasıflandırmışlardı. Uzun zaman yüzüne vurulmayan bu karar, zamanla su yüzüne çıktı ve Hüseyin hayatının en çaresiz anında aralarından kovuldu. Bu durumda artık İstanbul'da duramazdı. Cebindeki bir kaç kuruşu yol parası yapacak, sakin rüzgârlar esen, serin gölgeli köyüne dönecekti. Çobanlığı koymuştu kafasına. İnsanlardan uzak, yeşil bayırlarda koyunlar kuzular arasında asude bir ömür düşünüyordu. Anası yoktu ama babası artık tek dayanağı saydığı babası vardı.

"Babam," dedi. "Babam beni hoş görür gayri."

.....

Oysa yerin kulağı vardı. Haber köye ulaşalı çok olmuş, adının deliye çıktığı köyde çabucak yayılmıştı. Hatta anlatanların sözlerine yarıbuçuk inanan halk, Hüseyin'in deliliğini bayağı merak eder olmuş. Acaba zır deli miydi? Yoksa zararsız cinsinden bir aptal mı olmuştu?

Hüseyin'se hakkında söylenenlerden tamamı ile bîhaber neşe içinde köye girmişti. İlk karşılaşmalarında babası dahil hemen herkesin onu nasıl bir dikkatle inceledikleri gözünden kaçmadı. Gözlerini yüzünden dizine, dizinden gözüne gezdiriyorlar, merakla bir delilik emaresi arıyorlardı. Oysa Hüseyin gayet sakindi. Babasını derin bir muhabbetle kucakladı. Üvey anasından başlayıp, sırayla bütün büyüklerin ellerini öptü. Karşılayıcıları derin bir hayâl sükutuna uğratarak eve yollandı.

Karşılayıcılar hiçte memnun olmamışlardı. Tahminleri kanaatları suya düşmüş Hüseyin karşılarına tamamen sapasağlam çıkmıştı. Ama Hüseyin daha o ilk karşılaşma anında bile feci şekilde korkmuştu. Kendine yönelen bakışlar şehirdekilerden daha insafsızdı. Çünkü şehirler kalabalıktı. Çoğu kez kim kime-dumduma idi. Ama burada bir avuç insan birbirini yatak odasına kadar tanıyordu. Onun hakkında da en ufak bir ip ucu yakalarlarsa, peşini bırakmaz günlerce takip ederlerdi. İşte Hüseyin bu yüzden korkuyordu. Günün birinde aksi bir tesadüf ile hastalığı meydana çıkarsa, artık ellerinden kurtulması imkânsızlaşırdı. Bu yüzden köye pek inmiyor ekseri vaktini tarlada bayırda geçiriyordu. Ama bu durum sonuna kadar böyle sürüp gidemezdi.

O günkü işten yorgun argın dönmüş, kahvenin önündeki söğüdün dibine çökmüştü. Sırtını söğüde vermiş, göz kapakları yarı aralık yorgunluk çıkarıyordu. Ne oyun oynayanlar, ne uyuklayanlar, ne de hararetle münakaşa edenler, hiç biri onun farkında olmadı. Kahveye bir ikinci kat çıkıyorlardı. Yukarda çalışan ustalardan biri, ucundan tuttuğu kalası bırakınca kalas tam Hüseyinin yanma düştü. Uyuklayan Hüseyin birdenbire yerinden fırladı. O illet nöbete ansızın yakalanı vermişti. Aşağı yukarı gezinmeye, yüksek sesle bağırıp küfretmeye baş-

ladı. Kahvedekiler ağızları hayretten bir karış açılmış onu seyrediyorlardı. Önce yukarıda çalışanlara bağırdığını zannettiler, daha sonra Hüseyinin hiddeti geçmeyip aksine artarak devam edince evvelce duyduklarının tesiri ile deli olduğunu hatırladılar. Bu olay köye hızla yayıldı. Artık onun unutulmaya yüz tutmuş deliliği bu son olay ile yeniden canlanmış, her yerde takip edilir olmuştu. Zaman geçti takipçiler onu nöbet halinde yakalamayı becerdiler. Hatta daha ileri giderek, nöbet tutacak mı tutmayacak mı diye üzerinde incelemelere giriştiler yanından geçerken birdenbire hiç sebepsiz bağırıyorlar, karşısında bardak kırıyorlar, bacadan kalas atıyorlardı. Zavallı Hüseyin onların bu deneylerini elinde olmadan müsbet olarak sonuçlandırıyorlardı. İşin acı tarafı bütün bunları yaparken herhangi bir suçlamaya maruz kalmamak için acemice bir vurdum duymazlık takınıyorlar, habersizmiş gibi davranıyorlardı.

Böylece günler geçti. Artık Hüseyinin deliliği köyde de tastik edilmişti. Bir zaman köyün erkekleri için turfanda bir eğlence konusu oldu. Ve diğer bütün eğlenceler gibi zamanla oda değerini yitirdi. Böylece Hüseyine takılmak işi büyüklerden çocuklara, o yorulmak bilmeyen canavarlara geçti. Bu da Hüseyinin işten güçten el çekip zamanını köyün çok uzaklarında geçirmesine ancak yemek zamanı köye inmesine vesile oldu. Babası ise artık çalışmayan, işi gücü aylaklık olan, üstelik kendisini ele güne rezil eden bu çocuktan bıkmıştı. Hüseyin babasının bu durumunu anladığı gün sanki gökler başına yıkıldı. Herkes onu anlayamazdı ama bu babasıydı. Babasından bunu beklemiyordu.

Hayatta artık onu anlayan kimsesi kalmamıştı. Onun ise hayattan, insanlardan, köyünden, babasından istediği sadece anlaşılmaktı. Başkaca kuru ekmeğe razı

idi. Olmadı işte. Ve Hüseyin bir gece, sessizce yatağından kalktı, elbisesini giyindi, kapıdan süzüldü. Karyolada horultular içinde göğsü bağrı açık yatan babasına son bir bakış fırlatarak evinden çıktı. Çisil çisil yağan yağmura gözlerinden bir kaç damla yaş ilave ederek karanlığa karıştı.

Yerlerin çatır çatır buz tuttuğu, dağlardan kopan kırbaç gibi bir rüzgarın yaladığı bu şehirde, gömleğinin önü açık elleri cebinde, çıplak ayaklarında kırkdört numara trabzon lastikleri ile dolaşan, şehrin tek caddesinde günler boyu bir aşağı bir yukarı söylenerek gezen bu kara yağız genç dikkatimi çekmişti. Onu günlerce takip ettim. Hayata karşı tek başına verdiği mücadeleyi onun hesabına gururla seyrettim. İtiraf edeyim onun mücadelesi bende hayranlık uyandırmıştı. Bir dürüstlük, bir asâlet tevekkül timsali idi. Onunla arkadaş olmayı çok istiyordum.

Saçaklardaki buzlardan sakınarak, paltoma iyice gömülmüş kasketim gözlerimde bir ara sokaktan geçiyordum. Sokağın ucunda tahta takunyaları ile, dört beş yaşlarında bir kız çocuğu, elinde file ile galiba fırına gidiyordu. Aksilik birden kaydı iki üç santim havalanıp düştü. Hemen yetişmiş bir kolundan yakalamıştım. Aynı anda öbür kolundan bir esmer el yapıştı. Kafam öne eğik olduğu için elin sahibini göremiyordum. Doğruldum, bir sıra inci gibi beyaz diş, geniş tatlı bir tebessüm, siyah derin ve çekingen bir çift göz ile Hüseyin karşımda idi.

"Çocuk," dedi. "Abi haniya olur böyle şeyler."

"He ya" dedim.

Uzaklaşan çocuğun ardı sıra aynı kahveye girip aynı masaya oturduk. Bu garip tesadüften önce şaşırmış sonra müthiş sevinmiştim. Nihayet günlerdir merak ettiğim kişi ile karşı karşıya oturuyordum. Yüzüne dikkat-

le bakıyordum. Bundan rahatsız olacağını hatırıma getirmemiştim. O ise sakin sakin önüne bakıyor, bazen derin ve manalı gözlerini, kaldırıp camekandan ince ince yağan kara bakıyordu. Aramızda garip bir sükut baş göstermişti ki garson imdada yetişti.

"Çay mı Rüstem abi" dedi.

"İki olsun" dedim. İnanılmaz bir mahcubiyetle yüzüme baktı.

"Zahmet ettin ağabey" dedi. Şöyle bir yarım dönüp iyice sokuldum.

"Buralı mısın hemşerim." dedim.

"Karşı geçedenim," dedi. "Çatalarmut köyünden." Çaylar gelmişti. Karşılıklı birer sigara yaktık. Gitgide ısınıyorduk.

"Orda benim" dedim, "bacanağım var, Rıza, hani mezartaşı yapar tanı mısın?"

"Helbet tanırım ağabey," dedi. "Yetimin Rıza'yı kim tanımaz."

Çok sürmedi ikinci çaylar ikinci sigaralar ile iyice açıldık. Ben o sıralarda meşgul olduğum işlerden, oda yukarıda bahsettiğim kısa hikâyesinden bahsetti. Sözlerini ağır ağır bastıra bastıra söylüyor arada bir durarak üzerimdeki tesirini ölçüyormuş gibi yüzüme bakıyordu.

"Vallaha anlıyamadım gitti. Bu içimdeki sıkıntıdan bana kurtuluş yok herhalde" diyordu. Zihnimdeki varlığına bir de ağzından dinlediğim bu çaresiz hikâyesini kattığım zaman onu daha başka türlü görmeye ve anlamaya başladım. O ise:

"Olur be gardaş" diyordu. "Kara gündür gelir geçer, helbet buda geçecek" diyordu. Ben bu büyük tevekküle akıl erdiremiyordum. Bir haftadır ağzına sıcak bir şey girmemişti. Bozulan ciğerleri, seksenbeş kilodan kırkaltı kiloya inen vücudu çoktan pes demişti ama, te-

vekkülü sarsılmamıştı. Sarsılmayacağına adeta beni de inandırmaya çalışarak:

"Allah var gardaş" diyordu. "Helbet gine yaz gelecek iş bulacam" diyordu.

..... Yaz da geldi. Hüseyin iş te buldu ama düzen bozulmuştu bir kere, hiç bir şeyin faydası olmadı. Bir tanıdığımın tavassutu ile şeker fabrikası kampanyasına girmişti. Fakat artık eski Hüseyin değildi. Yüz kiloluk çimento torbasının altına güle oynaya giren Hüseyin gitmiş yerine cılız ve bezgin bir Hüseyin gelmişti. Şeker çuvallarını taşıma işini yapamamış güçsüz kalışı başkalarının önünde düştüğü bu durum onu ziyadesi ile üzmüştü. Daha sonra atölye kısmına vermişler, bir sürü demir çekiç gürültüsü arasında çılgına dönen Hüseyin, girdiği günün sonunda hastalığını açığa vurmuş, her iş yerinde olduğu gibi buradan da kapı dışarı edilmişti. Artık gücü de yoktu gıdasızlık onu da yenmişti.

Hüseyin çalışabilirdi. Hem de "gık" demeden. Sekiz saatlik mesainin bir saatinde çalışır gözüküpte, geriye kalan yedi saatinde özel arabaları özel işlerde kullananlardan çok daha iyi çalışırdı. Cesurdu, iyi kalbli, işine taparcasına bağlı idi. Kanaatkâr ve asildi. Namusu ile çalışıp yaşaması için bir tek şeye muhtaçtı «ANLAŞILMAK». Oysa babası, öz kardeşleri, amiri, memuru, devleti, milleti hiç biri onu anlamıyor, üstelik bir yük, bir fazlalık adeta varlığı lüzumsuz bir eşya farzediyorlardı. Gerçekten deli olmuş olsa hiç olmazsa yapılanların, söylenenlerin farkında olmaz, dolayısı ile meyus olmazdı. Ben onun bu korkunç çaresizliğine akıl erdirememiştim.

..... Olayların akışı ile o şehirden uzun zaman ayrı kaldım. Dönüşümde aradıklarımın arasında Hüseyin de vardı. Ama bu sefer paçavralar arasında solgun ve e-

ğilmiş bir Hüseyin buldum. Bütün ısrarlarıma rağmen bir fikr-i sabite ile hastahaneye yatmayı reddetti. Ben dahil insanlardan gelen bütün yardımlara arkasını dönüyordu. Kendisini anlamıyanları dünyasından silmiş, sadece hayvanlara onların içli anlayışlarına sığınmıştı. Çoğu kez kucağında bir kedi yavrusu taşırken görüyor, yaklaşıp konuşmak istiyordum. Yüzüme bir müddet acaipçe baktıktan sonra hiç bir şey söylemeden uzaklaşıyordu. Gözlerinde derinden derine yalvaran, hiç olmazsa birazcık güvendiği benden rahat bırakılmasını arzu eden bir anlayış okuyordum.

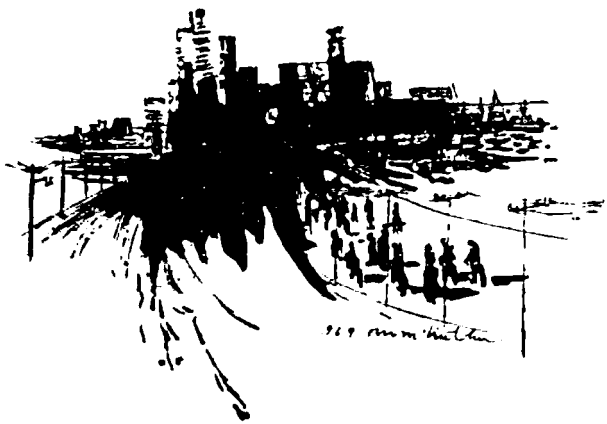
Hakkında son olayı eskiden yattığı otelden öğrenebildim. İki yıldır yattığı otelde esrarkeş zanlısı olarak aranmış, hergün yemesini keserek parasını verip yattığı o yerde sorguya çekilmişti. İşin ucu belki kendisine dokunur diye korkan otelci, iki yıllık daimi müşterisi hakkında sorulan suallere — "Tanımıyorum. İlk defa gördüm" — gibi cevaplar verince kendini tutamıyan Hüseyin, herifin kırmızı turp gibi besili suratına polislerin gözü önünde tükürmüştü. Karşılığında ise nezarette özel olarak bir kaç gün geçirtilip otelden atılmıştı. O günden beri önüne gelen yerde yatmış, gıdasızlıktan harap olan vücudu soğuğun tesiri ile çökmüş, yükünü taşıyamaz olmuştu... Dilenmeyi asla aklından geçirmediği için — Bunun nedenini sormayın — gıdasını sağda solda bulduğu sebze parçalarından, artık arkadaş olduğu sokak kedileri ile çöp kutularına atılmış ekmek kırıntılarından çıkarıyordu. Hisleri yarı yarıya körelmiş, şuuru kendini alâkadar etmiyen meselelerde işleyemez hale gelmişti. Mahdut sınırlı dünyasında yarıbuçuk yiyen içen ve en çok uyuyan bir varlıktı artık.

..... O kış her senekinden sertti. Gece bekçilerinin soğuktan sığındıkları yerden çaldıkları, rüzgârın ıslık-

larına karışan, düdük sesleri arasında Hüseyin koynunda ısıtmaya çalıştığı bir kedi yavrusu ile ilerliyordu. Tipinin şiddeti ile kesilen nefesi ayakta durmasına kafi gelmiyordu. Böylece bir müddet yürüdü. Kavşak noktasında aniden kapaklandı. Düşüşünden epeyce sonra onbir otuz matinesinden dağılan sinema seyircileri tarafından bulundu. Hastahaneye kaldırıldı ve tıbbi müdahale yapılamadan öldü. Belediye tarifesi üçüncü sınıf bir cenaze töreni ile gömüldü...

..... O gece rüzgârın savrulan karla birlikte söylediği acı nağmelere şehrin bütün sokak kedileri katıldılar. Hüseyin için karanlıklara dalga dalga yayılan bir ağıt bestelediler...

21/12/1968, Tunceli

NAKİL MESELESİ

NAKİL MESELESİ

NASIL inanmazsın beyefendi nasıl? Koskoca Müsteşar beyin baldızı. Sabahat Hanım ki efenim namını duymayan bir biz kalmışız. Ondan iyi torpil mi olur? Kime sorsak şöyle asar efenim, böyle keser, Meclisten mebusana kadar bütün kodamanlarla içli dışlı. Memlekette sorduk soruşturduk, yapmadığı, yapamam dediği iş yok. Partinin Ankara Kadınlar Kolu teşkilâtında üye, üstelik bizim Kemalin yani damadımın amcasının yakın akrabası. Sen olsan inanmaz mısın, azizim, inanmaz mısın?

Lâfı uzatmıyalım biz hanımı aldık, çocukları kaynanamgile emanet ettik, epey masraf ile Ankaradaki ahbaplarımıza buranın hediyelik eşyalarından tedarik edip kışkıyamette yola dizildik. Sağolsun Gar Müdürü Şefik Divriğiden, ahbabım olur efenim, Pasinler Ekspresinden yer temin etti sen sağ ben selâmet Ankara'ya vardık. Eh, hısım-akraba çok, birkaç gün boyunca ora senin bura benim gezip durduk. Kime sorsak azizim Sabahat Hanımı tanımayan yok gibi. Herkes: "Falancanın işi mi? Yapsa, yapsa Sabahat Hanım yapar." yahut, "O işi Sabahat Hanıma havale edin görün bakın nasıl hallediyor" deyip duruyor. Biz bir taraftan cesaretleniyoruz; önce ben yalnız gideyim dedim, hanım: "Aman Behçet gelmişken ben de göreyim şu mübarek kadını" deyip dayattı. Nasılsa bizim Kemalin akrabası bizi tanımasa bile onu tanır dedik, tuttuk bir taksi doğru evine.

Efendim bizi bir karşıladılar, bir karşıladılar sormayın. Uşaklar, hizmetçiler çifter çifter! Ev değil sanki kâşâne. Hele doğudan geldiğimizi öğrenince bir sevinç, bir şamata sormayın. Meğer Sabahat Hanım doğum yeri itibarı ile baba tarafından doğulu imiş. Hasankale'den, Eğin'den Doğu Beyazıt'tan, efendim nerden sorsan haberli imiş. Evi doğudan gelen her misafire açıkmış. Bizim işimiz mi? Aman efendim şıppadak yaparmış. Bir telefon kâfiymiş.

Biz hanımla mükellef salonun maroken koltuklarına ilişmişiz, halının tâ bileklerine varan tüyleri içimi gıcıklıyor. Hanım kendini iyice dağıtmış ağzı bir karış duvarlardaki resimlere dalmış gitmiş. Kahveler gidiyor portakal suları geliyor. Akıl erdiremiyorum, yahu bu adamlar mı bizim işimizi görecek, yoksa biz mi bunların işini göreceğiz, hayırlısı. Derken efenim Sabahat Hanım sökün ettiler. Elinde ince zencirle tuttuğu it mi kedi mi ne olduğu bellisiz bir mahluk, gümüş çerçeveli gözlükleri ile gülerek: "Hoş geldiniz hemşeriler" demez mi? Dilim tutuldu. Başladı makineli tüfek gibi soru sormaya. Memleketeki Garnizon Komutanından tut istasyondaki hareket memuruna kadar herkesi tanıyor. Araya Kemal'i koyduk, amcası Haydar Bey'i koyduk nihayet bizi de tanıdı. Lâfı iş meselesine getirdim, gönül rahatlığı ile işimi olmuş sayıp durumu anlattım: "Ben," dedim "bunca zamandır Zabıta Memurluğu yapıyorum. Efendim malumâliniz çocuklar büyüdüler. Ey okutmak da istiyoruz. Zaman kötü zaman, geçim zor. Dedik ki zatıâlinizin hüsnü tavassudu ile Ankara Belediyesinde münhal bir mevkiye tayin olursak hem maddeten hem manen rahat etmiş olacağız. Çocuklar yanımızda okurlarsa masrafları az olur. Zaten emekliliğime de bir küsur sene kaldı. Bunu göz önünde tutarak siz sayın hemşerimize de güvenerek..."

Azizim bir konuştum, bir konuştum, bizim hanım hayretten donakaldı. "Himmet edeceğinizi umuyoruz."

Lâfımın sonunu getirmeden Sabahat Hanım arkasında dikilen hizmetçi kıza "Alişom şu mavi telefonumu ge tirir misin?" dedi. Sonra tam bir saat çat açtı, çat kapadı. Aradıklarının kimini buldu, kimini bulamadı. Kimine sert sert "Efendim nasıl yerinde olmaz. Bu mesai saatında vatandaşı mağdur etmeye ne hakkı var. Gelince Müsteşar Beyin baldızı Sabahat Hanımın aradığını bildirirsiniz" deyip azarladı. Sonunda nihayet bize dönerek: "Behçet Efendiciğim hiç merak etmeyiniz, işinizi oldu biliniz" deyip gülümsedi. Çantasından bir kart çıkarıp, üzerini yazıp imzaladı. Verirken: "Hemen yarın bu kartı Belediye Başkan Vekiline takdim ediniz meseleyi halledecekler" dedi.

Ben sevinçten deli olacağım, hanım tutmuş nerdeyse kızı yerindeki kadının ellerini öpecek. Biz o neşe ile sabahı zor ettik.

Ertesi gün mesai saatinden yarım saat evvel Belediye Başkan Vekilinin kapısına dikildim. Benden başka koridorda kimse yok. Sadece yerleri paspas eden müsdahdemler gelip geçtikçe yüzüme bakıyorlar. Biraz etrafı tetkik ettim, derken üç kişi daha geldi. Koridordaki kanapelere oturup sigaralarını yaktılar. Saat dokuza doğru vazifeli memurlar gelmeye başladı. Beş on dakika içinde etraf ana baba gününe döndü. Sadece Belediye Başkan Vekilinin kapısının önünde belki var onbeş yirmi kişi. Telâşlanmaya başladım, bu kadar adam arasından geçip vekili görebilecek miydim?

Gezinmek için kalktığım kanepeye başkaları oturduğu için ayakta kalmıştım. Derken saat oldu on, oldu onbir, Başkan Vekili hâlâ gelecek. Azizim Ramazan, oruçluyuz, ayakta dursam bayılacağım, duvarın birine sırtı-

mı verip çöktüm. Neyse öğleye yakın orta boylu, tıknaz, etine dolgun bir zat koridorun öbür ucunda gözüktü. Bütün millet talime çıkmış erat gibi o tarafa marş marş ettik. Adam kimseyi umursamadan bağırarak odacısını çağırdı; şapkasıyle paltosunu verdi, bize de dönerek: "Beyler çok mühim bir iş için Reis Beyle görüşeceğim. Bir dakika bekleyiniz şimdi geliyorum" deyip Reis Beyin odasına daldı. Herkes homurdana, homurdana evraklarını katlayıp cebine koydu. Başladık aynı minval üzere volta atmaya. Çok geçmedi öğle paydosu oldu. Herkes alel acele paltosunu kapıp fırladı. Başkan Vekili Reis Beyle hararetli hararetli konuşarak çıktı. Birkaç kişi arkasından yaklaşmaya çalıştıysa da adam: "Görmüyor musun kardeşim meşgulüm" diyerek savdı.

O gün öğleden sonra yine otuz kişiye yakın kalabalık Başkan Vekilinin kapısının önüne biriktiyse de; Vekil Bey gelmediler.

Ertesi gün saat onda uyandım. Demek ki epeyce yorulmuşum. Geç kaldım telâşı ile pürnefes Başkan Vekilinin dairesinin önüne geldim ki, ya hey... Evvelki gün otuz kişi varsa, bugün var kırk-elli kişi. Hepsi de Belediye Başkan Vekilini bekliyorlar. Sen olsan ne yaparsın azizim, herifi yakalamak bir türlü mümkün olmuyor. Yine onbire doğru geldi; paltosunu ve şapkasını odacısına teslim etti. Yine: "Bir dakika bekleyin beyler özel işlerim var. Biraz sonra ziyaretçi kabul edeceğim" deyip odasına girdi. Biz bekledik bir saat sen de iki saat, ne giren var ne de kimseyi çağıran. Tam bu sırada bekleyenler arasında iri kıyım bir adam "Ulan sizin Başkanımda, Vekiliniz de, Valiniz de, Hükümetiniz de yere batsın be! Nedir lân bu dolandırıcılık" diye bas bas bağırmaya, küfretmeye başladı. Azizim etraf bir anda karıştı. Müstahdemler vazifeli memurlar adamı bir türlü teskin

edemiyorlar. Neyse iki kişi kollarından tutup Başkan Vekilinin odasına aldılar. Aradan geçti bir on beş dakika adam çıktı dışarı, olmuş sana süt liman. Başladı her kafadan bir ses çıkmaya, bir uğultudur gidiyor. Neyse bir de duyduk ki Başkan Vekili dairesinin arka kapısından sıvışmamış mı? Azizim o günde geçti mi öyle...

Hanım işi olmuş sayıyor akraba-hısım, ahbap dolaşıp Ankara'ya yerleşeceğimizi anlatmıyor mu, deli oluyorum. Yahu dur bire kadın hiç olmazsa tayin olalım ondan sonra. Ama nafile gezmeler tozmalar gittikçe artıyor. Aradan geçti bir hafta, tam beş gün üst üste Başkan Vekilini bekledim bulamadım değil, yakalayamadım. Bizde para suyunu çekmeye başladı.

Bir Cumartesi günü Vekili bekledik bekledik gelmedi, tuttum dedim oğlum Behçet bu işi direk Reise anlatmalı, belki Sabahat Hanımın kartını görürse yumuşar. Ama efendim Reis Beyin dairesinin önü bilirsiniz hani şu Fransızların meşhur Majino hattı. Geçebilirsen geç. Ama niyet ettim, zaten beklemekten bezmişim, o gün Reise sorabilirsem soracağım, yoksa basar giderim, yetti artık.

Uzatmayalım bir ara Reis Bey dışarı çıktı. Onca adamın arasında "Ya Hak" deyip daldım. Kartı uzattım. Karttan evvel yüzüme baktı. Betim-benzim atmış suratımda kan kalmamış olacak her halde, "Siz gelin" diye işaret etti. Beraberce odasına girdik. Bir yandan bir yığın evrak imzalarken bir yandan ne istediğimi sordu. Ben de kısaca anlattım. Hemen cevabını verdim. Ankara Belediyesinin kadrolu zabıta memuru yokmuş. Benim de aslî maaşım altmış lira eğer ücretli çalışırsam zararlı çıkıyorum. Yalvardım, yakardım, kadrolu memur olarak hali hazır münhal yer yok. Ancak Reis Beyin dokuzyüzyetmiş bütçesi için seksen kişilik bir isteği varmış,

eğer beklersem bir şeyler düşünebilirmiş. Sanki başımdan aşağı bir kova su döküldü. Süklüm püklüm dışarı çıktım. Doğru hanımın yanma döndüm. "Tayin hakkında bir şey sorarsan kafanı kırarım" dedim. "Düş önüme ilk otobüsle gidiyoruz." Ne bileyim azizim insan inanıyor işte.

Ama sen işin sonuna bak. Bir kaç gün evvel Sabahat Hanımdan bir mektup aldım. Efendim bizim buranın bakır işleri meşhurdur bilirsiniz. Hanımefendi büyücek bir endülüs (*) istetmiş ki; fiyatını soruşturdum ikiyüzelli, üçyüz lira arasında. Ya öyle mi dedim, tuttum bir mektupta ben döşendim. Dedim ki: Muhterem Hanımefendi, yüksek yardımlarınız ve âli tavassutunuz ile nakil işiniz hızla yürümektedir. Kısmet olur naklimiz müyesser olursa beraberimizde bir değil beş endülüs birden getireceğiz. Zat-ı âlilerinize feda olsun. Bütün temennimiz işlerin bir an önce neticelenmesidir. Saygılarımızla muhterem Hanımefendi, diyerek bitirdim. Nasıl efendim, mütenasip bir cevap olmamış mı? Siz ne dersiniz beyefendi, yakışmamış mı? Rica ederim siz söyleyin.

Şubat 1970, Tunceli

(*) Endülüs: Bir metre boyunda bakır sürahi.

İÇİNDEKİLER

Ibrıkçı/7
Dernek/15
Bir saatlik telâki/23
Büyük serserilik/29
İyi şeyler yazacağım/37
Ortadaki adam/43
Ardından/59
Tapu müdürü Fahrettin Bey ve bir kasa portakal/67
Bir mektup/75
Bakıcı/83
Öldürmek/89
Uyumsuz/95
Kendi kendime/101
O.../109
Kamyoncu/117
Anlıyacağınız tıraş oluyorum/125
Hüseyin/133
Nakil meselesi/147

İlk hikâye kitabını yayınladığımız Mustafa Kutlu, 1947 Erzincan doğumludur. 1968'de Erzurum Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümünden mezun oldu. Hâlen Tunceli Lisesinde edebiyat öğretmenidir. Yayınevimiz M. Kutlu'nun "Sait Faik'in hikâye dünyası" adlı bir incelemesini geçen sene okuyucularına sunmuştu.

«... şimdi yaşanmayan baharımızı bütün hasretlerin inadına başlatmaya çalışalım. Elimizde kalan son tuğu gücümüz yettiğince yüceltmeye çalışalım. Karanlıklar ne kadar koyu olursa olsun, tuğumuz o kadar beyaz ki, kutuplar ona bütün karlarını verdiler. O bunları eritip bütün beyazlıklarını ılık göğsünde topladı. Bu göğüste herkesi, herşeyi ısınmaya çağırıyoruz. İsmi SEVGİdir. Tuğumuzu tanıyanlar, unutanlar, lügatten çıkaranlar, hiç görmeyenler var. Kaldıralım yüceltelim...» diyor M. Kutlu.

Üslûbu ve olaylara değişik açıdan bakışıyle hikâyeciliğimizde güçlü bir çıkış yapacağına inandığımız Mustafa Kutlu, Anadolu'cu yazarlar zincirinin bir halkasıdır.

Kapak düzeni: İ. Eraydın, desen: M. Kutlu

FİYATI : 750 KURUŞ